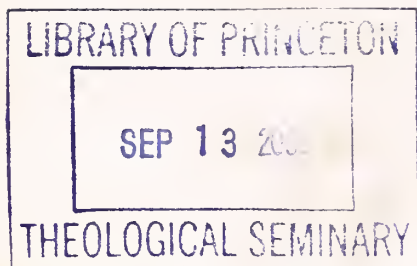

GOUDEN JUBILEUM

GEREFORMEERDE KERK

BURGERSDORP, Kaap Provinsie

1860-1910.

BX 9621 .A4 G47 1910
Gereformeerde Kerk in
Suid-Afrika. Burgersdorp
Gouden jubileum van het
vijftigjarig bestaan van d
e

Princeton Theological Seminary
317 S. 34th St.
Princeton, NJ 08542

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Princeton Theological Seminary Library

GOUDEN JUBILEUM

— van —

Het Vijftig-Jarig bestaan

— van —

De Geref. Gem. Burgersdorp.
1860-1910.

Uitgegeven door 't Feestkomitee.

„STEM-DRUKKERIJ“, BURGERSDORP, KAAP-PROVINSIE.

LIBRARY OF PRINCETON

SEP 13 1915

THEOLOGICAL SEMINARY

„STEM-DRUKKERIJ“, BURGERSDORP, KAAP PROVINSIE.

VOORWOORD.

't Feestkomité voor 't Gouden Jubileum van de Gereformeerde Gemeente, Burgersdorp, heeft hiermee 't voorrecht en 't genoegen aan de Gemeenten van onze Kerk, vooral in de Kaap Kolonie, 'n blijvend aandenken aan ons vijftig-jarig bestaan aan te bieden.

Niet alleen Land en Volk, maar ook de Kerk heeft 'n eigen geschiedenis. En al wordt deze in onze dagen tot oneer van God en tot onze grote droefheid niet meer gelezen en onderwezen als vroeger, zo blijft het toch onze roeping om dat pand te bewaren en zuiver over te leveren aan de volgende geslachten. Onze kinderen moeten weten *waarom* zijn zij Gereformeerd en *wat* wij willen als Gereformeerden.

Aan deze behoefte tracht dit boekske in enige mate te voldoen.

Hiermee brengen wij onze hartelijke dank toe aan de Eerw. Predikanten die hunne voordrachten op 't Feest geleverd aan ons gegeven hebben om ze thans in boekvorm te verspreiden in wijder kring.

De Lezer zal hier verschillende taalvormen aantreffen. De reden daarvoor is, dat wij elke Spreker die hier nu Schrijver geworden is in z'n keuze van taalvorm gelaten hebben.

Tot hiertoe heeft de Heere ons geholpen
in de strijd om ons kerkbestaan. Hij
bekwame ons verder tot onze zware doch
heerlike Roeping als Gereformeerden, en
make daartoe de weg van dit boekske
voorspoedig!

't Feestkomité

Ds. D. POSTMA, Mzd., Voorz.

Oud. J. J. DE KLERK.

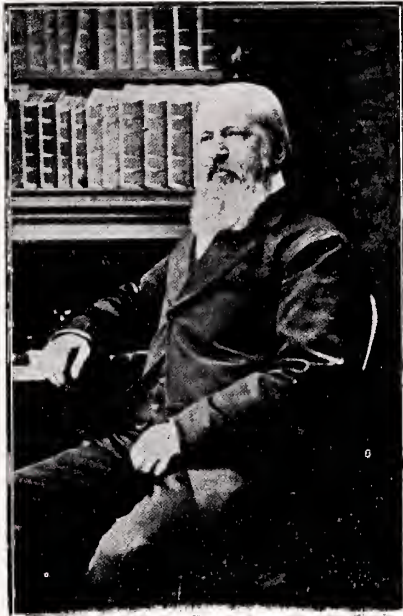
Oud. H. S. COETSEE,

Diak. G. A. COETSEE,

Diak. JAN. D. LESSING, Sekr.

Burgersdorp, K.K.,

Augustus, 1910.

Wijlen Ds. D. POSTMA,
Stichter der Gereformeerde Kerk in
Zuid-Afrika.

HOOFDSTUK I.

Donkerheid en Verdrukking.

De Profeet Nahum roept uit: „Vier uwe vierdagen, o Juda!” 'n Woord dat onze aandacht wel waard is, waar we heden als 'n Gemeente van Christus gedenken mogen: hoe de Koning onzer Kerke onze vaderen *vijftig jaar* geleden bevrijdde van dwaling, schriftverdraaiing en tuchteloosheid.

In onze tijd van rust, vrede en orde, kan men zich bijna niet verbeelden, dat er vroeger strijd en grote onenigheden waren op kerkelijk gebied. Hoewel nog niet ten volle erkend, worden wij door de Ned. Geref. Kerk vandaag toch geduld!

Vroeger was het anders.

Dit zal de Lezer verstaan, als in 't vervolg beschreven zullen worden de omstandigheden, die aanleiding gegeven hebben tot de afscheiding van onze Gereformeerden op de plaats Roosterhoek, disr. Albert K.K., 21 Januari 1860.

De geschiedenis van de Gemeente Burgersdorp, als de oudste in de K. Kolonie, zal gewis menige bladzij van buitengewoon belang bevatten zowel voor 'n lidmaat dezer Gemeente als voor 'n lid der Kerk in 't algemeen. Haar GOUDEN JUBILEUM is dan juist 'n geschikte gelegenheid om haar verleden aan de vergetelheid te ontrukken.

Hieruit hopen wij zal het ook de lezer duidelijk worden, dat de beschuldiging van Prof. MARAIS van Stellenbosch, dat de onzen afscheidden uit „bekrompenheid”, geheel en al vals is. „Bekrompenheid” bij hen echter is wat wij noemen: „standvastigheid in de leer der Dordse Vaderen, gegrond op Gods Woord”.

Het spreekt bijna vanzelf, dat de oorzaken die ertoe leidden, dat onze vaderen 50 jaar geleden apart gingen staan op kerkelijk gebied, reeds lang vóór 1860, 't jaar der afscheiding, werkende waren. De onzen, bewonende de grensdistrikten der K. Kolonie, 5 à 600 mijlen van de Kaapstad, met langen tijd Graaff Reinett als naaste dorp waar er 'n Predikant was, waren uit de aard der zaak konservatief d.w.z. behouden van aard. Hun geestelike leidlieden hebbende in SMYTEGELD, BRAKEL, HELLENBROEK en de Bijbel getrouw met de Kanttekeningen lezende was het niet te verwonderen dat zij in 't leven eenvoudig en in de Gereformeerde leer standvastig waren. Werd er dus 'n vreemde leer verkondigd, b.v. de algemene genade, of van de oude beproefde

waarheden verzwegen, b.v. de praedestinatieleer, of ijverde men om de remonstrantse liederen n.l. de z.g. Evangeliese gezangen aan de lidmaten op te dringen, dan ontstond er tegenstand. Deze tegenstand openbaarde zich zo sterk, dat de Ring van Graaff Reinets besloot er 'n einde aan te maken door 'n Herderlike Brief te schrijven en onder de z.g. misnoegden te verspreiden. Wij laten hier de herderlike brief volgen:

**Herderlike Brief van de Graaff-Reinetsche Ring
aan de Gemeentens van Colesberg en Cradock.**

(Uitgegeven te Grahamstad 1842.)

„GELIEFDE BROEDERS EN ZUSTERS.—Met „hartelijke leedwezen hebben wij vernomen „dat er groote oneenigheid onder u lieden „over een gedeelten van de openbare Gods- „dienstige verrichtingen bestaat. De ware „Gemeente van CHRISTUS is één in Geloof, „één in Doop, één in Hoop. De onder- „geteekende Leeraren en Opzieners der „gemeente stellen diep belang in de bevoor- „dering en bewaring van de eenigheid des „geloofs en de hand des vredes in al de „gemeenten dezes Rings, en gevoelen zich „dus gedrongen dezen brief aan ulieden „toe te zenden.

„Veelen uwer, twijfelen wij niet, hebben „veel stichting genoten in het zingen tot „den lof des Heere, en naarmate gij de eer „van God, uwe eigene stichting, of die van

„anderen in waarheid bedoelt, moet gij
„zoeken alles wat onstigtelijk zij zorgvul-
„diglijk te mijden.

„Wij die van God gesteld zijn voor
„uwe zielen te waken, als diegenen die
„rekenschap aan den Grooten Herder moeten
„doen, moeten u zeggen dat waar verdeeld-
„heden of scheuringen plaats vinden, het
„werk des Heeren daar niet voorspoedig
„voort gaan kan. Het doet ons vooral leed,
„te moeten van tijd tot tijd hooren, dat
„onze schoone kerkgezangen, welke voor
„ons zelve zoo op het Nieuwe Testament
„gegrond zijn, en waaruit wij met duizenden
„anderen zoo veel stichting genoten hebben,
„eene oorzaak van verder verdeeldheid zou
„zijn. Gij, Broeders en Zusters, die bezwa-
„ring gevoelt over het gebruiken van de
„Gezangen, laten wij hierdoor trachten eenige
„bezwaren uit den weg te ruimen.

„Zegt de een of den anderen aan u lieden
„zij zijn een nieuwe Evangelie, alhoewel het
„woord nieuwe niet bijstaat, en dat zij opge-
„steld waren lang naar de openbaring van
„Johannes geschreven werd. Hoe lang naar
„dien tijd leefden de Evangelie-dienaars
„A. BRAKEL en SMIJTEGELD, uit wier boeken
„gij veel onderwijs hebt ontvangen; of de
„dichters SLUITERS, LODENSTEIN en GROENE-
„WEGEN, uit wier gedichten gij misschien
„veel stichting hebt gehad.

„Wij noemt deze werken eene nieuwe
„leer of nieuwe Evangelie dichten, wij dat
„de gezangen omhelsden een andere leer,

„als men in het Nieuwe Testament vindt,
„dan zouden wij over ons den vloek in
„Gal. 1:7, 8 halen, maar wij zijn gerust in
„onze overtuigingen dat het niet zoo zij.

„De een of de andere zegt, zij zijn niet
„Canonijk of niet in den Bijbel te vinden
„maar waar hebt gij de artikelen des geloofs
„de Catechismns en Formulieren in den Bijbel
„gevonden? maar niemand heeft zwaarigheid
„die in de kerk tot leeringen en stichting
„de Gemeente te erkennen. Onze schoone
„morgen- en avond- en andere gezangen bij
„het einde van de Psalmen zijn niet in den
„Bijbel, maar waren bijgevoegd lang na de
„hervorming in Europa.

„Wie uwer heeft zwaarigheid hen te
„zingen zegt gij, maar wij zijn bevreesd dat
„wij ons op iets menschelijks verlaten en
„ons onder de vloek van op eenen arm van
„vleesch te vertrouwen brengen.

„Maar zingt gij niets dat door menschen
„opgesteld zijn? Dat moet gij alleen lees
„psalmen en niet de berijmde zingen, want
„de Berijmers hebben op vele plaatsen de
„vrijheid gebruikt uitbreidingen en inlich-
„tingen in hunne berijming te geeven, welke
„plaatsen wij kunnen opnoemen, ware het
„niet dat dezen onze brief zoude te lang
„worden.

„Zeggen eenige het ontbreekt aan aan-
„wijzing waaruit zij bewezen worden uit
„den Bijbel getrokken te zijn, zoo als wel
„bij SLUTERS het geval is, het zoude voor
„ons ligt vallen schriftuur plaatsen voort te

„zetten zoo wij in de gelegenheid waaren
„hen daarmede te laten drukken; maar
„gedenkt hoe veel uwer de gebeden boeken
„van C. MEL en HAVERMAN, zonder eenige
„kauttekeningen of aanwijzen daarbij ge-
„bruiken.

„Zeggen eenige dat dewijl de wet des
„Heeren volmaakt is wij hun niet noodig
„hebben, om dezelve reden zouden wij geene
„Godsdienstige boeken, geene prediking
„noodig hebben. Maar JEZUS heeft bevolen,
„predikt het Evangelium aan alle creaturen,
„enz., en het uitdrukkelijk bevel van Gods
„woord is dat wij hetgeen wij leezen en
„hooren tot de wet en tot de getuigenis
„moeten inbrengen: spreken zij niet naar
„deze, dan is er geene waarheid in hen.

„Kunt gij u verbeelden dat de Leeraars
„van de Gereformeerde Kerken in Holland
„en in Zuid Africa iets zouden zoo vast
„houden als deze gezangen, dachten zij dat
„iets tegenstrijdig of niet overeenkomstig
„met het woord des Heeren en de Geloofs-
„belijdenis van onze kerk daarin te vinden
„waren.

„Eenige uwer misschien zeggen, wij
„beletten niet andere gezangen te zingen,
„wij bemoeijen ons niet met hen, maar voor
„ons deel, wij hebben geen licht, geen
„vrijheid gekregen om zulks te doen. Maar
„wij vragen u of gij God, die alle harten
„kent ooit ernstiglijk gebeden hebt uwe
„harten te openen, zijne wil in deze gewig-
„tige zaak te weten om te doen.

„Als gij zonder ootmoedig, ernstig en „opregt onderzoek eenige gedeelten van den „eerdienst Gods verworpen hebt, hebt gij „tot noch toe groote zonde gedaan. Want „gij hebt niet alleen uwe eigene stichting, „welke gij daaruit kondet gehad hebben, „moeten missen, maar ook het nut van „anderen verhinderd. Wee degenen door „wien ergernissen komen.

„Keert gij uzelf er van af zonder „biddend onderzoek dan veracht gij het „woord, en Salomo zegt: „die het woord „veracht zal bedorven worden.”

„Maar kunnen wij u niet beweegen op „eene onpartijdige en biddende wijze het „boek te onderzoeken en dan naar licht en „overtuiging te handelen.

„Wij willen u voor een oogenblik in „uwe gedachten naar Golgotha neemen, den „mishandelden en bloedende Heiland aan „het Kruis aanwijzen en u vraagen of gij „daar geweest waret toen JEZUS daar hong „of gij ook aan zijne ligchaam eenige wonden „kondet toegebracht hebben?

„Gij zegt, o verschrikkelijke veronder- „stelling! maar weet gij niet dat zijne „gemeente, beide in het N. Testament en „in het Avondmaals Formulier, zijn ligchaam „genoemd wordt, dat CHRISTUS het hoofd „is, dat de ware leden en malkanders „leden zijn. 1 Cor. 12:27. Ef. 4:25.

„En zult gij de harten van de leden „van CHRISTUS ligchaam door uw vooroordeel „of stijfhoofdigheid langer kunnen door-

„booren en verscheuren door te weigeren
„te zamen tot zijne lof en tot aller stichting
„te zingen?

„O Broeders en Zusters, wij bidden
„u gedenkt met ernst aan den aannadering,
„den dag des Heeren, wanneer gij en wij
„rekenschap van het regt gebruik of misbruik
„van alle die liederen op Gods Woord
„gegrond, en daarmede overeenkomstig (waar-
„voor wij de Evangelische gezangen houden)
„zullen moeten afleggen.

„Wilt gij alleen geloven dat wij het
„wel en opregt met u meenen, gaat dan
„tot in de gebeden, legt uwe hand op uwe
„hart, en vraag u zelven af of gij gewillig
„zijt uwe overtuiging in deze zaak op te
„volgen. Zegt dan voor Hem die alles ziet,
„doorgrond mij, o God, en kent mijn hart,
„beproefd mij en zie mijne gedachten zoo
„er eenige schaadelijke weg bij mij zij leid
„mij op den eeuwigen weg.

„Voelt gij nu of naderhand eene over-
„tuiging bij u dat deze gezangen naar
„Gods woord zijn, maar zijt gij bevreesd
„hen in het openbaar te gebruiken, dat gij
„uwe familie aanstoot zoudt daardoor geven,
„gedenkt aan de woorden van JEZUS: „Vreest
„niet degeenen die het ligchaam dooden en
„niets meer hebben dat zij doen kunnen,
„maar vreest veeleer Hem die magt heeft,
„na dat Hij het ligchaam gedood heeft,
„ligchaam en ziele in de helle te verderven.”

„Nu bevelen wij ulieden, geliefde Broeders
„en Zusters, aan de Genade Gods, en den

„troostlijken invloed des Heiligen Geestes,
„en verblijven uwe heilzoekende Dienaars,

(Geteekend) JOHN PEARS, præses.
A. MURRAY, v.d.m.
J. AURET.
ALEXANDER SMITH, v.d.m.
STEPHANUS GOUS.
J. S. N. DE VILLIERS.
ROBERT HART, ouderling.
THOS. REID, v.d.m.
P. J. VAN DER WALT.
A. WELSH, v.d.m.
W. R. THOMSON, v.d.m.
ADAM WEINAARS.

Conform voor *letterlijk* afschrift :

(Get.) D. POSTMA, Sr., Algemeen Correspondent.

(Bovenstaande is onveranderd overgedrukt.)

Men ging toen zover, om niet alleen de onvoorzichtigheid te begaan om ouderlingen met die brief gewapend onder de lidmaten rond te zenden, maar om zelfs lidmaten die weigerden de gezangen te zingen onder censuur te zetten. Dit zal genoegzaam blijken uit 'n paar verklaringen later door de ondergetekende personen desaangaande gedaan.

„De ondergeteekende verklaart door dezen dat hij veel moest lijden onder het Kerkbestuur van de Ned. Geref. Gemeente

te Colesberg (dit distrikt was destijds natuurlijk veel groter) in de jaren 1839—41; dat hij, ondergeteekende, niet als vader mocht staan voor zijn eigen kinderen, om hen te laten doopen, en was aldaar onder censuur gezet, om het niet zingen der Evangelische Gezangen in de openbare Godsdienst.

De kwestie tusschen mij en den Kerkeraad ontstond, omdat ik mij bezwaard gevoelde de Gezangen te zingen, doordien het menschelijke geschrifte zijn en zulks in strijd is met de Geref. Geloofsbelijdenis Art. 7; maar, die Eerw. Kerkeraad verklaarde dat de Evang. Gezangen, van een *Goddelijke herkomst* waren en getrokken uit het N. Testament."

(Get.) S. J. KRUGER, Oud-Ouderl. Rustenburg, 1863, Z.A.R.

„Ondergeteekende verklaart dat deze reden, de volle waarheid is, hetgeen de hr. S. J. Kruger heeft moeten verduren in genoemden tijd."

P. H. KRUGER, Ouderling. Burgersdorp, 1863, K. Kolonie.

„De oorzaak der afscheiding van de Ned. Geref. Kerk, zijn (ik was toen dienstdoende ouderling in die Kerk) de Evang. Gezangen. Ik heb nooit die gezongen, voor een regel van Gods woord gehouden, veel minder voor een goddelijke bestelling. Toen ik bevestigd moest worden als kerkeraadslid, vroeg de Leeraar mij of ik de gezangen

zou gebruiken, ik antwoordde: Neen! Waarop Ds. Reid tot mij zeide: „Dan zal ik U met bloedige oogen aangezien.” Later in de Katechisatie zijnde, gaf de Leeraar een gezang op, zocht het op en gaf het mij; ik zeide toen: „Zij moesten het allen maar neerleggen”; waarop Z. Eerw. antwoordde: „Gij als ouderling, zijt een slecht voorbeeld voor jonge menschen.”

Later was ik 13 dagen in eene vergadering (Kommissie van de Ring) 50 personen waren aangeschreven, en het was meestal een twisten over de gezangen. Ik zag tweedracht aan het Nachtmal en men wist niet, welke klasse daar aankomen zou. Het is mij onmogelijk om alle moeite en geschillen op te noemen.

Later vernamen wij in der waarheid, dat er eene bestaande Synode in Holland was, welke ons geloof aanhang, en toen scheidden wij ons af van de Ned. Geref. Kerk en sloten ons de Gereformeerde Kerk.”

Uw Broeder,
(get.) S. C. DU PLESSIS, Sr.
Ouderling.

Philipstown, K. Kolonie, 1864.

Zó was dan de toestand voor 1860. Overall waren broeders en zusters die zich bezwaard gevoelden tegen de leer der Ned. Geref. Kerk, vooral zoals zij in de z.g. Evangeliese Gezangen uitkwam. Kinderen

bleven ongedoopt, jonge mensen kwamen niet zover om belijdenis des geloofs af te leggen—en om de kroon op alles te zetten, oefenden de kerkeraden de kerkelijke tucht op die bezwaarden uit.

Vanwaar de uitkomst?

Niemand wist. Men hoopte maar. In 't geloof brak men de gemeenschap met de kerk die zich aan schriftverdraaiing en tyrannie schuldig maakte. Hier handelde men precies zoals in Nederland enige jaren tevoren, toen Ds. H. de Kock afscheidde en zijn eigen weg volgde met de leus: „Blind in de toekomst, ziende op 't gebod.”

Geen wonder dat er dan ook verbittering tussen de families kwam, zelfs onterving van kinderen! Het werd hoe langer hoe erger. Maar.....

HOOFDSTUK II.

Licht en Strijd.

„Hoe donker ooit Gods weg moog' wezen ;
„Hij ziet in gunst op die Hem vrezen.”

De lang verwachte uitkomst kwam toch eindelijk. In 't onzekere zou men niet langer rondtasten. 'n Leidsman zou de Heere zenden. De Banier van het Zuivere Evangelie zou ontplooid worden! De Gemeente van Christus, die haar troost en sterkte, haar rijkdom en toekomst in de Psalmen zoekt, zou bijeenvergaderd en uitgeleid worden!

Uitgeleid.....tot strijd, maar ook tot zegepraal!

'n Aangename tijding uit 'n ver land was de eerste lichtstraal voor onze worstelenden.

„Wij hebben een Kerk gevonden, waarin wij den Heere dienen kunnen naar Zijn Woord. O hoe heerlijk is het, wat vreugde

is het!" Zo schreef de oude vader S.J. Kruger, van wie wij boven 'n verklaring gegeven hebben, uit Rustenburg, Transvaal, aan zijne bloedverwanten hier in de Kaap Kolonie. Dit was na er 'n Gereformeerde Gemeente in Febr. 1859 te Rustenburg gesticht was door Ds. D. Postma.

Uit de Oranje Vrijstaat waren er ook al smeekstemmen om de Waarheid opgezonden. De Vice-President, J. J. Venter, had reeds al in 1858 naar Holland geschreven aan Ds. Callenbach, ongelukkig geen Geref. Predikant. Zo gebeurde kort na de kerkstichting te Rustenburg dat Ds. Postma naar de Vrijstaat kwam om op verzoek van de worstelenden daar het Levend Woord te verkondigen. Dat gerucht verspreidde zich nog intijds hier, zodat er van de onzen ook daarheen konden gaan om van die blijde zaak persoonlijk kennis te nemen. Andries Pretorius, woonachtig te Kaledonsfontein Distr. Albert, nogal 'n Diaken van de Ned. Geref. Kerk Burgersdorp, en Willem van Biljon op Hoedklip (later is die plaats Wonderboom genaamd) die later de schoonvader van Ds. Postma geworden is. Dit was in 1859.

Kerk werd toen gehouden te Dorbrek, waar er ook de H. Sacramenten bediend werden. Daar maakten Andries Pretorius, de Diaken bovengemeld, en Willem van Biljon toen plannen dat Ds. Postma ook aan deze kant van Groot Rivier in de K. Kolonie versterking zou brengen aan de strijdenden

om de Waarheid. Pretorius vroeg om de Nederd. Kerk op B'dorp; aan z'n verzoek werd echter niet voldaan, en zo werd kerk besteld op de plaats van Br. Andries Kruger, Rietpoort, Distr. Albert. Volgens mededeling van overleden J. H. Kruger, Verlaatsfontein, Distr. Steynsburg, was daar weer kerk bij de blinde Br. Douw Venter. Hier waren de mensen zo opgeruimd dat zij zeiden: nu hebben wij Smijtegeld weer gehoord." De tekstwoorden waren: „heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om die te bereiden tot wat hij wil?"

Bij de Kerk te Rietpoort scheidde toen af van de N. Geref. Kerk Tjaart v.d. Walt en echtgenote, van Leeuwfontein; Willem van Biljon en echtgenote, van Wonderboom; Andries Kruger en echtgenote, van Rietpoort en nog enigen.

Na vader Postma op verzoek nog op 'n paar plaatsen, waar Steynsburg en Venterstad nu gelegen zijn, had kerk gehouden keerde Z. Eerw. terug naar de Vrijstaat en Transvaal.

Nu begon de strijd heftig te worden. Degenen die vader Postma aanhingen werden gemerkt en moesten overal verantwoording van hunne daden doen. Men was echter gereed daartoe, en dikwels hebben de ouden ons verteld, hoe dat zij met de geopende Staten Bijbel tussen hen aan weerszijden zaten en urenlang konden „strijden" over de leer die Vader Postma nu verkondigde en de leer der N. Geref. Kerk.

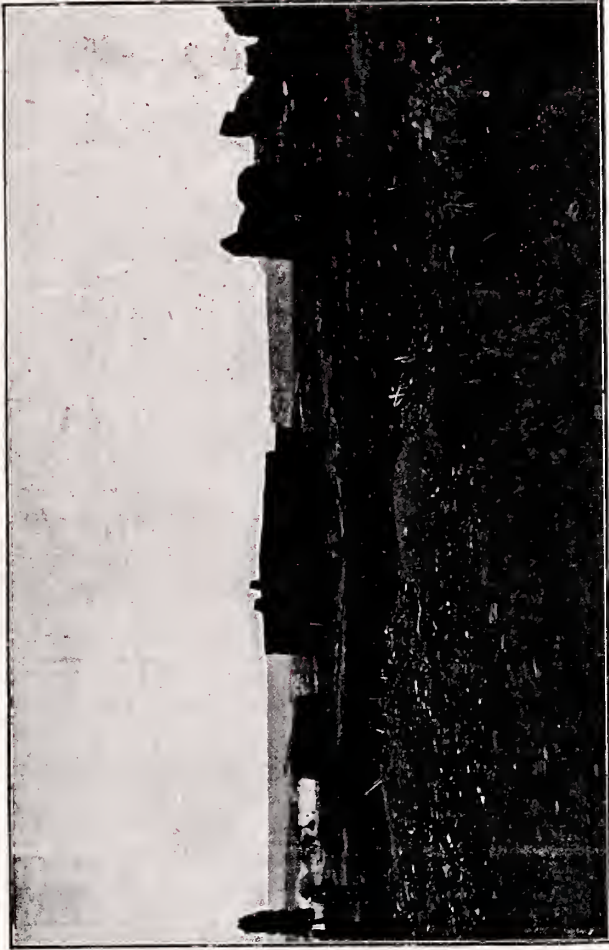
Men ging echter voort op de ingeslagen weg, en Vader Postma werd gevraagd weer te komen. De Waarheid eens geproefd, deed naar meer verlangen. De zaak des Heeren, klein begonnen zou groter worden.

Wij komen nu te Roosterhoek.

Intussen begon de tegenpartij zich ook klaar te maken om het voor de onzen zo moeilijk mogelijk te maken. Reeds de eerste maal toen vader Postma in dit distrikt preekte en er plan bestond, dat Z. Eerw. misschien op 't dorp ook zou preken, ging overleden Hendrik Pelsler van Sleggenoeg (later Rooibergsvlei) naar zekeren J. Herman, zendeling van de N. G. Kerk, Algemeen Agent, enz., dat hij, als de voorman van hun partij, de mensen bewijzen moest dat Vader Postma geen Predikant maar Zendeling van de kaffirs was. Dit was 'n slimme zet, want de zending, verkeerd als zij toen gedreven werd, was in zeer kwade reuk bij de onzen, en niemand was toen 'n ongewenster persoon dan de zendeling van de kaffirs.

Waar het Herman en de zijnen de eerste maal niet gelukte op Burgersdorp, zou hij het op Roosterhoek gaan proberen.

Van ver en nabij was men op die geschiedkundige plaats van overleden Hendrik Coetzee, gelegen nu zowat halfpad tussen Burgersdorp en Venterstad, te zamen gekomen. Waar de murasies nu staan op 't portret was 'n woonhuis en 'n groot wagenhuis, waarin de kerk gehouden werd. 'n

ROOSTERHOEK, DE PLAATS DER STICHTING.

Eindje weg stonden karren, wagens en tenten. Gelijk de stammen Israels zich eertijds legerden rondom de Tent der Samenkomst waarin Jehovah woonde, zo waren hier opgekomen zij die slechts door dit ene gedreven werd:

„Gelijk een hert schreeuwt naar de „waterstromen, alzo schreeuwt mijne ziel „tot U, o God!”

„De *Waarheid* zal u vrijmaken”; dit gevoelden zij, en daarvoor waren zij ook te Roosterhoek bijeengekomen. Als de *Leugen*, in de persoon van Herman, daar ook kwam, wel, laat hem komen en we zullen zien wie ditmaal de overwinnaar is!

Wonderlik, toen 't ogenblik voor aanval voor Herman kwam, toen hij overal de beslistheid der Reformatoren, andersgenoemd de Doppers, zag en 'n indruk kreeg van hun heilige ernst werd hij bang!

De *Waarheid* was voor de *Leugen* te sterk!

Maar Herman moet zijn rol nu uitspelen. Beetgepakt werd hij door de onzen en in 't huis dat overvol zat van mensen ingebracht om in de tegenwoordigheid van Vader Postma zijn lamme beschuldiging te bewijzen. Binnengekomen zijnde zeide Ds. Postma tot hem: „Wie is u, Herman? ik ben Postma”; en daarop las Ds. Postma zijn lastbrief voor. Herman maakte Vader Postma uit voor 'n zendeling, waarop Z.Eerw. Herman vertelde hoelang hij al reeds Predikant was. Herman beriep zich toen op Prof. Hofmeyer

dat die zulks van Vader Postma zou gezegd hebben. Daarop zei Vader Postma: „als ik Prof. Hofmeyer hier voor mij had dan kon ik mij wel tegenover hem verantwoorden.”

Dit begon onze mensen toen al te vervelen. De Leugen had Herman verstrikt. Br. Jakobus Kruger, Leeuwfontein, stond toen op en zeide: „Ds. Postma, laat die vriend maar gaan, hij hindert ons net in ons werk!”

Herman maakte toen alle spoed om weg te komen. Ongelukkig echter, of gelukkig.....zijn paarden waren *steeks* en dit gaf gelegenheid aan de opgewondenene om niet alleen de paarden maar ook Herman zelf zo nu en dan 'n raps te geven, tot hij met z'n leugen en steeks paarden de bult over was.

Maar Herman zou later weer plagen.

Nu kon men rustig voortgaan tot de formasië der eerste Gereformeerde Gemeente in de Kaap Kolonie. Interessant is het om in dit verband te lezen wat Notulenboek No. I van Burgersdorp hieromtrent zegt:

„Nadat nu in 1859 in de Z. A. Republiek en in den Oranje Vrijstaat reeds zodanige gemeenten, n.l. Gereformeerde, zooals die kerk zich te Dordrecht in 1618 en 1619 heeft geopenbaard, waren gesticht op het uitdrukkelijk verlangen der broederen aldaar, wordt Z.Eerw. tot dezelfde einde ook door hen in de Colonie verzocht.

In de maand Januarij 1860 wordt de WelEerw. Herder en Leeraar D. Postma

door de broeders van hier uit den Vrijstaat opgehaald en eene talrijke Commissie van Ouderlingen en Diakenen van de gemeenten uit dien Staat en uit de Z. A. Republiek vergezeld Zijn Eerw.

De menigte, die belangstelling tot genoemde einde was zamengevloeid uit onderscheidene Districten, vergaderde bij den heer H. Coetzé van Roosterhoek in het district Burgersdorp.

Nadat men een en andermaal met gebed en smeeking was vergaderd geweest en van weerszijden elkander goed had verstaan werd ook de hierboven omschreven Gereformeerde Gemeente gesticht, en naderhand hebben zich daarbij nog meer anderen aangesloten, zoodat de Gemeente voor het vertrek van den Leeraar Postma, die zes weken onder hen had verkeerd, meer dan zes honderd lidmaten telde.

Ouderlingen en Diakenen zijn door de Gemeente verkozen en op gereformeerde wijze aangesteld, alsmede een Predikant uit Nederland (Ds. J. W. te Bokkel te Ommen) beroepen, en behoorlijk kennis aan het Gouvernement en de Kerk van dewelke men zich had afscheiden, gegeven. Terwijl Ds. Postma verzocht werd hun, zoolang zij zelve niet voorzien waren, als Consulente te bedienen. Die ook dit met toestemming van de Commissie die hem vergezelt, aanneemt naar de kracht die de Heere hem daartoe zal verlenen."

De Kommissie, die met Vader Postma kwam naar Roosterhoek was :

PH. SNIJMAN, Ouderl. uit de Z. A. Republiek	
J. J. VENTER	} Ouderl. uit de O.V.Staat
M. A. v.d. WALT	
R. v.d. WALT	} Diakk. uit de O. V. Staat
D. J. COETZEE	

Op de plaats Roosterhoek scheidden zich die dag zowat 70 af om in de Naam des Heeren de eerste Gereformeerde Gemeente in de Kaap Kolonie te vormen. De namen der eerste stichters onzer Gemeente zijn :

HENDRIK COETZEE en familie	Roosterhoek
JOHS. VAN TONDER	„ „ Zeekoegat
JOHS. VENTER	„ „ Kareefontein (Venterstad)
GERT KRUGER	„ „ Rietfontein
NICOLAAS KRUGER	„ „ Doordrift
HENDRIK KRUGER	„ „ Plankfontein
GERT KRUGER Gzd.	„ „ Beschuitfontein
ANDRIES PRETORIUS	„ „ Kaledonsfontein
PHILIPPUS SNIJMAN	„ „ Vlakplaats
BAREND KRUGER	„ „ later Schanskopjes (Reddersburg)
JACOBUS KRUGER	„ „ Leeuwfontein (Venterstad)
GERT KRUGER	„ „ Kalkoenkraus (Dordrecht)
PIET HENNING	„ „ Rhenosterkop
WILLEM HENNING	„ „ Grootvlei

JOZEF COETZEE	en familie	Nooitgedacht
JOZEF COETZEE JZD.	„ „	„
HENDRIK COETSEE	„ „	Olivenbosfontein
JOHANNES KRUGER	„ „	Wildebeestvlei
ABRAHAM KRUGER	„ „	Wasbank
PIET AUCAMP	„ „	Vaalbank
FRANS K. COETZEE	„ „	Tweefontein
TJAART VENTER	}	Grootvlei (Steynsburg)
JAN „		
JAKOB „		
DOUW VENTER, blind en z'n	}	anderkant
TJAART VENTER [broeder]		

Volgens „De Geschiedenis der Geref. Kerk” door Ds. D. Postma, Rustenburg, zijn deze de namen van zovelen als de oude vader G. Steenekamp zich kan herinneren.

Tot *Ouderlingen* werden die dag gekozen:

NICOLAAS KRUGER	van	Doordrift
JACOBUS KRUGER	„	Leeuwfontein
HENDRIK KRUGER	„	Plankfontein
ANDRIES PRETORIUS	„	aledonfontein

Tot *Diakenen*:

PHILIPPUS SNIJMAN	van	Vlakplaats
GERT KRUGER	„	Leeuwfontein
WILLEM VAN BILJON	„	Hoedklip, Wonderboom
BAREND KRUGER	van	Aprilskraal (Venterstad)

Aldus werd de Gereformeerde Gemeente, Burgersdorp, op Roosterhoek, de 21e en 22e Januarie 1860 gesticht.

En zo stelde men zich tot 'n slagorde des Levenden Gods. Gereed om de strijd voor de Waarheid verder te strijden.

HOOFDSTUK III.

Vestiging en Tegenstand.

Wat te Roosterhoek gedaan werd, besloot men niet in 'n hoek te laten blijven.

Was de Banier van de Zuivere Geref. Prediking, tot blijdschap van de strijders der Waarheid, op 'n afgelegen *boerenplaats* in 't distrikt ontplooid, zo moest dit feit ook aan de overheid in de *hoofdstad* van 't land bekend gemaakt worden.

Onze zogenaande „bekrompene” vaders waren niet beschaamd of bevreesd wereldkundig te maken, de stap des geloofs die zij gedaan hadden.

Dadelik besloot de Kerkeraad 't volgend stuk naar de Regering te Kaapstad op te zenden :

Aan Zijn Excell. den Gouverneur
enz., van de Colonie, *Kaap de
Goede Hoop.*

Excellentie,

Ondergetekenden hebben de eer en nemen de vrijheid zich door dezen bij Uwe Excell. bekend te maken met de Gemeente, die zij vertegenwoordigen.

Op den 21en der maand Januarij 1860, is, op ons uitdrukkelijk verlangen, door den WelEw. Herder en Leeraar, den Heer D. Postma, in het district, *Burgersdorp* gesticht eene *Gereformeerde Gemeente*, die in *Leer, Dienst en Tucht* overeenkomt met de *Gereformeerde Kerk* van Nederland, zoo als die zich geopenbaard heeft in de Synode te Dordrecht, in de jaren 1618 en 1619. De kerkorde van diezelfde Synode, gewijzigd naar den tegenwoordigen toestand van ons land en onze Gemeente, is ook hare Kerkorde.

De ondergeteekenden zijn door haar verkoren tot hare Ouderlingen en Diakenen, die in deze kwaliteit bovengenoemde Gemeente door dezen bij Uwe Excellentie bekendstellen en aan de gunstige bescherming van hun geëerbiedigd Gouvernement aanbevelen.

Vertrouwende dat bovengenoemde *leer dienst* en *tucht* ter goeder naam bij Uwe Excell. bekend is, waarom zij het overbodig achten dezelve bij Uwe Excell. aan te prijzen. En, — wetende de verhouding van van het Engelsch Gouvernement omtrent religie, zoo bevelen zij zich met bovengenoemde Gemeente met alle vertrouwen aan Uwer Excell. Gouvernement aan. Meteen ook nederig verzoekende, dat aan onze Gemeente ook gedacht worde, wanneer door het Gouvernement voor Godsdienst uitgaven worden besteed. —

En alzoo bevelen ondergeteekenden zich met genoemde Gemeente met alle vertrouwen

en onderdanigen eerbied aan Uwer Excell.
Gouvernement nederig aan.

En hebben de eer zich te noemen
de aan Uwe Excell. onderdanige dienaren
de Kerkeraad voornoemd.

Acta van Afscheiding.

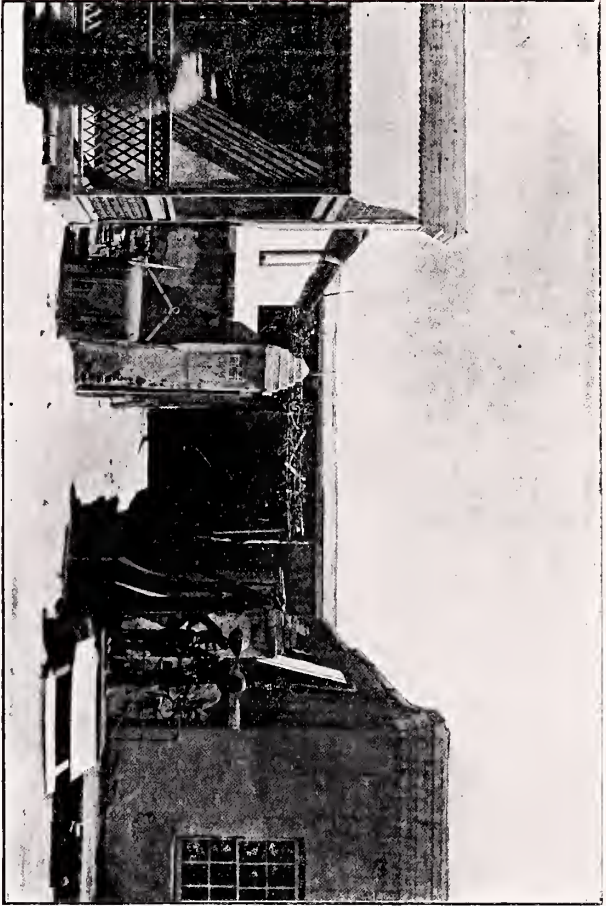
Onze vaders deden nog meer. De
Kerk die zij verlaten hadden zou behoorlik
kennis krijgen van de afscheiding. En dat
deden zij met 't volgend stuk :

Aan de Eerw. Kerkeraad der
Nederd. Geref. Gemeente te
Burgersdorp

Geeft ondergeteekende Kerkeraad met
alle bescheidenheid te kennen, dat zij van
uwe kerk-gemeenschap uittreden en zich
op de 21e Januarij 1860 vereenigd hebben
en hebben later onder en den door WelEerw.
Herder en Leeraar, den Heer D. Postma,
tot eene *Gereformeerde* Gemeente in het
District Burgersdorp, in *leer, dienst en tucht*
overeenkomende met de van ouds bekende
Gereformeerde Kerk van Nederland, zoo
als die zich heeft geopenbaard te Dordrecht
in de jaren 1618 en 1619.

En voegen hierbij eene lijst van de
namen dergenen die zich bij deze Gemeente
uit bovengenoemd district, reeds lidmaten
zijnde, hebben aangesloten.

STOOR VAN OTTO PIETERS.

De afscheiding was alzo 'n feit geworden. En zó min hadden onze vaderen spijt van wat zij gedaan hadden dat de Gereformeerde Waarheid niet alleen te Roosterhoek gevestigd bleef. Neen, na alles daar verricht was bracht men vader Postma eerst naar Tjaart Venter, Grootvlei, Steynsburg; toen naar Middelburg; vandaar terug naar Jacobus Kruger, Leeuwfontein bij Venterstad; vandaar verder naar Gert Kruger, Kalkoenkrans, Dordrecht en eindelijk naar Burgersdorp.

Het was nu 24 Februarie 1860, en de eerste maal dat vader Postma op Burgersdorp zou preken. Voor dat doel kon Br. Hendrik Kruger, Plankfontein daartoe benoemd geen andere geschikte plaats krijgen dan 'n stoor van de winkelier Otto Pieters, gelegen volgens 't portret achter in een achterplaats.

Gevestigd was de Geref. Kerk wel, maar *tegenstand* zou zij nog moeten lijden. Gunde men haar 't vorige jaar te Rustenburg, Transvaal, geen plaats voor samenkomst zodat zij de toevlucht tot 'n Seringboom moest nemen — op Burgersdorp K.K. zou het niet beter gaan. Met 'n winkel pakhuis moesten de Reformatoren zich tevreden stellen. Precies zoals met de afscheiding in Nederland, toen de onzen daar in schuren moesten vergaderen.

Maar wat zegt dit bij de vernedering die onze Heiland moest ondergaan? toen **Hij** geboren werd in 'n beestenstal, en gedurende z'n gans leven zo kwalik bejegend werd dat **Hij** moest bekennen: „de vossen

hebben holen, en de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des mensen heeft niets, waar Hij het hoofd nederlegge."

Het was echter niet genoeg dat de onzen in deze plaats der vernedering moesten vergaderen, zelfs daar zullen zij niet met rust gelaten worden.

Herman zal weer op 't toneel verschijnen!

Deze onruststoker had rondverteld dat hij zou zien „dat er door die kafferzending Postma geen dienst zou gehouden worden!” Zijn plan was 'n oploop te laten geschieden, dan boven op 't dak van de stoor te klimmen om alzo de heilige dienst-verrichtingen van de arme vervolgte Doppers te verhinderen.

Noemde men de onzen vroeger in de Herderlike Brief: *doorboorders* en *verscheurders* van 't lichaam van Christus, nu, dat zij zich tot ene Gemeente van Christus vergaderd hadden, wilde men hen beletten om zelfs in de nederige plaats, de stoor achteraf in 'n achterplaats gelegen, kerk te houden.

Herman zou echter weer 'n pak krijgen!

Ditmaal was het de Magistraat die z'n politiedienaren, op verzoek van de onzen, zond ter bescherming van de vervolgte gemeente. Zolaug de diensten dan duurden, stonden de politiedienaren gewapend op de wacht. Natuurlijk werd Herman bang, en waagde hij het niet om aan z'n plan uitvoering te geven.

Wat men echter als *tegenstand* bedoelde, diende voor de onzen tot *aandrift*. Want zie, bij diezelfde gelegenheid besloot men om 'n eigen Kerk te bouwen. Als leden der Bouw Kommissie werden benoemd Andries Kruger, Rietpoort; Abraham Coetzee Driefontein; Gert Steenekamp, Wolvenkop; Hendrik Coetzee, Olivenfontein en nog 'n paar.

Weer tegenstand!

Niemand wilde grond aan die verachte Doppers verkopen. Met de grootste moeite kreeg de Kommissie eindelijk, door bemiddeling van Prokureur Stoffel Hofmeyer, 't erf waar de kerk nu op staat van Heugh & Fleming te Port Elizabeth. En daar het 'n waterige plek was, begon de tegenpartij weer de spot te drijven met de onzen, dat zij n.l. geen fundament zouden kunnen leggen en alzo 'n *valse kerk* zouden bouwen. Om dit te logenstraffen lieten de onzen toen 't fundament 6 vt. diep graven en 4 vt. wijd. Van onderen tot boven werd 't fundament toen gemaakt van grote klippen met kalk gemesteld — en zo goed werd dat Dopper fundament gelegd dat van al de gebouwen in Burgersdorp, de Gereformeerde Kerk nog 't enigste is dat niet gebarst is. Wel 'n bewijs van degelijke bouwkunde, waar 't gebouw nu al 50 jaar staat.

Op 26 November 1860 werd de hoeksteen gelegd. De plechtigheid van die dag wordt als volgt beschreven in de Notulen:

„Al de kerkeraadsliden der vorige vergadering tegenwoordig. En nu ook de oud.

A. Steyn (Middelburg K.K.) alsmede de H.H. de Resident Magistraat en Vrederegter, ook is de gehele gemeente vergaderd op de plaats, waar de kerk zal gebouwd worden, benevens velen van de burgerij.

De oudste ouderling N. Kruger was het op voorstel van den Leeraar, door den Kerkeraad opgedragen den hoeksteen te leggen. Hetwelk door hem ook wordt volbragt.

De Leeraar houdt hierbij eene toespraak aan de gemeente, kerkeraad, bouwcommissie, overheid en burgers naar aanleiding van de volgende Bijbelplaatsen Jes. 66 : 1, 2 ; Joh. 4 : 23, 24 ; 1 Kor. 3 : 10, 11 ; Hebr. 13 : 8, 9 Gal. 5 : 1.

Daarop doet de Leeraar een gebed en laat zingen Ps. 100 : 2 ; 118 : 11 ; 131 : 3 en spreekt den zegen de gemeente uit.

Hierop wordt onmiddellijk een biduur gehouden tot het beroepen van Herder en Leeraar, naar aanleiding van Matth. 9 : 35, 38. (Dit laatste werd in de algemeene vergaderplaats gehouden.)”

Uit de vermelding hiervan merken wij op dat er drie belangrijke zaken plaatsvinden:

De eerste is dat onze vaders het meenden met de strijd voor de Gereformeerde Waarheid. Hoewel nog maar weinigen in getal groeven zij diep om 'n degelijke fundament te leggen, en beraamden zij plannen om 'n kerk van minstens £5,000 te bouwen. Natuurlik meenden zij nooit, dat de kerk door hen gebouwd voor altijd groot en goed genoeg zou blijven ; en zeker

zouden zij ons het wel degelijk kwalik nemen als wij vandaag, zoveel meer in getal dan toen, *niets* zouden willen doen tot voortzetting van hun edel begin. Neen, hun werk goed *begonnen*, moet door ons goed *voortgezet* worden, anders baat hun goed begin ons niet. Daarom verblijden wij ons dat er thans sprake in de gemeente is om de kerk te vergroten, of 'n nieuwe kerk te bouwen. Slagen wij hierin dan kunnen wij spreken van vooruitgang onder 's Heeren zegen, anders is er bij ons stilstand, of beter gezegd achteruitgang.

De tweede zaak, die onze aandacht verdient, is dat bij deze plechtige hoeksteen legging ook 'n ouderling van een te stichten Geref. Gemeente te Middelburg K. K. tegenwoordig is. Burgersdorp staat dus niet meer alleen; de Geref. Leer raakt gevestigd in de Kolonie, en zal haar zo langzamerhand doorzuren. Het zijn maar niet 'n paar „misnoegden” of „hard koppe”, neen, de Geref. lijdens zullen allengs vermeerderen.

En de derde zaak is, dat tegelijk met de hoeksteenlegging de gemeente weer 'n tweede poging aanwendt om 'n eigen Herder en Leeraar uit Holland te krijgen. Waarlijk onze vaders *meenden* wat zij deden. De Kerkeraad schreef toen aan Prof. H. de Kock, Kampen, Nederland, of Z. Eerw. niet trachten zou om voor hen 'n Predikant te krijgen. Tegelijk zond de Kerkeraad van Burgersdorp aan Prof. de Kock £200 voor de

reiskosten van de Predikant die tot hen zou overkomen. Dat was flink! Ongelukkig gevoelde niemand in Holland zich geroepen om tot de onzen over te komen.

Het moest zeker niet bemoedigend voor de onzen geweest zijn om zo telkens door Holland afgewezen te worden, vooral zo in 't begin van zulk 'n grote onderneming. Doch zij volhardden en bouwden in de Naam des Heeren.

Toen vader Postma weer op Burgersdorp kwam n.l. 4 Mei werd de kerk ingewijd. Ouderling G. Steenekamp vandaag 80 jaar oud maar toen 'n jonge man en tevens Kassier van de Bouwkommissie zegt: „Die kerk kostte ons £5,500 en wij moesten daarenboven nog al de kalk leveren. Ik was Kassier en toen het laatste paaiement betaald werd, was er nog £40 over.”

De kerk was toen nog zonder plankvloer, maar niet lang daarna werd dat ook ingezet.

HOOFDSTUK IV.

Vamelewe ze Daae.

'n Kind luistert altijd met belangstelling als oupa vertelt hoe het in zijn dagen ging met 't een en ander. Wij nemen ons voor in dit hoofdstuk te beschrijven, wat wij menen met belangstelling gelezen zal worden, n.l. 't een en ander van onze oude vaders.

Het eerste wat ons treft bij 't doorsnuffelen van die oude notulen is hun manier van reizen n.l. met „die ossewa.” Daarbij natuurlijk de historische tent. Zo had de kerkeraad b.v. 'n kerktent, die de Predikant op z'n verre reizen, als hij niet op 'n plaats vernachtte, tot huis moest dienen. Toen de diamantvelden te Kimberley ontdekt werden, vroeg de Koster aan de kerkeraad hem toch die tent te lenen om daarmee naar Kimberley te gaan; de kerkeraad meende echter dat de tent beter tot dienst van de Predikant en de verkondiging van 't Woord was, dan voor de Koster om diamanten te zoeken.

Om u nu 'n denkbeeld te geven van wat het betekende om 'n „vamelewe ze daae” 'n reis van Burgersdorp naar Pretoria te doen, schrijven wij hier af twee artikelen der kerkeraad-notulen daarop betrekking hebbende :

„Het rijtuig voor de afgevaardigden „naar de Synode wordt nu in orde gebracht. „Elk kerkeraadslid (de kerkeraad telde toen „18) buiten de afgevaardigden staat goed „voor 2 ossen en de 6 grootste wijken „geven daarboven nog elk één os. Twee „wagens worden gehuurd tegen £11 stuk, „kleine reparaties aan die wagens zullen „gedeeltelijk door de Kerkeraad en gedeelte- „lijk door de eigenaars gedaan worden. „Leiders en drijvers en andere noodzakelijke „kosten moeten uit de kerkekas voldaan „worden.”

Aan geld alleen is nu reeds £22 besteed. Nu komt nog dit artikel.

„Besloten elk der (drie) afgevaardigden „£15 uit de kas toe te staan om vooreerst „daarmede de noodige kosten te dekken.”

£22 plus £45 maakt dus nu al £67.

Onze afgevaardigden zijn nu terug van de Synode en hier volgt hun verslag :

„Nu wordt door de afgevaardigden ver- „slag gedaan van hunne reiskosten naar „de Synode. Een afgevaardigde levert boven „hetgeen hij ontvangen heeft (n.l. de £15) „nog eene rekening van £18 14 in, welke „goedgekeurd wordt; hij deelt mede dat „1 os in de Transvaal achtergebleven is

„maar nog in leven was — zoo wordt besloten
„eerst af te wachten hoe het met dien os
„gaan zal en welke schikking later kan
„gemaakt worden; verder bericht de afge-
„vaardigde dat hij wellicht de wagen waarmee
„hij gegaan is kan verkoopen en de kerkeraad
„dan maar £5 huur zon moeten betalen zoo
„hij de breek eraan laat die op zijne kosten
„gemaakt is — hiermede is de kerkeraad
„voldaan. De andere afgevaardigde levert
„boven hetgeen hij ontvangen heeft eene
„rekening van £1 16 in die goedgekeurd
„wordt; voor huur van de wagen moet £11
„betaald worden en voor reparatie £1 7 6.
„Twee ossen zijn omgekomen, voor welke
„met goedvinden van de eigenaars £8 stuk
„zal betaald worden. De laatste afgevaar-
„digde levert boven het ontvangene een
„rekening van £11 6 in welke goedgekeurd
„wordt, buiten de rekening van het breken
„van de wagen welke de kerkeraad niet
„goedkeurt. Hij bericht verder dat er drie
„ossen zijn omgekomen; de eigenaar van
„een zal met £7 10 voldaan zijn; één os
„heeft hij verkocht voor £2, aan de eigenaar
„daarvan zal de kerkeraad nog £6 uitbetalen,
„en aan de eigenaar van de derde os zal
„de kerkeraad ook £8 betalen; verder heeft
„hij 1 os moeten verhandelen waarvan de
„kerkeraad vertrouwt dat de eigenaar met
„die os zal tevreden zijn. Voor zijn wagen
„zal ook £11 moeten betaald worden. De
„kosten beloopt dus tezamen omtrent £100.”

Alles tezamen genomen beliepen de kosten

toen plus-minus £145. Vandaag kost het de kerkeraad uiterst £12 om drie afgevaardigden naar Pretoria te sturen.

Hoewel het reizen nu vandaag sneller en goedkoper gaat, zo is de gezelligheid van vroeger er niet meer, en is het reizen lang niet meer zo avontuurlijk als toen. De zalige eenvoud door onze vaders gesmaakt, ook in 't reizen, weten wij en onze kinderen niet meer van. Alleen lezen zij daarvan, zoals Dr. J. D. du Toit van Potchefstroom het beschrijft in zijn gedichten: Verse van Potgieter's Trek :

„Die Os.”

Hoe rustig stap hij aan
die edel jukgediert!
hoe waggel hij die kop
met horings swaar gesierd
en stewig ingestrop!

Hoe rustig stap hij aan
so sonder tuiggetooi,
met matte doffe plof;
sijn vel trek plooi op plooi
rondom die bre'e skof.

So stap hij rustig aan
vol kalme majesteit
en ongesmukte prag —
beeld van stilswijgenheid
en selfbewuste krag.

Dat onze oude vaders gans niet zo bekrompen waren als dikwels ten onrechte wordt voorgesteld, maar ruim van inzicht en mild in liefdadigheid, bewijzen de volgende kollekten in onze kerk :

Op 2 Mei 1861 voor de grote watersnood in Nederland ;

Op 7 Aug. 1863 voor de vervolgd en om des geloofswille in Spanje ;

Op 8 April 1869 voor 'n grote brand (onzeker waar) ;

Op 31 Maart 1870 voor 'n Zending Kerk der Ned. Geref. Gemeente te Beaufort West, door watersnood verwoest.

Op 4 Juli 1873 in 'n bijzondere dienst daarvoor voor de Geuzen Kerk, die de Geref. Kerk te Brielle, Nederland, gesticht heeft ter gedachtenis van de grote verlossing van onder de Spaanse overheersing ;

Op 3 Oct. 1873 voor de Weslyaanse Zending Kerk alhier ;

In Jan. en Maart 1886 zowat £50 voor noodlijdende mensen in Tembuland.

Gelukkig mogen wij hier bijvoegen, dat de kollekten £60 onlangs gehouden voor onze noodlijdende gemeenten Bloemfontein en Humpata bewijzen, dat de geest van milddadigheid uit onze gemeente door Gods genade nog niet geweken is.

Dat er in „vamelewe ze daae” 'n bijzondere vriendschappelijke verhouding was tussen de Kerkeraad en de Prokureur zal blijken uit het volgende.

Prokureur Wrench had de kerkeraad verscheidene diensten bewezen en, na hij genoeg geld had gemaakt, besloot hij Burgersdorp te verlaten. De kerkeraad dit vernemende benoemde op 4 April 1867 'n Kommissie bestaande uit:

Ds. D. POSTMA SR.
Theol. Stud. J. LION CACHET
Oud. N. KRUGER
„ G. H. J. KRUGER
Diak. G. STEENEKAMP

„tot een bezoek en afscheidsadres uit naam „des kerkeraad's aan den Heer Wrench!”

De jonge mensen in „vamelewe ze daae” waren ook maar jonge mensen, vooral bij die prikkelbare gelegenheid van „trouwen.” Ook toen reeds moest de kerkeraad 't volgend besluit passeren:

Art. 14, Verg. 24, Dec. 1868.

„Er wordt opgemerkt door sommigen „van de kerkeraad, dat er eenigen te ontbloot „ter trouw komen; de leeraar (Ds. D. Postma) „verzoekt de ouderlingen met voorzigtigheid „de ouders der zoodanigen te vermanen; „tevens wordt de leeraar verzocht ook een „woord in het publik ter vermaning des „aangaande te spreken.”

De Staat hield meer rekening met de Kerk in „vamelewe ze daae” dan thans 't geval is. Zo b.v. vraagt de Regering aan de kerkeraad advies hoe de dronkenschap

te bestrijden. Desaangaande lezen wij het volgende in Dec. 1873 :

„Ds. Postma brengt met verlof des „kerkerads de vraag voor de gemeente : „hoe hij het gouvernement op deszelfs verzoek „zal adviseren tegen de dronkenschap. Velen „spreken hierover, en eindelijk spreekt Ds. „Postma, na het voorlezen van 1 Cor. 6 : 10 „een ernstig woord over deze zaak. De „gegevene wenken waren, om het gouver- „nement te adviseren de toepassing van de „volgende straffen : 1 lijfstraf ; 2 geldboete ; „3 verzwaring van gevangenis.”

Vóór wij dit hoofdstuk sluiten nog 'n krachtige getuigenis van een nu ontslapen vader der gemeente uit „vamelewe ze daae” n.l. ouderl. H. J. J. Kruger, Plankfontein :

Eenige letteren tegen Ds. Faure van de Kaap, thans in Nederland.

De volgende regelen werden ons toegezonden voor de Bazuin, door een ouderling van de gemeente te Burgersdorp.

De aanleiding tot dit schrijven was de volgende :

In de maand Oct. des vorigen jaars ontmoette ik Ds. Faure en sprak met Z.Ew. over de afscheiding in Z. Afrika. In dat gesprek verklaarde Z.Ew. „dat de toestand van de kerk in de Kaapkolonie veel verschilde van dien in de Transvaal ; dat eene afscheiding in de Transvaal te rechtvaardigen

was, maar niet in de Kaapkolonie." Den inhoud van dit gesprek deelde ik aan Br. Kruger mede en Z.Ed. zond mij toen het volgende stuk :

Dat de Nederduitsche Gereformeerde Kerk in Z.-Afrika niet rust op ouden welbeproefden gereformeerden grondslag, bewijst genoegzaam de groote vrees en beroering die hier bestonden bij de komst van Ds. Postma. Zij waren voor Ds. Postma en zijne medebroederen uit de afgescheidenen (de zuiver Gereformeerde Kerk) banger dan voor roomsche priesters en andere dwaalgeesten, want die doorwandelen het land, stichten hunne kerken en kapellen en het is stilte. Zoo ras Ds. Postma hier te lande was, was het beroerd. Zij teekenden ons de Chr. Afg. Ger. Kerk van Nederland af met een zwarte kool, want zij waarschuwdens ons voor haar afgezant, alsof hij een snoode verleider ware; pasten op hem onder anderen toe Rom. 16 vs. 17, 18 en wezen ons ter waarschuwing op Hand. 20 : 28, 29, 30 ; Rom. 16 : 17, 18 ; Jak. 3 : 11—18. Zie Kerkbode, deel 11, No. 14. Zij vreesden dat men voor een 20 of 30 tal leden een afgescheiden (zuiver gereformeerd) leeraar zou ontbieden, die dan (zoo zij zeiden) dankbaar voor een geringe boete, niet lang op zijne verschijning zoude laten wachten (welk een leugen!) met dit gevolg, dat het land met afgescheidene (zuiver gereformeerde) leeraars zou worden overstroomd en een tooneel worden van twist en tweedragt. Zie Elpis, deel 3, No. 2,

bladz. 158. Ziet welke pesten!! zijn de zuiveren gereformeerde leeraars in de oogen van hen, die zich orthodox gereformeerd noemden. N.B. Er bestond toen juist bij hen groot behoefte aan leeraars, zoo als de zending van Ds. Robertson naar Holland en Schotland bewijst, om leeraren te ontbieden naar hunne behoefte. Zij waren bevreesd dat de oud zuiver Gereformeerde Kerk zonder gezangen zoude geplant worden. Hoor eens! Is het hun oogmerk, het koste wat het wil voor het afgescheiden (oud zuiver geref.) kerkgenootschap eenen aanhang (leden) te werven (belijdenis van de zuivere leer te doen) zoo mag ik hun het gelukken hunner pogingen niet toewenschen, Zie Kerkbode, deel 11, No. 13, pag. 201. Hoor eens, wat men onder anderen Ds. Postma verwijt: Gij sloot u bij een klein deel ontevreden en (de oude geref.) aan..... Gij komt op de uitnodiging van een enkele misnoegde (Calvinistische) in de Oranje Vrijstaat en plant de banier uwer (de oude zuivere geref.) kerk. Zie Kerkb., deel 11, No. 13, pag. 203. Hoor daarentegen wat Ds. Huët in hoofdzaak van de afscheiding en die misnoegden en ontevreden betuigt, n.l. dat de afscheiding hier te lande vóór de komst van Ds. Postma feitelijk bestond; dat de afgescheidenen hier niet slechts een handvol ontevreden zijn, maar reeds voor langen tijd een bestaande partij in de kerk uitmakende; dat hun bestaan een opmerkelijk verschijnsel is; dat zij nauwgezet vasthouden

aan den bijbel met kanteekening en verkleefd zijn aan de oude Calvinistische leer en standvastig zijn gebleven bij de oudvaderlijke gevoelens, zonder iets te weten van de afgescheidenen in Nederland. Zie Elpis, deel 4, No. 4, pag. 326 en 329 en 330. Rustte de Ned. Geref. Kerk in Z.-A. geheel op den gereformeerden grondslag van ouds, dan had zij zeker reeds voor jaren den band verbroken met de reglementaire kerk van Nederland en zich aansloten bij de Chr. Afg. Ger. Kerk in Nederl., gelijk Ds. Postma hen onder het oog heeft gebragt; dan was zij zeker bang voor die liberale kerk-academiën en zoude ons voor die leeraren, kandidaten, proponenten en studenten gewaarschuwd hebben, gelijk zij nu gedaan heeft betrekkelijk de afgescheidenen. Men kan thans niet anders opmaken, dan dat zij een is met de dwaling, de waarheid wederstaat en de ware kerk miskent. Alles tezamen genomen is het een klaar teeken dat het met de Kaapsche Kerk niet wel is. Een tweede bewijs, dat de Ned. Geref. Kerk van Z.-A. niet op den ouden Geref. grondslag rust, is: Waarom onderteekenen de leeraren dier kerk niet het formulier, zooals dit vastgesteld is te Dordrecht — 1619 — waarom heeft zij een splinter nieuwe gemaakt, dat wat den inhoud betreft bijna gelijk is aan dat van Nederl. in 1816. Zie wetten en bepalingen van het bestuur pag. 40. Is het nieuwe formulier ingerigt om strenger voor de zuivere leer te waken? Waarom is er

dan onder anderen uit weggelaten het volgende gedeelte: „dat alle de artikelen en stukken der leere enz. in alle met Gods Woord overeen komen”; waarom zijn de artikelen tegen de remonstranten verzwegen? Is het niet duidelijk zichtbaar, dat de deur geopend is voor verschillende nieuwe leeringen en dwalingen? En zullen die dwaalgeesten jaren lang de deuren geopend zien staan, en niet binnentreden? Waar echter alle kerkformulieren met een opregt doel zijn ingerigt, om de zuivere leer te bewaken en te handhaven en er trouw op de posten wordt gewaakt, daar doet de vijand nog groot geweld. Hoe zou het dan mogelijk zijn, dat de Ned. Ger. Kerk nog rust op den ouden grondslag!

Neen, de formulieren zoo te veranderen, dat de deur geopend is voor nieuwere leeringen, kan niet anders dan van vijanden der waarheid gedaan worden. Zoodra het 69ste artikel der Dordsche Kerkorde en die der vroegere Synode veranderd was, kwam de vijand met een bundel gemengde liederen de kerk in, tot verdringing der psalmen, tot smart van vele vromen. De eenvoudigen verleid, de dwalenden door die liederen gevoed zijnde, zoo moest het oude, schoone onderteeknings-formulier ook uit den weg; want dit geeft, op grond van den bijbel voor de gemengde bundel liederen geen plaats, maar doet voor den leeraar die het onderteekent beloven, om velen dier liederen als remonstrantsch te

wederleggen en uit te werpen. Het is op de laatste Synode aan de Kaap duidelijk gebleken, hoe krachteloos het nieuwe onder-teekenings-formulier is. Ds. Cotze heeft openlijk betuigd, dat hij zijn hoofd niet meer buigen en eigen oordeel gevangen geven wil, onder de orakelspreuken van de voorvaderen, maar streeft naar een zelf-standig christendom (zeker zooals de liberalen het uit de natuur ontwikkelen). Ds. Neethling dacht dat Ds. Cotze de formulieren van eenigheid bedoelde. Die Synode vraagde Ds. Cotze eene verklaring van zijne woorden. Dit wordt van Ds. Cotze positief geweigerd. Wat kan nu de Synode doen? Niets dan het gedrag van Ds. Cotze in dezen af te keuren en te verklaren, dat Ds. Cotze hiermede de suspicie tegen hen, hierdoor versterkt had. Ds. Cotze blijft leeraar in de kerk, zoo liberaal als hij is en wordt met de vleijendste adressen van honderden leden als een held toegejuicht. Geeft het oude formulier hier geen regt, om Ds. Cotze tot op den bodem te onderzoeken? Hoor eens: indien de kerkeraad, klassis of Synode om gewigtige reden van nadenken, om te behouden de eenigheid en zuiverheid dier leere goedvond, van ons te eischen nadere verklaring van ons gevoelen over eenig artikel dezer belijdenis, van de Catechismus of van de verklaring der Synode nationaal, zoo beloven wij ook met dezen, dat wij te allen tijde daartoe willig en bereid zijn. Het nieuwe zegt wel: „zoo ik bevonden

worde tegen eenig gedeelte van deze belofte en verklaring gehandeld te hebben, allereuwe mij te zullen onderwerpen aan de uitspraak der bevoegde kerkelijke vergaderingen"; maar de daar bij-gevoegde 164 artikelen en bepalingen. „Beschuldigingen tegen de leer van een predikant of kandidaat zullen inhouden duidelijke bewijzen, dat hij de leer welke volgens Gods Woord vervat is in de aangenomen formulieren van eenigheid der Geref. Kerk." Zietdaar, duidelijke bewijzen moeten geleverd worden. Dat kan met Ds. Cotze niet, hoe liberaal hij ook wezen mag. Cotze roepen tot onderzoeking kan zij niet.

Is dat nu geen krachteloos ondertekensformulier? Met onze scheiding werd ons toegeroepen: is het ter wille van de zuivere leer des Evangelium, die in onze kerk (*woord onleesbaar*) verduisterd of mogelijk onderdrukt wordt (*woord onleesbaar*) het omdat de kerk de gewetens dwingen wil tot aanneming van menschelijke instellingen en leeringen, strijdig met Gods Woord? Neen, om niets van dit alles — Gods Woord wordt over het algemeen in zuiverheid en met ernst verkondigd. Een jaar later schrijft een ander leeraar: „de dwaling woelt onder ons; grijsaards die ten grave neigen, juichen haar toe; predikanten, die reeds jaren lang de kerk hebben gediend." Ziet in hoe korten tijd is het veranderd. Het eerste geroep is: het is alles zuiver; het tweede: de dwaling woelt; omdat men zoo uit de oude paden

was, daarom was men zoo beroerd, want men wist wel dat de oude zuiver geref. leer, weer als een banier zou worden opgeheven en zoo zoude het ontdekt worden, welke de oude, zuiver geref. leer, dienst en tucht zijn, de nieuwe leer en dienst licht zoude ontdekt worden, gelijk ook het gevolg is. Thans woelen de partijen tegen elkander, want het oude licht schijnt in het nieuwe duistere licht. De eene partij schijnt om de oude leer; dienst en formulieren niets te geven, maalt ze af als versletene, afgedragene schoenen, verouderde, uitgediende vormen en orakelspreuken; een andere partij schetst het als eene oude kast met verroeste spijkers, met zoo wat goud, en wilde er eene speelruimte in hebben, doch ook zoowat perk en palen stellen. Deze partij schijnt thans de grootste te zijn. Zoo de partijen goed onderscheiden worden en ik mij niet vergis, dan is er nog eene kleine derde partij, die in de oude leer zin schijnt te hebben; maar er scheelt nog wat aan, de hoofden hangen nog naar de nieuwe zijde; men besluit nog niet om geheel en al tot de oude wel beproefde paden terug te keeren. Hoogmoed schijnt een der struikelblokken te zijn. Wat echter later gebeuren kan en zal, dit zal de tijd nog leeren. Volgt nu alle opregten, onder meer anderen, Open. 18:4 Rom. 12:16 en Phil. 3:16.

Eene eenvoudige stem uit de Gereform.
gemeente Burgersdorp, Z.-Afrika door
April, 1863. H. J. J. KRUGER.

HOOFDSTUK V.

De Gemeenten uit Burgersdorp gesticht.

De geschiedenis van bijna al onze dorpen in de Kaap Kolonie is feitelijk de geschiedenis der Kerk. De vermeerdering der gemeenten betekende bijna altijd de vermeerdering van onze dorpen. Eerst waren de dorpen van 50 tot 80 mijl van elkander verwijderd. Men kan dan licht begrijpen met welke ongemakken onze mensen in die dagen moesten reizen. Was dit eerst met *die ossewa*, later ging het met *die stampwa*. Om in deze nood te voorzien werd dan dikwels *buiten kerken* gehouden. Zo langzamerhand werd dan die *kerkplaats* beschouwd als 'n geschikte middenpunt, tot er eindelijk 'n Kommissie gekozen werd om zodanige plaats tot 'n dorp geproklameerd te krijgen. Was dit geschied dan werd er spoedig 'n gemeente gesticht en Kerk en Pastorie gebouwd.

Als men nu berekent dat uit de gemeente Burgersdorp niet minder dan zes andere gemeenten zijn gesticht, dan bekleedt zij

zeker 'n merkwaardige positie. Sommige van die nieuwe gemeenten zijn dan ook aanleiding geweest voor nieuwe dorpen. Wij zullen dit in 't vervolg zien. Hier volgen de gemeenten zoals zij achtereenvolgens uit de gemeente Burgersdorp zijn gesticht.

No. 1. DORDRECHT. Op 'n Kerkeradsvergadering 24 December 1868 deed 'n kommissie, bestaande uit Ds. D. Postma, Oudd. P. G. v. Wijk en L. J. v.d. Walt, verslag van de wenselijkheid 'n gemeente aldaar te stichten. Van de 140 lidmaten daar woonachtig waren er nog maar 10 die liever onder B'dorp wensten te sorteren. De „limieten” der nieuwe gemeente werden aangegeven als volgt: „vooreerst voorbij Dordrecht zoo ver de menschen wonen, en tusschen Dordrecht en Burgersdorp de waterscheiding van Zwarthoogte.” De aanbeveling der Kommissie werd nangenomen en op de 7e Maart 1869 werd de gemeente Dordrecht gesticht.

No. 2. STEYNSBURG. In de Notulen van Aug. 1872 lezen wij dat ouderling A.P.J. Steyn de vergadering bekend stelt dat hij eene plaats gekocht heeft, gelegen tusschen Burgersdorp en Middelburg om een nieuw dorp te stichten. Hij verzocht van de Kerkeraad 'n Kommissie om de lijn tusschen B'dorp en dit nieuwe dorp te bepalen. Tot Kom. gekozen Ds. J. Lion Cachet en de Oudd. H. Kruger en Chr. Buys met hunne Diakk. P. Kruger en H. Buys. Deze kom.

moest tezamen met 'n Kom. uit de kerkeraad van Middelburg de lijnen bepalen en van de gemeenteleden in die omstreken woonachtig vernemen of het wenselijk zou zijn om aldaar dan 'n nieuwe gemeente te stichten.

Op 8 Dec. 1873 werd de nieuwe gemeente op 't nieuwe dorp Steynsburg gesticht ook onder de leiding van Ds. D. Postma Sr. Deze nieuwe gemeente werd samengesteld uit 63 leden van de gemeente B'dorp en velen van de gemeente Middelburg.

Al de voordelen van erven en belastingen kwamen ten voordele van de Geref. Kerk van Steynsburg.

Bij die gelegenheid moest Ds. Postma 'n belangrijke redevoering gehouden hebben, want na Z.Eerw's. terugkomst lezen wij, dat de kerkeraad van B'dorp „verzoekt Ds. Postma de redevoering gehouden te Steynsburg, tegen eene zekere „Afscheidsrede” ook hier te houden. Dit wordt door Ds. P. welwillend aangenomen.”

No. 3, VENTERSBURG (nu Venterstad). De stichting dezer gemeente ging niet zo gemakkelijk door. Geen wonder ook; het was nog niet twee jaar vol dat de moeder Burgersdorp haar tweede dochter Steynsburg verloor!

Eerst lezen wij dat de Kerkeraad B'dorp 4 Dec. 1874 'n brief ontving van de heren G. H. J. Kruger, J. S. Buys en nog 6 andere leden der Geref. Gemeente B'dorp aangaande het stichten van een dorp te

Kareefontein, waarin zij de kerkeraad om z'n toestemming en medewerking verzoeken. De kerkeraad vroeg eerst nadere inlichting hierover van oud-ouderl. G. Kruger, en besloot: „in de zaak van het stichten van het dorp Kareefontein kan de verg. in de gegevene omstandigheden niet intreden. Mocht die wijk onder de leiding van de respectieve ouderling en diaken mettertijd geregeld de bediening van 't Evangelie verlangen, zulk een verlangen zou de kerkeraad in overweging kunnen nemen.”

De voormannen van het nieuwe dorp lieten zich echter van hun doel niet afbrengen. Drie maanden later, 26 Maart 1875, ontving de kerkeraad B'dorp weer 'n brief, ditmaal van „het Comite van het nieuwe dorp Ventersburg.” Voorzitter daarvan was Mnr. A. L. Coetzee en Sekretaris Mnr. N. Venter. In die brief werd bekend gesteld dat er reeds enige erven verkocht waren, en dat het Comite besloten had *zeven* erven aan de Geref. Kerk te schenken voor Kerk en Pastorie, met de hoop dat er spoedig 'n gemeente gesticht moge worden. Verder dat alle voordeelen van erven en belastingen ten voordele van de Geref. Kerk Ventersburg zouden zijn. Ook de gemeenteleden in die buurt woonachtig vroegen om als 'n afzonderlike gemeente gesticht te worden. Er was toen geen bezwaar meer tegen de stichting der nieuwe gemeente en zo werd besloten dat zulks geschieden zou onder de leiding van Ds. Cachet op 26 Juni 1875. De

krankheid echter van Z.Eerw's. echtgenote verhinderde hem dit uit te voeren en zo werd deze gemeente ook gesticht onder de leiding van Ds. D. Postma Sr. tezamen met oud. W. F. Henning en D. G. Grobler.

No. 4, STERKSTROOM. Het ontstaan van deze gemeente was onder geheel andere omstandigheden dan die van de voorgaande. Hier was geen sprake van 'n nieuwe dorp en daarom 'n nieuwe gemeente; maar omdat men daar langer niet meer kon vrede hebben met de leer der Nederduits Geref. Kerk die in strijd is met de oude beproefde leer van onze Bijbel, keerden de naar Waarheid dorstenden terug tot de Waarheid.

De 5e Jan. 1883 schreven Br. J. C. Coetsee en anderen aan de Kerkeraad van Burgersdorp om bij de Geref. Kerk te mogen aansluiten. De kerkeraad antwoordde dat door zijn predikant, Ds. M. P. A. Coetsee Jr., op Sterkstream godsdienstoefening gehouden zou worden in het huis van Br. G. J. Olivier op de 17e Maart. Oudd. W. A. de Klerk en C. D. Aucamp vergezelden toen Ds. Coetsee daarheen. Op 30 Maart rapporteerde Ds. Coetsee dat tengevolge van de ontmoeting met die broeders er 13 leden van die buurt aanzoek deden om bij de Geref. Kerk te mogen aansluiten. Op de 19e April bepaalde de kerkeraad weer kerk op de plaats van Br. J. C. Coetsee. Na dit sloten de naar Waarheid dorstenden bij onze kerk aan, en werd er 'n nieuwe wijk van de gemeente Burgersdorp gevormd, genoemd wijk Sterk-

stroom. Voor deze wijk werden gekozen tot Ouderling Br. G. J. Olivier en tot Diaken Br. G. J. B. Coetsee.

Onze zaak in Sterkstroom werd sterker. Op 27 November 1885 verzochten de lidmaten aldaar dat er nog 'n paar kerkeraadsliden voor die wijk gekozen zouden worden. Met blijdschap stemde de Kerkeraad van Burgersdorp daarin toe. Terzelfdertijd gaf de konsulent kennis dat de hoeksteen van het nieuwe kerkgebouw 'n paar dagen geleden gelegd was en dat de gemeente daar „nog steeds toeneemt.” Bewijs hiervan is, dat op 26 Maart 1887 de lidmaten nu 82 sterk aanzoek deden om als 'n afzonderlijke gemeente gesticht te worden, hetwelk dan ook gebeurde op Zaterdag 11 Junie 1887.

Dat onze Algemene Vergadering bijzonder belang stelde in de stichting van deze nieuwe gemeente blijkt hieruit dat, de uitvoering van de stichting opgedragen werd aan de predikanten van Burgersdorp, Steynsburg en Venterstad tezamen met 'n kommissie uit elke kerkeraad van de gemelde gemeenten.

No. 5, MOLTENO. Dit nieuwe dorpje, gelegen omtrent 25 mijl ten zuiden van Burgersdorp, had z'n ontstaan te danken aan de ontdekking van steenkoolmijnen op de plaats Paardekraal. Mnr. G. Vice, eigenaar van die mijnen, begreep echter zo goed 't belang der kerk in verband met de vooruitgang van z'n dorpje dat hij dadelik met de stichting ervan £200 en enige erven, alsook de WelEd. Heer C. Schweizer,

vader van onze Prokureur Schweizer L.W.R., £50, gaf op kondisie dat er daar 'n kerk zou gebouwd worden. Met toestemming van de kerkeraad B'dorp leende de wijks kerkeraad van Bamboesberg de wijk waarin Molteno gelegen is, die £250 eerst renteloos aan de Kerkeraad van de Nederd. Geref. Gemeente aldaar om eerst hun kerkje te bouwen, op kondisie echter dat de onzen ten minste vier maal 's jaars dat gebouw voor kerkdoeleinden konden gebruiken. Dat was in Juni 1875.

In December van datzelfde jaar besloot de Kerkeraad B'dorp, op verzoek van de lidmaten daar woonachtig, om te Molteno van twee tot vier maal 's jaars de volle diensten, behalve aanneming te houden. In 1875 net zes maanden nadat de derde dochter uit de ouderlike woning was gegaan, begon dus de vierde dochter al plannen te maken ook op haar eigen te gaan. Het zou haar echter niet zo spoedig gelukken, want de moeder wordt altijd meer zuinig over hare dochters!

De 9e Sept. 1876 werd als Bouwkommissie benoemd om te Molteno een kerkje te bouwen: B.B. Gerrit Olivier Gz., Jakob de Klerk Jz. en Gerrit de Klerk Jz. Dit gebouw werd in bezit genomen de 17e Maart 1877. In Juni van dat jaar stemde de kerkeraad toe op verzoek van de lidmaten daar, dat de wijks-onderling de 3e Zondag van elke maand leeskerk op Molteno kon houden. Zes-en-twintig

jaar daarna dus eerst in 1903 werd er 'n gemeente te Molteno gesticht onder de leiding van Ds. L.P.Vorster en Oud. J.A.Botha.

No. 6, JAMESTOWN. Aangaande het ontstaan van deze gemeente lezen wij 't eerst dat in 'n kerkeradsvergadering van B'dorp op 2 Oct. 1896 'n brief van de Kerkeraad van Dordrecht gelezèn werd: „waarin de wenselijkheid wordt uitgesproken dat de Kerkeraad van Burgersdorp in medewerking treedt om een kerkgebouwtje te Jamestown te maken, teneinde daar geregeld dienst te houden.” 27 Nov. van dat jaar werd toen besloten dat 'n Kommissie bestaande uit Ds. L. P. Vorster, de ouderling en diaken van de wijk en oud. W. J. Pelsler naar Jamestown afgevaardigd worde en met 't kollekeren van geld wordt gewacht op 't rapport van gemelde kommissie. Deze kommissie vergaderde 17 Febr. 1897 op Jamestown, en uit haar verslag blijkt: dat Mnr. A. J. Kidwell, aldaar woonachtig, met zijn mede-eigenaren van de dorpsgronden 3 erven gratis aan de Kerkeraad van Burgersdorp voor 'n kerk op Jamestown aanbiedt. Met dankbaarheid werd dit aangenomen en als kollektanten om dadelik met kerkbouw te beginnen werden benoemd de volgende broeders:

P. W. LABUSCAGNE voor Jamestown, Dordrecht
ABRAHAM DE KLERK „ B'dorp, Boven Wijk
PH. STEENEKAMP „ B'dorp, Onder Wijk
B. ALBERTZE „ Aliwa Noord.

In ene vergadering van 3 Sept. 1897 werden de Diak. J. A. de Kock en Br. P. W. Labuscagne benoemd om te zien dat de erven van Mnr. Kidwell op de namen van de Kerkeraad van Burgersdorp getransporteerd worden, en dat alle gekollekteerde gelden aan hen afgegeven moesten worden. Op 8 Oct. deed Br. P. Labuscagne toen verslag dat er voor die zaak £150 ingetekend was. De kerkeraad besloot toen de volgende leden bij de commissie te voegen: Ouderl. A. P. van Heerden, B.B. Joh. Pelser en Roelof du Plooy, met de opdracht om 'n kerk van plus-minus £200 te bouwen.

Op 9 April 1898 werd er 'n aparte wijk gevormd genaamd wijk Jamestown. Tot ouderl. van deze wijk werd gekozen de Br. P. W. Labuscagne en Diaken de Br. L. J. Coetsee. Reeds bij de volgende vergadering 10 Juni werd 'n verzoek ingediend dat de Kerkeraad van Burgersdorp saam met Dordrecht en Aliwal moet medewerken tot de stichting van 'n gemeente te Jamestown. Tot commissie hiertoe werd benoemd Ds. L. P. Vorster en Ouderl. P. W. Labuscagne. In de Notulen van 5 Mei 1899 lezen wij dat de Praeses, Ds. L. P. Vorster, mededeling doet dat de gemeente te Jamestown gesticht is.

HOOFDSTUK VI.

Iets over de Kerkscheuring van 1877.

Gelijk in Nederland onze Kerk in 't begin van haar bestaan aan vele beroeringen leed, zo gebeurde het ook hier in Z.-Afrika. Het merkwaardigste geval was wel dat van 1877.

In de Maand Juli van dat jaar kreeg de Kerkeraad van Burgersdorp de volgende brief van de Leeraar van onze gemeente te Bethulie, Ds. S. D. Venter die zijne opleiding gekregen had van Ds. Beyers te Reddersburg O.V.S.

Bethulie, 10 Juli 1877

Den Eerw. Kerkeraad der Geref.
Gemeente, Burgersdorp.

Waarde br. in den Heere,—daar ik nu al een geruimen tijd bezwaard ga onder het zeggen en schrijven van uw Eerw. leeraar Ds. D. Postma waarin ik meen opgemerk te hebben, dat Z.Eerw. zich daardoor losgemaakt heeft van al onze kerkebanden, en met Z. Ew. schrijven is hij mijns inziens tegen Gods H. Woord en onze Dordsche

Kerkeregelen; hierom meen ik zonder de minste personaliteit Z.Ew. bij UEd. hierover te moeten aangeven, dat doe ik dan met dezen; wordt mijne klachte tegen Z.Ew. door UEd. opgenomen, dan zal ik U nader kennisgeve wanneer het mij doenlijk zal zijn UEd. persoonlijk of schriftelijk met het noodige te kunnen dienen.

Na hartelijke groete blijf ik uw Eerw. dw. dienaar en broeder in den Heere
(w.g.) S. D. VENTER, v.d.m.

Op 'n Buitengewone Vergadering besloot de Kerkeraad van Burgersdorp om in de Geref. Kerk op de 17e Aug. 1877 'n Kerkeraadsvergadering, waarbij de Gemeente ook tegenwoordig kon zijn, te houden, ten einde Ds. Venter de gelegenheid te geven in 't openbaar zijn klacht tegen Ds. Postma te bewijzen. Ds. W. J. Snijman van Venterstad, daartoe verzocht ageerde als Voorzitter.

Als Kerkeraad van Burgersdorp om de klachtzaak tegen Ds. D. Postma, te verhoren waren tegenwoordig:

Ouderlingen:

L. J. v.d. WALT
A. PELSER
W. F. HENNING
J. J. PRETORIUS
W. A. DE KLERK
B. R. BUYS

Diakenen:

F. COETSEE
N. A. COETSEE
S. J. VAN WIJK
W. J. SNIJMAN
C. D. AUCAMP
P. S. VENTER
J. A. SMIT
D. G. VENTER
G. L. KRUGER

In de Notulen van die Verg. lezen wij:

Art. 7.

„Ds. S. D. Venter is er niet toe te brengen om met zijn naam geteekend punten van beklag in te leveren. En gaat eindelijk ertoe over om de punten van beklag op te geven als:

1. Het zeggen van Ds. D. Postma: Ik laat mij niet binden met een band van formulieren en kerkorde.
2. Naar mijn inzien het houden van Philipstown's antwoord nevens den Heere en Zijn Woord. (*Zie antwoord einde van dit Hoofdstuk.*)
3. De censuratie van degenen die Philipstow's antwoord tegenstaan. in De Bazuin No. 12, d.d. 24 Maart 1871.
4. Over vraag 20 in de Handleiding van Ds. D. Postma.

De Beschuldiging:

Hierop gaat Ds. Venter voort met te zeggen:

„Eerw. Vergadering! Nooit heb ik mij met een anders doen bemoeid, maar ziende op mijne roeping en plicht kan ik in dat geval zonder gewetensbezwaar nu niet langer zwijgen. Ik meen dat onze kerkformulieren elk op zijne plaats de banden zijn, waardoor leeraren, ouderlingen, diakenen en lidmaten aan hunne kerkverplichting gebonden worden en dat men bij verbreking daarvan losmaakt van alle kerketrouw en plicht.

Nu heb ik uw Eerw. Leeraar Ds. Postma eens te Reddersburg uit eigene beweging hooren zeggen: „Ik laat mij niet binden met een band van formulieren en kerkorde.” Dat heb ik dadelijk opgemerkt als eene verbreking van alle kerkebanden trouw en plicht, maar de liefde en achting voor Z. Eerw. hadden mij alles van hem ten beste doen hopen, doch hiérin ben ik teleurgesteld en meen nu blijkens het onderstaande te moeten zeggen: dat was geen bloot zeggen, maar in waarheid gemeend en bij die overtuiging achtte ik het dan ook mijne roeping en plicht u dat bekend te stellen.

In mijne klacht heb ik gezegd dat Z. Eerw. mijns inziens met zijn schrijven buiten de palen van Gods H. Woord en onze Kerkeregelen van Dordrecht 1618—19 is: Dat heb ik opgemerkt uit De Bazuin, No. 12, d.d. 24 Maart 1871 en Z. Eerw's. Handleiding, kern getrokken uit Franckem.

In afdeling 2 van De Bazuin zegt Z. Ew.: „Ik houd het daarvoor, dat die zich laten doopen of ook hunne kinderen brengen om ze te laten doopen in den driemaal Heiligen Naam, al beloofden zij met den mond niet eene belofte, zij zich daarbij met de daad verbinden en onderwerpen tot gehoorzaamheid aan dien driemaal Heiligen Naam in G. enz.” Zulk een gevoelen is strijdig met Gods bevel Matth. 28 : 19, Mark. 5 en tegen het voorbeeld dat wij vinden Matth. 3 : 6, Hand. 8 : 12, 36—38; daar ziet men dat de kamerling zich zonder belijdenis ter doop

aanbiedt, doch Filippus achtte dat zonder geloof en belijdenis ongeoorloofd, waarop de kamerling mondelijk zijne belijdenis deed en hierop gedoopt werd. Zoo houdt Z.Ew. het dan in dat geval niet met Gods Woord en het voorbeeld door Filippus ons gegeven, maar wel buiten dezelve. Ook is Z.Ew. met die meening buiten het gevoelen der kerk; zie wat onze Geref. Kerk wil, dat is geen stilzwijgend aanbod, maar wel een eisch van geloof en belijdenis, lees onze beide doopsformulieren. Nu in dat geval is Z.Ew. dan met zijn gevoelen buiten de palen van Gods Woord en onze beide doopsformulieren en dat wel tegen ons onderteeknings-formulier.

Dan in afdeling 3 van datzelfde schrijven lees ik: „nu denkt mij dat degenen die plegtig hebben tegengestemd tegen het antwoord gegeven door onze Algemene Vergadering te Philipstown enz. zich schuldig gemaakt hebben aan een openlijk verzet tegen den Heere en zijn Woord” enz. en in Afdeeling 5 lees ik: „En anders zoo zij onverhoopt mogen volharden in dat openlijk verzet tegen den Heere en Zijn Woord enz. en bij het slot van dit schrijven wordt gezegd: „Zij hebben Zijn wet verbroken.”

Nu met de tegenstemming van dat antwoord heeft de gemeente zich volgens dat schrijven verzet tegen den Heere en Zijn Woord en ook Gods Wet verbroken. Ik geloof dat niemand hier met een vrij geweten kan ontkeunen dat Z. Ew. dat antwoord hier niet nevens den Heere, Zijn

Woord en Wet houdt. Nu dan, ik zeg dat is ten eerste in strijd met Gods bevel Deut. 4:2, daar zegt de Heere: Gij zult tot dat Woord, dat Ik u gebiede, niet toedoen, ook daarvan niet afdoen, opdat gij bewaart de geboden van den Heere, uwe God." Zie nog verder hiervan Kapit. 12 vers 32, Spreuk. 30:6, Open. 22:18, 19. Uit al deze plaatsen is het duidelijk dat Z.Ew. hier niet alleen buiten de palen is, maar ook daar tegen.

Nu zeg ik ten tweede: dat is ook tegen onze Gereformeerde Geloofsbelijdenis. Bij Art. 4 dier Belijdenis kent de Christen alleen Gods Woord, dat zijn de boeken beginnende met het begin van Genesis en eindigende met 't einde van de Openbaring van Johannes; en zegt bij Art. 7: „dat het den menschen, al ware het zelfs Apostelen niet geoorloofd is anders te leeren als nu geleerd is door de Heilige Schrifturen. Ja al ware het ook een engel uit de Hemel gelijk de apostel Paulus zegt. En verder zegt onze Belijdenis: men mag ook geen menschen schriften, hoe heilig zij geweest zijn, gelijken bij de goddelijke Schrifturen." Is dan Z.Ew. nu met dat zeggen in De Bazuin niet ook geheel buiten de palen van onze Geloofsbelijdenis? Ik zeg zeer zeker, en hiermede is Z.Ew. dan ook tegen zijne belofte en ons Onderteekening-Formulier; daarin is beloofd: dat hij al die schriften omhelst en gelooft en dat hij tegen die leer niets schrijven

of leeren zal. Voorts worden in Afd. 4 en 5 van dat schrijven, allen die dat antwoord hebben tegengestemd voor zoverre doenlijk is, door Z.Ew. daarin vercensureerd en, wie zijn zij? Eerwaardige Opzieners en lidmaten der Kerk, die hunne belijdenis niet stilzwijgend maar naar Gods Woord en onze Kerkregelen in het openbaar voor den Heere en Zijne Gemeente hebben afgelegd en dat ook bekrachtigd met een godzaligen wandel. Om nu met Gods volk zoo te doen is buiten de palen van Zijn Woord en strijdig met Zijne bevelen Hand. 20 vers 28, 1 Petr. 5 : 1—3 en wat er verder nog in dat Woord hiermede in verband staat; en dat is bij Z.Ew. zooals het mij toeschijnt eene gewoonte. Zie zijne opinie, zulke daden zijn volgens onze Geloofsbel. Art. 29 en Brakel Ie deel, Kapt. 24 bladz. 279 kenmerken van eene valsche kerk.

Dan lees ik in Ds. Postma's Handleiding, getrokken uit Francken, Kern der Christelijke Religie blz. 233, waar zijn enz. handelt over het waar zaligmakend geloof. „Vr. 20 : Kunnen en mogen die het Evangelie verkondigd worden gelooven? Antwoord hierop : Zij mogen en kunnen niet alleen, maar moeten. God wil het”.

Dat is voor mij eene vreemde leer, geheel strijdig met Gods Woord en ons Christelijk geloof; want Jezus leert Matth. 20 : 16 : Velen zijn geroepen (dus onder de verkondiging des Woords) maar weinigen uitverkoren. Nu, de Schrift zegt dat de mensch

dood is in zonde en misdaden Efeze 2 : 1, en ook geheel onmagtig om uit zichzelf in Christus te kunnen geloven. Joh. 6 : 44, daar zegt Jezus : Niemand kan tot mij komen, tenzij dat de Vader die Mij gezonden heeft, hem trekke ; en bij 1 Cor. 12 : 3 leze men : Niemand kan zeggen Jezus den Heere te zijn dan door den Heiligen Geest. Ziedaar wat de Schrift ons leert van den mensch en wat Z.Ew. hiertegen op dat punt ons leert. Hoe in strijd met Gods Woord ? Dan wordt er verder gezegd : God wil het. Ik zeg : dit is tegen Gods Woord, Matth. 20 : 16, Luk. 12 : 32. Was dat Gods Wil dat allen die het Evangelie verkondigd worden met een oprecht geloof in Hem geloven moeten dan zou dat ook zeker geschieden. Ef. 1 : 11 : Hij werkt alle dingen naar den Raad van Zijnen Wil, en daar dat niet gebeurt. Matth. 20 : 16, zoo blijkt het hieruit dat dat Gods Wil niet is. Nu dunkt mij dat het niet te veel gezegd is dat Z.Ew. hier ver buiten de palen van Gods Woord en in strijd met de leer onzer vaderen is. Waar blijft nu Z.Ew's. belofte in ons Onder-teekenings-formulier ? Daar is beloofd : „dat men de leer onzer vaderen van 1618 en 19 naarstig zal leeren en getrouwelijk voorstaan zonder iets tegen dezelve leer hetzij openlijk of heimelijk, hetzij direct of indirect te leeren of te schrijven.”

Zijn dan niet onze Kerkebanden hier niet door zeggen en schrijven verbroken ?
Ik denk zeer zeker.”

De Verdediging.

De volgende dag hield Ds. Postma zijn verdediging die als volgt op schrift gesteld was:

„Eerwaarde Kerkeraad! Ik geef Ds. Venter krediet, dat Z.Ew. tegen mij durft klagen, maar vóór dat ik mijne verdediging maak neem ik, met uw verlof, de vrijheid eenige opmerkingen te maken op het gehouden gedrag van Ds. S. D. Venter in het uitbrengen van deze beschuldigingen.

Ten eerste vind ik het niet Christelijk dat de Broeder zoolang gewacht heeft met zulke beschuldigingen, als Z.Ew. meende daarvoor grond te hebben. Denkt, dat Z.Ew. reeds sedert dien tijd al 2 malen met ons op Synode zat, zonder objectie tegen ons te maken.

Ten andere oordeel ik, dat de Broeder zich schuldig gemaakt heeft aan *kwaadspreken* tegen zijnen ambtgenoot in de H. Bediening, als Z.Ew. daarvoor tot zoovele anderen heeft gesproken tot verdachtmaking aan mijne trouw en rechtzinnigheid, zonder ooit direct met mijzelven daarover behoorlijk te spreken of te correspondeeren.

Ten derde nog erger beschouw ik zijn gehouden gedrag, toen Z.Ew. zulks deed in eene *openbare kerkvergadering*, waar het niet behoorde.

Deze opmerkingen geef ik ten beste aan uwe billijke beoordeeling.

Dan, nu direct aangeklaagd bij mijnen geëerbiedigden Kerkeraad en geroepen tot

verantwoording, wensch ik dat met alle eerbiediging van het wettig gezag en met bescheidenheid te doen.

Mijne verdediging op het eerste punt dan is:

1. Ik herinner mij niet ooit gezegd te hebben: „Ik laat mij niet binden door formulieren of kerkorde.” Zulk een zeggen strijdt ook geheel tegen mijn beginsel en kerkelijk gedrag sedert het jaar 1840, in welk jaar ik door Gods genade in de H. Bediening werd aangesteld, en ben hier te lande sedert het jaar 1858 zeker ook nooit zoo bekend geworden, voor zooverre ik mij bewust ben, noch heb ooit alzo geschreven. Zoodat ik die beschuldiging niet kan geloven de waarheid te zijn.

2. Ik herinner mij wel dat ik eens eene kerkvergadering te Reddersburg bijwoonde, in welke vergadering zich sommigen zoo uitlieten, dat zij verlangen eene letterlijke voorlezing van dienstformulieren en van formuliergebeden.

Tegen *die vordering* heb ik mij toen duidelijk en sterk verklaard, en bewezen, dat dat zelfs nooit door de oud-Geref. Kerk gevorderd werd, en in veranderde tijden en omstandigheden ook niet redelijk plaats kon vinden. Maar ik herinner mij niet daarbij onbetamelijke uitdrukkingen gebezigd te hebben. Trouwens de geheele kerk moet het ook wel weten *hoe* ik mij altijd over dat punt laat hooren van af onze eerste Synode tot op dezen dag, nu

omtrent al 20 jaren lang; de geheele kerk kan mij dus op dat punt wel kennen. Ten blijke dat mijn geheugen mij hierin niet ontrouw geworden is, leg ik hierbij over een wettig extract, dat ik op mijn verzoek ontving nadat ik dit punt reeds had geschreven:

Extract

Uit de Notulen des Kerkeraads der Geref. Gemeente te Reddersburg, gehouden den 29sten April 1870.

Art. 13.

Besloten door den Kerkeraad der Geref. Gemeente allier, om alleen het Doopformulier letterlijk bij de bediening des H. Doops te laten gebruiken met deszelfs gebeden.

Den 10 December 1870.

Art. 15.

De behandeling over de formuliergebeden uitgesteld tot de komst des eersten Leeraars in de Vergadering alsdan te behandelen.

Den 31 December 1870.

Art. 17.

Teruggekomen op Art. 15 waarna Ds. D. Postma het volgende als Z.W.Ew's. advies den Kerkeraad ter overweging mededeelt. Aangaande dat Art. gevoel ik mij verplicht te verklaren, dat de Kerkeraad met het nemen van dat besluit verder gaat dan de oud Geref. Kerk, blijkens Ens

over de formuliergebeden pag. 156, alwaar wij lezen: Eenige dezer formuliergebeden zijn wel geschikt in de kerken openlijk gebruikt te worden, doch geene Synode heeft er volstrekt toe willen verbinden.

Ook onze tegenwoordige Christelijke Geref. Kerk in Nederland bindt daartoe niet. Zulk eene verbintenis acht ik ook buiten de bevoegdheid van een kerkbestuur, want Gods Woord geeft ons daartoe niet de minste aanleiding.

Wij hebben ook gezien dat zulk eene verbintenis door een zeker gedeelte der Kerk eenmaal gemaakt, de afzetting van den vromen Jakobus Koelman ten gevolge heeft gehad, omdat zijne gemeente bezwaard was zich daarom te onderwerpen. Ik raad dus den Kerkeraad dat besluit weer terug te trekken, en zoo de Kerkeraad behoefte gevoelt, dat die zaak eens besproken worde, dat dan als een beschrijvingspunt voor de Synode te brengen ten einde die zaak dan eens meer algemeen besproken worden en tot eene algemeene kennis der Kerk kome, wat onze algemeene Kerkvergadering des aangaande gevoelt.

Den 13 Augustus 1875.

Art. 51.

De Kerkeraad antwoordt ontkennend op de vraag van Ds. A. Coetsee als zoude Ds. D. Postma gezegd hebben: „ik laat mij niet binden door formulieren en kerkorde.”

Ik certificeer dat bovenstaande eene ware opschrift is uit het notulenboek van den Kerkeraad der Geref. Gemeente te Reddersburg Or. V. S.

(w.g.) A. COETSEE v.d.m.

Reddersburg,
7 Augustus 1877.

3. Aangaande *Kerkelijke* instellingen, van de Kerk gemaakt, en van dewelke geen bevel in Gods Woord wordt gevonden, belijd ik te gevoelen en te leeren, wat wij vinden in de Voorrede van ons Kerkelijk Handboekje op bladz. XL. en XLI. (Dit voorgelezen). En onze Geloofsbelijdenis, Art. 32 (Dit voorgelezen). Ook het slot art. van elke oude Kerkorde (Dat van Dordrecht 1618-19 voorgelezen).

Insgelijks wat door onze Synode telkens als zij vergadert openlijk verklaard wordt, geheel in navolging van de Moederkerk in Nederland (Beide ook voorgelezen).

Ik meen mij dus gezuiverd te hebben van den blaam alsof ik los wil zijn van alle kerkelijke banden.

Die mij dit te laste legt, die belastert mij.

Ik wil ernstig kerkelijke verbintenissen, maar op *redelijke*, niet op *onredelijke* manier.

Hierop Eerwaarde Vergadering, wacht ik zonder gunst te vragen, uw rechtvaardig vonnis af.

Aangaande de tweede beschuldiging als

had ik geschreven tegen Gods Woord en de Dordsche regelen in „De Bazuin” No. 12, 24 Maart 1871 en in Mijne Handleiding vr. en antw. 20 van Hoofdstuk 23, deze beschuldiging meen ik met weinige woorden te kunnen weerleggen.

1. Aangaande mijn schrijven in „De Bazuin,” bovengenoemd. Ik heb daarin slechts kopij gegeven van wat ik als Herder en Leeraar in trouwhartigheid tot mijn Kerkeraad en Gemeente waarschuwend had gesproken.

Al het gewicht in dat stuk ligt in de woorden uitgedrukt onder nommer 3 (Dit voorgelezen). Ik heb in dat stuk niet geleerd dat men zonder geloof en belijdenis kan gedoopt worden, dit is eene kwaadwillige verdraaiing mijner woorden; maar dit: Dat men door den Doop te ontvangen de verplichting van gehoorzaamheid aan den Drie-eenigen God op zich neemt.

Ik heb dat antwoord van de Algemeene Vergadering te Philipstown nergens met Gods Woord gelijk gesteld, maar altoos verdedigd als een rechtzinnig antwoord overeenkomstig Gods Woord. En blijf *dit* nog vrijmoedig beweren, dat die in „openlijk verzet” gekomen zijn tegen den Heere en Zijn Woord, die hebben Zijne Wet verbroken Ps. 119: 126. En dat is het wat ik in dat stuk gezegd heb. Zie dat stuk zelf, (voorgelezen.)

2. Meent Ds. Venter, dat ik de zedelijke onmacht des menschen ontken, volgens

Z.Ews. lezing van de 20ste vraag Hoofdst. 23 van Mijne Handleiding, dit zoude eene groote vergissing zijn bij A.Ew. zoo niet eene kwaadwillige verdraaiing.

Ik heb daar slechts geleerd, dat niemand mag, noch *onschuldig* kan achterblijven van het geloovig aannemen van den Heere Jezus. Datzelfde leert ook Brabel, zie Red Gods. I. Deel Hoofdst. XXX. paragrv. XII. en XXIII. (Ik neem Brabel, omdat Z.Ew. dit ook deed.)

Wat aangaat den wille Gods, Ds. Venter zal toch ook wel onderscheid maken tusschen den bevelenden en besluitenden wille Gods, of anders genoemd: Gods geopenbaarde en verborgene wil; en van den wille Gods als geopenbaard en bevelend spreek ik in die plaats en bevestig dat met de H. Schrift, men leze maar de teksten die er bijstaan, vooral I Tim. 2: 4 en Mark. 16: 15.

En dat ik ook met de H. Schrift leere, dat het geloof eene gave Gods is, kan men in diezelfde Handleiding lezen in datzelfde 23 Hoofdst. vr. 17.

En wat ik van de verdorvenheid des menschen en Zijne ommacht ten goede leere moge elk lezen in genoemde Handleiding Hoofdst. 12 vr. 31.

Ik meen dus de zware beschuldiging van onrechtzinnigheid in de leer nu ook genoegzaam wederlegd te hebben. Maar kan iemand mij eene dwaling aanwijzen in mijn spreken of schrijven, ik zal hem daarvoor

dankbaar zijn, want ik wens gaarne van dwaling overtuigd en verlost te worden. Anders wacht ik op eene rechtvaardige uitspraak des Kerkerada's.

(w.g.) D. POSTMA.

Art. 12.

Ds. S. D. Venter verliet *zonder kennisgeving* de vergadering terwijl Ds. D. Postma met Z.Ew.'s defensie bezig was. De Voorzitter zegt ten slotte: Daar de beschuldiger vertrokken is, gedurende de beschuldigde zijne verdediging gaf, en dat ongevraagd, bewijst het dat hij zijne beschuldiging niet kan bewijzen.

Art. 13.

Het publiek alsmede Ds. D. Postma verzocht zijnde zich te verwijderen, wordt daarna door de gansche Kerkeraad besloten om Ds. D. Postma te melden:

„Daar Ds. Venter op zulk een *geheel* „*onbehoorlijke* wijze de vergadering heeft „verlaten, terwijl Ds. D. Postma bezig was „met zijne defensie, de Kerkeraad volkomen „overtuigd is geworden dat Ds. S. D. Venter „in 't geheel geen kans ziet om te bewijzen „hetgeen waarmede hij Ds. D. Postma „beschuldigt heeft, en dat de Kerkeraad „die beschuldigingen dus niet anders kan „beschouwen als *laster* en besluit van deze „handelingen kennis te geven aan den „correspondent van de Algemeene Vergade-

„ring O.V.S., en aan de Kerkeraden van „Bethulie, Fauresmith en Boshof.”

Voordat de Algemene Verg. Ds. Venter kon schorsen bedankte hij als lidmaat onzer Kerk. Hij ging toen 'n aparte Geref. Kerk stichten. Voor de verdere geschiedenis van deze treurige kerkscheuring, die Gode zij dank later weer geheeld is, leze men „Het Gedenkboek” door Prof. J. Lion Cachet.

Antwoord der Algemeene Kerkvergadering van de Gereformeerde Gemeenten in de Kaap Kolonie, op de vraag van onze laatstgehoudene Synode.

Art. 105.

De Algemeene Vergadering oordeelt dat de vraag, vermeld in Art. 105 onzer laatstgehoudene Synode, geheel eenvoudig kan en dient geantwoord te worden:—

Op grond van 's Heeren bevel, Matt. 28 : 19, en Mark. 16 : 15, zal de Christelijke Kerk verplicht wezen, de verbreiding van het Evangelie te helpen bevorderen, op alle mogelijke en betamelijke wijze. En dit moet zij niet alleen doen uit pligtgevoel, maar vooral gedreven door de liefde tot God en tot de naasten, met het oog op Christus, als het beste voorbeeld ook in dezen.— Philipp. 2 : 1—11.

De vergadering oordeelt, dat elk die aanspraak op den naam van Christen wil

maken, zich hiervan een medewerker moet betoonen, elk in zijnen stand en naar zijne gelegenheid.

Namelijk :—Elk hoofd des huisgezins in zijn eigen huis, bij zijne ongeloofige en onbekeerde huisgenooten, dienstboden en vrijen, zwarten en witten, met mede hulp van zijne geloovige huisgenooten, die ook verplicht zijn, het hunne daartoe bij te dragen n.l., met woord en voorbeeld.

Voorts elke Kerkeraad in de plaats zijner woning dient even zoo aan de bekeering der inwoners te arbeiden, als een huisvader in zijn huis.

En de Algemeene Vergadering van elk land, dient in haar land te doen aan de landgenooten, wat de Kerkeraad in de plaats zijner Gemeente doet.

Evenzoo moet de Synode meer algemeen werkzaam zijn, tot uitbreiding van Gods Koningrijk.

De Algemeene Vergadering acht gevende op Gods belofte voor de dagen des Nieuwen Testaments (zie Hand. 2 : 16—18), vertrouwt dat het zoo zal worden gedaan, als de Kerk mag deelachtig zijn de vervulling dier belofte, ja elk die dien Geest ontvangt, zal zeker zoo doen.

En die dan zoo doet, worde niet tegen gewerkt, maar geholpen met alle behoorlijke middelen, met openbare en bijzondere gebeden, met dadelijke hulp of ook met geldelijke ondersteuning, evenzoo vrijwillig, gelijk nu ook de Evangelie-dienst in de gevestigde gemeenten wordt bezorgd.

Eindelijk drukt de Algemeene Vergadering haren wensch uit, dat in onze Kerk de uitbreiding van het Christendom niet als eene bijzaak, maar als haar eigen werk beschouwd worde, en dat bij verkregene uitbreiding, de zaken niet door zekere Commissie, maar door de wettige Kerkbesturen, geregeld worden, altijd in overleg met de bestaande gemeenten, gelijk ook de Apostelen hebben gedaan.—Hand. 15 : 22.

En wordt het noodig geacht, ook buitenlands het Evangelie werk te doen verrigten, dat dan de Kerk geene zoogenaamde Zendingen *make*, maar doe gelijk er geschreven staat in Hand. 13 : 1—3.

Voor getrouwe Copie,

JAN LION CACHET,
Scriba.

Phillipstown, 16 Mei, 1870.

HOOFDSTUK VII.

Burgersdorp en het Onderwijs.

Wat 't Onderwijs betreft heeft Burgersdorp betere dagen gekend dan thans. De Theologiese School was hier, nu missen wij haar. Op het dorp zelf waren in de loop der vijftig jaren de twee Scholen „De Vrije Christelike School” en „The Albert Academy” in vrij wat betere toestand dan vandaag. Hoewel dit nu zo is op 't dorp, gaat het echter vandaag veel beter met 't onderwijs in 't distrikt dan vroeger. Waar daar vroeger maar hier en daar 'n school was, tellen onze distriktsscholen vandaag 'n kleine veertig. Natuurlik zijn die scholen allen Goevernements Ondersteunde Scholen, maar zulk 'n grote vrijheid voor godsdienstonderwijs, keuze van onderwijzer wordt de Bestierder van 'n Plaatsschool gegeven dat als hij van zijne rechten en gelegenheden behoorlik gebruik maakt, hij zo te zeggen 'n vrije christelijke school met staatssubsidie op zijn plaats heeft.

Dat Burgersdorp in het verledene grote belangstelling toonde in het onderwijs zal blijken uit wat zij gedaan heeft voor De Theologiese School en voor De Vrije Christelijke School.

I. De Theologiese School.

De Theologiese School is hier geboren en groot geworden. De jaren waarin zij de meeste zorg nodig had bracht zij in Burgersdorp door.

Het eerste voorstel om haar tot stand te brengen dateert *11 Februarie* 1862. Treffende datum! Immers, drie jaar tevoren *11 Februarie* 1859 werd de Gereformeerde Kerk in Zuid Afrika te Rustenburg, onder de seringboom, geboren. Rustenburg en Burgersdorp, Kerk en School. Hieruit blijkt hoe goed onze vaders gevoeld hebben, dat, zal de Gereformeerde Kerk in stand blijven, dit niet kan gebeuren zonder dat de School in, uit en om haar opgericht worde.

Het voorstel in kwestie luidt: „toen is door den Consulent (Ds. D. Postma Sr.) der gemeente voorgesteld, onder inwachting van de goedkeuring van onze e.k. Synodale Verg. te zien of men niet zoude kunnen daarstellen eene „School ter opleiding van bedienaren „des goddelijken woords, onder de leiding „van twee Leeraren aan eene plaats, die dan „te gelijk ook die gemeente konden bedienen. „Kerkeraad en gemeente hebben zich geheel

„met dit voorstel vereenigd, wanneer het „maar kan verkregen worden en geven aan „den Consulent last dit voorstel in hunnen „naam op de Synodale vergadering voor „te dragen.”

Dezelfde I. J. Herman, die 'n pak slagen gekregen had toen onze Gemeente te Roosterhoek gesticht werd, bood „eene erf, gelegen „in de v. d. Walt Straat, als een geschenk „voor de op te rigten School, zoo die namelijk „te Burgersdorp wordt gevestigd. Ook wil „Z.Ed. (hij was niet lidmaat van onze Kerk) „beproeven inschrijving onder de burgers „daarvoor te openen, maar verlangt daarbij „eenigen van den Kerkeraad.”

De Kerkeraad besluit „dat zij dat aanbod „als een geschenk dankbaar zullen ontvangen „zoo de School hier wordt gevestigd, maar „wat aangaat de inschrijving onder de burgers, „wil de Kerkeraad dat dit buiten hun „toedoen geschiedde.”

De zaak van opleiding van Predikanten kwam toen op de eerste Synode ter sprake, en daar werd de wenselijkheid uitgesproken dat de twee Predikanten Di. D. Postma Sr. van Rustenburg, Transvaal, en J. Beijer van Oranje Vrijstaat zelf de opleiding ter hand zouden nemen. Op verzoek van de Kerkeraad van Burgersdorp kwam Ds. Postma 25 Juni 1864 hierheen van Rustenburg om de zaak der opleiding te bespreken. Ds. Beijer was toen Consulent van Burgersdorp. Merkwaardig is het wat wij lezen in de Notulen van die Vergadering.

Art. 3.

„De Leeraar (Ds. Postma Sr.) verklaart,
„dat hij is gekomen op verzoek van dezen
„Kerkeraad, bewogen door de algemeene
„behoefte aan Leeraren. De gemeenten
„wassen en vermenigvuldigen boven planten
„en natmaken * en de arbeiders zijn te
„weinig ; daarom zegt de Heere moeten wij
„bidden ; en bij bidden betaamt het ons
„naarstig werkzaam te zijn.

„Daarom wekt de Leeraar ernstig op
„tot het gebed en stelt voor, dat er, naar
„zijn oordeel, twee zaken zijn te behartigen :

„1e. Om in de groote behoefte van dienst
„te voorzien, mannen te bevorderen tot het
„Herder en Leeraar ambt, volgens Art. 8
„der Kerkorde van 1619, en verklaart dat
„Ds. Beyer met hem van hetzelfde gevoelen
„is ; te meer omdat wij zien, dat wij zeer
„traag zullen geholpen worden uit het
„buitenland ; § en welligt is de weg, volgens
„Art. 8 bovengemeld, Gods weg en voor ons
„veiliger. God wil zich misschien ook in
„Afrika verheerlijken door *zijn eigen* werk
„en welligt meer *buitengewoon* in *dezen tijd*.
„Daarom wordt een iegelijk verzocht, die
„zich in ziju hart opgewekt gevoelt tot dat

*De volgende gemeenten bestonden toen al, in de KAAP KOLONIE, Burgersdorp, Middelburg, Colesberg, Philipstown, en Aliwal Noord ; in de O. V. STAAT : Reddersburg, Bethulie, Ventersburg ; in de TRANSVAAL : Rustenburg, Pretoria, Potchefstroom, Waterberg en Lijdenburg.

§Voor zover ik weet had de gemeente Burgersdorp alleen drie-maal getracht om uit Nederland 'n Predikant te krijgen. D. P.

„ambt, volgens 1 Tim. 3, dat hij zich dan open-
„bare aan een der beide Leeraren, opdat dezen
„hun raden en bevorderen zoveel hun moge-
„lijk is, volgens de opwekking onzer laatste
„Synode.

„2e. En dat de Leeraren inniddels
„werkzaam zijn tot de bevordering eener
„Hoogere Opleiding, naar hunne beste
„gelegenheid; en dat de gemeenten daartoe,
„zoo veel haar mogelijk is, mede helpen met
„hope, dat wij langs dezen weg te eerder eene
„gemeenschappelijke Theologische School
„kunnen oprigten, wanneer wij de gemeenten
„eerst met meer vervulling van dienst zullen
„geholpen hebben, door de bevordering van
„zoodanige mannen als boven is gezegd, zoo
„de Heere onze pogingen zegent.

„De Kerkeraad en gemeente verklaren
„zich op dit voorstel zeer verblijd en gevoelen
„zich hiermede geheel vereenigd.

„De Leeraar zegt, naardien hij hier
„eenige weken hoopt te vertoeven, ten belange
„van deze grote zaak, zoo kan elk dit voor-
„stel in bedaarde en biddende overweging
„nemen.”

Op de volgende vergadering 15 Juli 1864
gaf de Kerkeraad z'n oordeel, op verzoek
van Ds. Postma, dat de Broeders H. J. J.
Kruger, Ouderling, Plankfontein, en P.
Viljoen, lidmaat, vroeger Ouderling van de
N. G. Kerk later Ds. Viljoen van Colesberg,
verzocht moesten worden om tot Predikanten
opgeleid te worden. Terzelfdertijd gaf Ds.
Postma aan de hand of het niet goed zou zijn

om 'n algemeene vergadering van al de gemeenten in de K. Kolonie te houden om de opleiding zaak te bespreken. Burgersdorp was dadelik gereed om de afgevaardigden hier te ontvangen en bepaalde de tijd van samenkomst op 9 Sept. 1864.

Voordat de Alg. Vergadering bijeenkwam werd ene Buitengewone Kerkeraadsvergadering de 20e Aug. gehouden op verzoek van de Kerkeraad zelf. In die Vergadering overhandigde de oudste Ouderl. N. Kruger, Doordrift, aan Ds. Postma 'n brief in naam van Kerkeraad en gemeente, inhoudende ene beroeping aan Z.Ew. tot het ambt van Professor Theologicus. Ook verlangde de Kerkeraad dat van deze zaak melding zou gemaakt worden op de Algemene Verg. Intussen had Burgersdorp reeds al 'n beroep op Prof. H. de Kock gedaan om deze gemeente 'n Predikant te sturen. Ds. Postma antwoordde: „dat hij zich thans op deze „gewichtige zaak niet kan verklaren, maar zal „in naam dezer vergadering de zaak in de „bedoelde zamenkomst brengen en hoopt dan „ook zijn oordeel over deze zaak te kunnen „mededeelen.”

De belangrijke Algemene Vergadering om de zaak der opleiding te bespreken vergaderde hier op uitnodiging van de Kerkeraad van Burgersdorp op 9 Sept. 1864.

Tegenwoordig :

Kerkeraad van *Burgersdorp*.

Ds. D. Postma h.t. Consulent.

Ouderlingen :

N. KRUGER
J. C. AUCAMP
P. H. KRUGER
J. J. VENTER
H. J. J. KRUGER
P. C. VAN WIJK

Diakenen :

J. H. KRUGER
W. J. VAN BILJON
G. H. J. KRUGER N'ZN.
A. S. COETSEE
G. H. J. KRUGER G'ZN.
B. R. BUYS

Kerkeraad van *Middelburg*.

Ouderlingen :

H. T. J. v. D. WALT
A. J. v. D. WALT
N. P. J. STEYN

Diakenen :

N. VAN DER WALT
D. G. VORSTER

Kerkeraad van *Colesberg*.

Ouderlingen :

S. PRETORIUS
A. L. VENTER

Diakenen :

J. v. D. WALT
S. J. PRETORIUS
J. D. DU PLESSIS

Kerkeraad van *Philipstown*.

Ouderlingen :

J. D. DU PLESSIS
A. P. G. VENTER

Diakenen :

S. J. DU PLESSIS
J. A. VENTER

Kerkeraad van *Aliwal Noord*.

Ouderlingen :

B. J. DE KLERK
G. J. MURPHY

Diakenen :

J. P. DU PLESSIS
J. A. Kotze

Aan deze vergadering schrijft de Kerke-
raad van Burgersdorp het volgende :

Eerwaarde en Geachte Medebroeders,

De Kerkeraad der Gereformeerde Gemeente te Burgersdorp heeft met de gemeente zelve overeengestemd in Uwe Vergadering eene gewigtige zaak voor te dragen. Zij is n. l. deze :

Het is de begeerte van Kerkeraad en Gemeente, dat de Herder en leeraar D. Postma, onze eerste Evangelie dienaar in dezen weg van reformatie, door de Kerk in het algemeen worde bestemd voor de opleiding van aankomende Leeraren van onze Kerk ; en mogt het kunnen geschieden, dat die School te Burgersdorp gevestigd worde, deze gemeente zal gaarne instaan voor eene bepaalde bijdrage.

Dan daar zulk eene bediening van eene algemeene strekking is, zoo zal dit ook door de Kerk in het algemeen moeten bevorderd worden ; daarom brengt bovengenoemde Kerkeraad deze zaak in uwe vergadering met het vriendelijk verzoek, dezelve in ernstige overweging te willen nemen.

Doordrongen van het groote belang dezer allergewigtigste zaak, beveelt gen. Kerkeraad die uwe Christelijke belangstelling met een biddend harte ernstig aan.

Eerwaarde en Geachte Medebroeders,,

Uw. D. W. D.

De Kerkeraad voornoemd en
van wege denzelven,

w.g. N. KRUGER } Ouderlingen.
J. C. AUCAMP. }

De Kerkeraad van Middelburg diende bij die Vergadering voor hunne Gemeente 'n eensluidend stuk in. Ook had Ds. Postma beroepingsbrieven tot Prof. Theol. ontvangen van de gemeenten Aliwal Noord, Colesberg en Philipstown. Eindelijk kwam men op de Vergadering tot 'n besluit op voorstel van de Kerkeraad van Burgersdorp namelijk :

„1e. Dat de opleiding worde opgedragen „aan de twee Leeraren die nu de Kerk „bedienen en dus dat de WelEerw. heer „Beyers aan Postma worde toegevoegd.

„2e. En dat, indien het mogelijk is, de „zitting der Synode worde vervroegd ten „einde die belangrijke zaak te bevorderen.”

Aan de roepstem der Vergadering antwoordde Ds. Postma met de voorlezing van 't volgende stuk :

Eerwaarde Vergadering,

Door dezen bekomt U.Ew. een antwoord op uw aan mij voorgesteld verlangen, dat sommige kerkeraden eerst afzonderlik, en nu deze Vergadering gezamenlijk aan mij officieel bekend gesteld heeft.

Uw verlangen is :

Dat onze Kerk mij in het algemeen mogt bestemmen voor de Opleiding van aankomende Leeraren en wel dat dit werk door mij, in eene dezer gemeenten van de Kaap Kolonie verrigt worde.

Mijn antwoord hierop is :

1e. Dat ik mij verblijd over uwe ernstige belangstelling in de zaak der opleiding.

2e. Maak ik U.Ew. opmerkzaam dat deze zaak van eene algemeene strekking is, en daarom ook door de Kerk in het algemeen dient behartigd te worden.

Derhalve raad ik U, uwe belangstelling op onze e.k. Synode beken te stellen, elke kerkeraad voor zijne eigene gemeente en dorp, of gezamenlijk, zoo als Gij dat zelve goedvindt, met een *bepaalde* verklaring welke bijdragen of voordeelen die gemeente verzekert, die begunstigd wordt met de School der Opleiding.

3e. En dat Gij uwe begeerte op mijn persoon gevestigd hebt, om mij bepaald voor dit vak te laten afzonderen, is mij wel een aangenaam bewijs van uwe liefde, achting en vertrouwen omtrent mijn persoon, en mijne dienst waarvoor ik U niet genoeg dankbaar kan zijn, en mij met dankbare indrukken aan God zelve vervult;—maar het doet mij leed, aangemerkt uwe liefde en achting dat ik U moet zeggen dat ik voor dat groote en gewigtige werk geene voldoende bekwaamheden heb.

Wanneer ik nu, volgens de opwekking onzer laatste Synode, echter de opleiding* bezorg bij mijne betrekking als Herder en Leeraar, naar de kracht en met de hulp, die mij God verleent, dan doe ik wat ik kan

*Destijds te Rustenburg, Transvaal, studeerden toen bij Ds. D. Postma Sr. de studenten : M. P. A. Coetsee Sr., N. J. R. Swart en J. Lion Cachet.

zonder mij ergens voor uit te geven ; waarin ik een ontzaggelijk groot onderscheid maak.

Wil God echter, dat ik nog eenmaal meer bepaald in dat groote en veel omvattend werk moet bezig zijn, *Zijne* voorzienigheid hoop ik dan gehoorzaam te eerbiedigen.

Maar dan zal zulks voor mij ook *duidelik* moeten blijken zal ik mij met vertrouwen op God daaraan overgeven.

Eerwaarde Broeders !

Ik hoop Gij zult mij hebben verstaan en mijne bekommering aangaande mijzelfen billijken.

Met alle liefde,

Uw. dw. dienaar in Christus,

(w.g.) D. POSTMA, v.d.m.

Burgersdorp,
9 Sept., 1864.

Nadat Burgersdorp vruchteloos getracht had 'n Predikant uit Nederland te krijgen, nam Ds. D. Postma in de maand Mei 1866 de herderstaf op over deze gemeente. Met Z.Eerw. kwamen van Rustenburg, om verder hier door hem als Predikanten opgeleid te worden : M. P. A. Coetsee Sr., N. J. R. Swart en J. Lion Cachet (thans Prof. Theol.)

Burgersdorp maakte zich toen gereed om, het koste wat het wil, bij de e.k. Synode

de oprichting van 'n Theologiese School te bewerkstelligen. 'n Waarborg lijst ten bedrage van £131 2s. per jaar werd door deze gemeente getekend, terwijl door de andere 5 gemeentes der Kaap Kolonie tezamen £168 18s. en door de 9 gemeentes van de Transvaal en O. V. Staat tezamen £111 werd gewaarborgd.

Toen de Synode dan in 1869 te Potchefstroom vergaderde, deed Burgersdorp 't volgende voorstel inzake de oprichting van onze Theologiese School:—

- 1e. „Dat de School opgerigt worde te „Burgersdorp.
- 2e. „Dat de Synode slechts uitbreiding geve „aan de reeds bestaande inrigting die de „kerkeraad zelf onder leiding van hunnen „leeraar daargesteld heeft, en dat dan de „gemeente Burgersdorp en de andere „gemeenten der Kaap Kolonie een gebouw „tot 2e Pastorie, reeds gekocht, als vrij „en onbelemmerd eigendom aan de Gere- „formeerde Kerk van Zuid Afrika ten „geschenke zullen geven.
- 3e. „De gemeente Burgersdorp zal instaan „voor pastorie en onderhoud van eenen „Leeraar, en voor den tweeden, bijdragen „gelijk de andere gemeenten, tevens zal „zij het daar aanwezige school ameuble- „ment aan de Theologiese School present „geven.”

Volgens de Notulen van die Synode werd dit voorstel door de gehele vergadering met blijdschap aangenomen.

EERSTE DOCENTEN EN STUDENTEN VAN DE THEOLOGIESE
SCHOOL IN ZUID-AFRIKA.

Achterste Rij (links): Abr.Coetsee, S.J.Venter, L.J.duPlessis, M.P.A.Coetsee,
W. J. Snijman

Voorste Rij (links): Prof. D. Postma en J. Lion Cachet.

Gedurende die tijd studeerden voor Predikanten bij Ds. D. Postma te Rustenburg, wijlen Di. M. I. A. Coetsee Sr., N. J. R. Swart en J. Lion Cachet, (thans Prof. Theol.); en bij Ds. J. Beyer, wijlen Di. S. Venter, (Bethulie); S. Venter, (Pretoria); A. Coetsee, (Reddersburg); P. Viljoen en L. J. du Plessis. Toen Ds. Postma naar Burgersdorp kwam in 1864 waren Z. Ew.'s studenten: J. Lion Cachet en de vier laatstgenoemden. En toen de Synode in 1869 vergaderde waren de Studenten: wijlen Di. M. Pelser, S. Venter, (Pretoria); M. P. A. Coetsee Jr., L. J. du Plessis, en W. J. Snijman.

De Synode van Potchefstroom, 1869, de vierde Synode onzer Kerk kwam tot de overtuiging dat de *eigen opleiding* wel 'n zaak was die levensvatbaarheid openbaarde in Zuid Afrika, en kwam derhalve tot het besluit 'n Theologiese School voor de Gereformeerde Kerk in Z. Afrika op te richten en wel te Burgersdorp. De vier studenten laatstgenoemd waren dan de eerste die als zodanig werden ingeschreven, en tot Leeraren, of zoals toen genoemd, Docenten van de School benoemde de Synode Di. D. Postma en J. Lion Cachet. Op Maandag 29 November 1869 werd de School toen met grote plechtigheid geopend en begonnen met de studenten volgens 't portret.

Haar roemrijkste jaren heeft de Theol. School te Burgersdorp doorgebracht. Als hare Professoren dienden hier Ds. D. Postma Sr., Prof. Theol. van 1869 tot 1890; Prop. P.

Postma B.A. als Prof. Litteratuur van 1876 tot 1880 ; Wel.Ed. heer M. Postma M.A. van 1880 tot 1889 ; Prop. S. Postma B.A. van 1890 tot 1897 ; Prop. J. A. du Plessis B.A. van 1898 tot 1903 ; Prop. P. C. Snijman B.A. van 1898 tot 1902 ; Prop. D. Postma M'zn. B.A. van 1902 tot 1905, en de Wel.Ed. heer F. Postma L.H.C. van 1904 ; terwijl Ds. J. Lion Cachet haar eerst als Docent gediend heeft van 1869 tot 1875 en later als Prof. Theologikus van 1891 tot op heden.

II. De Vrije Christelike School.

In dit kort bestek hebben wij gezien wat Burgersdorp gedaan heeft voor 't Hoger Onderwijs ; laten wij nu nagaan wat in deze gemeente gedaan is en nog gedaan wordt voor 't Lager en Middelbaar Onderwijs.

Waar de gedachte van *vrije christelike onderwijs* vandaag al meer en meer grond wint onder onze mensen, bemerken wij uit de geschiedenis dezer gemeente dat zij reeds gedurende de vroegste jaren van haar bestaan als Christelike Gemeente geijverd heeft voor de Christelike School.

De eerste wijze waarop voor de Christelike School gewerkt werd bemerken wij in Art. 9 van 'n Kerkeradsvergadering gehouden 15 Augustus 1868 waar wij dit lezen : „Op voorstel van Mr. (lees : Meester) de „Ridder, om eens een school examen van de „buiten scholen op het dorp te doen plaats „vinden, verzocht de Voorzitter (Ds. D. „Postma Sr.) daarvoor de Kerk op Zaterdag

„voormiddag met Nachtmaal. Toegestaan.”

Meester de Ridder, 'n Hollandse Onderwijzer die later Predikant onzer Kerk werd, zal echter de gelegenheid krijgen om meer actief op treden. In 1869 werd aan hem door de Kerkeraad verlof gegeven om in de Konsistoriekamer zijn Vrije Christelike School te houden. Wij mogen dus vrij zeggen dat de Geref. Gemeente, Burgersdorp haar Vrije Christelike Schoolstrijd kent van Juli 1869—een strijd begonnen in de Kerk en in de Konsistorie.

Deze school moet echter uitgebreid worden en zo lezen wij dat in Sept. 1870 :—
„Op voorstel van Ds. Cachet neemt de Kerkeraad het op zich, om te beproeven of er „eene gemeente school kan worden opgericht.
„Voorloopig wordt aangenomen, dat de „school tenminste £200 's jaars zal kosten.
„De school zal in drie klassen worden ver-
„deeld. De betaling zal zijn :—

„voor de 1e. klas 8 sh.

„voor de 2e. „ 10 sh.

„voor de 3e. „ 12 sh. per maand.”

Dat de Gereformeerde Kerk sinds de eerste jaren van haar bestaan bij 't Goevernement heeft aangedrongen om Staatssubsidie aan de Vrije School blijkt duidelijk uit wat wij lezen in de Notulen van 30 Sept. 1870 n.l. :—„Nadat deze vergadering (gemeente) „gesloten is met het zingen van Ps. 119 : 88 „en gebed door Ds. Cachet, wordt de memorie „aan het Parlement over het vrijwillig begin-

„sel voorgelezen en getekend door degenen
„die tegenwoordig zijn, niet alleen van onze
„maar ook van andere gemeenten.”

Natuurlijk verleende 't Goevernement
geen subsidie en had onze eerste Vrije
Christelike School ook niet 'n lang leven.
Maar de zaak van 't Christelik Onderwijs zou
men weer op 'n ander wijze aanpakken.

Op de Synode van 1873 dienden Di. J.
Lion Cachet, P. J. J. Viljoen en D. Postma
't volgend rapport inzake onderwijs in:—

„Allereerst gelooft uwe commissie dat
„het vergeefsche pogingen zijn om, zoo als
„de toestand onzer gemeenten is, scholen op
„het dorp op te richten. En daardoor is uwe
„commissie geleid geworden hare aandacht
„te vestigen op het stichten van scholen,
„welke zij gaarne buurtscholen wenscht
„genoemd te hebben. Om dit te doen geeft
„uwe commissie het volgende plan aan de hand:

Art. 1.

„De kerkeraad benoemt uit zijn midden
„eene commissie, aan welke de zaken van
„het onderwijs in de gemeente bijzonder zijn
„aanbevolen, en die met de sub-commissie
„door de Algemeene Vergadering benoemd
„correspondeert.

Art. 2.

„In de verschillende buurten der gemeen-
„ten zoeken de ouderlingen dier buurten
„hunne bureu op te wekken het volgende
„plan vereenigd tot stand te brengen.

Art. 3.

„Er wordt eene plaats, of een gedeelte
„van eene plaats gehuurd, met eene geschikte
„woning voor den onderwijzer en schoollokaal.
„De woning moet zoo ingericht zijn, dat de
„onderwijzer voor de huisvesting der kinderen
„kan zorg dragen.

Art. 4.

„De deelhebbers verbinden zich tot een
„vaste bijdrage voor niet minder dan twee
„jaren.

Art. 5.

„De deelhebbers kiezen uit hun midden
„eenige leden, die met den ouderling het
„opzicht over de School en het contract met
„den meester maken.

Art. 6.

„Ingeval van verschil tusschen den
„meester en die leden beslist de commissie
„uit den kerkeraad.

Art. 7.

„Op die buurtscholen zal onderwezen
„worden ten minste:—Hollandsch lezen en
„schrijven, cijferen, de beginselen der Engelse
„taal, aardrijkskunde, algemeene en Bijbel-
„sche geschiedenis.

Art. 8.

„Het volgende is een raming van de
„kosten van zulk een school :

„voor den onderwijzer van £150 tot £200.
„voor huur van eene woning £50.
„voor schoolbehoefte £25.

„De ouders zullen in de levensbehoefte
„hunnen kinderen voorzien door het ver-
„schaffen van de noodige middelen aan
„waarde, bestaande uit hamels, meel enz.

„Als er dus 30 kinderen op school zijn,
„zouden de kosten voor een kind aan geld
„niet meer dan £9 per jaar zijn.”

Ingevolge Art. 1. van gemelde rapport benoemde de Kerkeraad toen in December 1873 de drie oudste Ouderlingen n.l. de B.B. L. J. v. d. Walt, P. C. Snijman en J. J. Venter als 'n Kommissie om zoveel mogelijk uitvoering te geven aan het plan der Synode; tevens diende Ds. Cachet als adviserend lid op die kommissie, genaamd de Buurtscholen Kommissie.

Deze kommissie kreeg dadelik 'n gelegenheid om te werken. Oudouderling G. H. J. Kruger van Beschuitfontein deed in April 1874 'n aanbod om zulk 'n buurtschool op zijn plaats op te richten. In October van datzelfde jaar was de Kommissie gereed om met de buurtschool 'n aanvang te maken met Meester Joubert aan 't hoofd.

In December 1876 werd weer zulk 'n buurtschool opgericht op de plaats Tweefontein bij Br. P. Grobler. Dat deze buurtscholen tot grote zegen zijn geweest zal niemand ontkennen.

Hoe goed deze buurtscholen ook waren zo begreep men toch, dat het onderwijs door hen alleen niet bevorderd kon worden; want met de beste wil der wereld kon men in die buurtscholen niet hoger onderwijs geven dan tot Standard V. Tot zulk 'n Vrije Christelike School op 't dorp zou het langzamerhand weer komen.

't Eerst dat wij van zulk 'n School weer lezen is in Maart 1886 n.l. 't volgende: „De Voorzitter (Ds. M. P. A. Coetsee) stelt „bekend (aan de Kerkeraad) dat de Student „Ph. Snijman (later Ds. P. Snijman) met „behulp van eenige aandeelhouders, plan „heeft eene School op te richten en verzoekt, „namens de aandeelhouders, de Consistorie- „kamer voor dat doel te mogen gebruiken „en tevens den Kerkeraad het toezicht over „de School op zich te nemen. Verzoek „algemeen toegestaan.”

Waar deze onze tweede Vrije Christelike School weer in de Konsistorie begint zal zij ditmaal echter niet daarin blijven, maar zo uitbreiden dat grotere gebouwen nodig zullen zijn. Enige maanden later lezen wij dan ook dat de Kerkeraad besluit: „dat de Leeraar „(Ds. M. P. A. Coetzee) bij dezen gemachtigd „worde in vereniging met de Curatoren over „de Theol. School een geschikt gebouw te „koopeu voor gebruik van de Theol. School „en de Vrije Christelijke School, onder „voorwaarde dat het aandeel van den Kerke- „raad niet £300 te boven ga.”

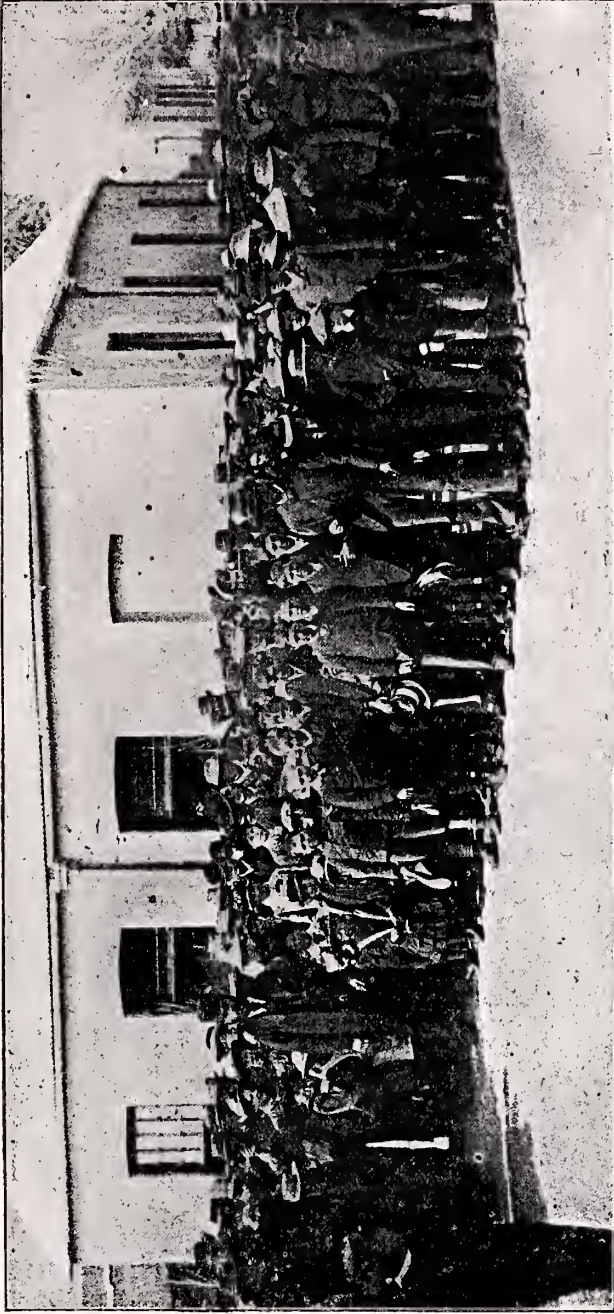
De Kerkeraad kocht toen, saam met de

Curatoren, de gewezene Magistraats kantoren voor de som van £600. Later betaalde de Kerkeraad de volle som, doordat de Vrije Christelike School al de kamers nodig had.

Toen Meester, nu overleden Ds. Ph. Snijman de Vrije Christelike School in de nieuw aangekochte gebouwen begon, werd schrijver dezès, 'n zeun van 10 jaar, door z'n vader uit de Albert Academy genomen en ook in de Vrije Christelike School geplaatst. De opening van de School, die dag, heugt mij nog goed, ook weet ik dat wij die dag zijn gefotografeerd, en als men mij kent dan kan men mij onder de zeuns op 't potret hiernaast uitkennen.

In deze School leerde ik goed Bijbelse en Vaderlandse Geschiedenis, vakken die in de Goevernements School niet of maar half werden onderwezen. Ook in de andere vakken was 't onderwijs goed en spoedig was de school door de ijver van Meester Snijman en zijne assistenten de gevierde school in 't dorp. De opvoeding die we in deze school kregen pastten bij de opvoeding onzer Christelike ouders, en zo was hier huis en school in 'n lieflik verband en spotte de school niet met 't huis gelijk bij de Goevernement school 't geval toen was, en vandaag nog meer zo is.

De gemeente betoonde grote belangstelling in deze School. Teneinde de handen van 't School Komitee en de Kerkeraad te sterken werd 'n Vereniging genaamd „Concordia” gesticht om fondsen in te zamelen. Deze

OPENING VAN DE VRIJE CHRISTELIJKE SCHOOL 1886

Vereniging stelde kollektanten aan, en om U 'n voorbeeld te geven wat in die dagen reeds voor Christelik Nationaal Onderwijs door de onzen gegeven werd publiceren wij hier 'n verslag van 't gekolekteerde gedaan aan 't Bestuur van Concordia op 30 Maart 1889 en 1 Juni 1889: 5 beesten, 2 paarden, 200 schappen en bokken, 37 hoenders, 6 mud en 6 emmer koren, 27 stenen zeep, 2 rol tabak, 5 schaapvellen, en dan nog £124 3s.

Doch ook op andere wijze werd er gewerkt. Wij lezen b.v. in de Notulen van Concordia van 21 Dec. 1889:

Art. 7.

„Gevraagd of er „kinderen gecollecteerd „zijn” volgens de opwekking van den Voorzitter bij de laatste vergadering. Eenigen „antwoorden: „Ja.” n.l. J. P. Kruger heeft „2, J. Slebusch 4, S. J. Strijdom 2 kinderen „gecollecteerd.”

Concordia werkte zo dat er drie klassen van ondersteuners waren. Degenen die 'n vrije bijdrage gaven, dan zij die 'n 6d per week gaven, en eindelijk degenen die 1 hamel per jaar gaven—deze laatsten behoorden tot de Hamel Vereniging.

In 1891 echter gevoelde men zich genoodzaakt geldelike hulp van de Regering te vragen. Gelukkig werd die verschaft en op zo eene wijze dat 't bestuur van de School feitelik in handen van de Kerkeraad bleef. De naam van de School werd veranderd in „District Boarding School” d.w.z. Distrikt

Kost School, doch feitelijk was ze maar ene Vrije Christelike School met Staats-subsidie. Doordat zij voor de Theologiese School tot grote steun was als 'n Voorbereidende School, gaven de Curatoren af en toe ook wat tot bezoldiging van hare assistent onderwijzers.

In die dagen was de D. B. School of zoals wij haar noemden de V. C. School 'n sterke mededingster van de Albert Academy. Onze scholieren b.v. overleden Laurika Postma, P. C. Snijman nu Predikant van Steynsburg, om maar 'n paar te noemen deden hunne eksamens met beter gevolg dan de scholieren, meestal Engelsen in de Albert Academy.

Zolang Dr. Dale aan 't hoofd van Het Onderwijs Departement bleef genoot onze partij altijd Staats ondersteuning voor de School. Toen Dr. Muir echter aan 't hoofd kwam begon hij dadelik objeksie te maken dat er aan de V. C. School staatssubsidie zou gegeven worden. De naam van de school was toen ook niet meer D. B. School maar werd veranderd in A 3 School d.w.z. Derde Klas Publieke School; in 't wezen der zaak was zij echter nog Vrije Christelike School.

Dr. Muir maakte toen objeksie dat in een A3 School tot Std. VII en School Hoger Eksamen onderwezen zou worden, en onttrok 'n deel van de Staatstoelage. Dat deel werd door de onzen bijgepast uit eigen zak, want hun eigen school wilden zij hebben, wat haar naam ook al wezen mag. Dr. Muir niet tevreden, gaf kennis dat bij 't einde van de

diensttijd der laatste Kommissie van de A3 School de twee scholen geamalgameerd (verenigd) moesten worden. Terloops zij opgemerkt dat de Vrije Christelike School nu niet meer door de Gereformeerde Gemeente alleen, maar ook door de Nederl. Geref. Gemeente gesteund werd. In plaats van echter r. Muir zijn zin te geven en om de Vrije Christelike School te behouden werkten deze twee gemeenten saam, bedankten voor de Staatstoelage en stichten op 10 October 1906 weer 'n Vrije Christelike School. Vier bekwame onderwijzers, behoorlik gesalarieerd, werden aangesteld en de V. C. School was weer de puik school van ons dorp. De Engelse partij deed herhaalde malen voorstellen om de twee scholen te verenigen, maar ons Komitee weigerde. Eindelijk na 'r. Muir zelf tweemaal van de Kaapstad hierheen gereisd had werden de twee scholen verenigd in Jan. 1908.

Meen echter niet dat de Gereformeerden daarmee tevreden waren. Neen zolang die Vrije Christelike Schooldeuren gesloten bleven was het of het gereformeed kerkleven begraven lag en of men zich gedurig bezondigde—bezondigde tegen de geschiedenis dezer gemeente en bezondigde tegen 't uitdrukkelijk bevel Gods, om n.l. de kinderen op te voeden in de vreze des Heeren. Dit gevoelende, en overtuigd dat na de vereniging der scholen de beloften van overeenkomst eenvoudig opzij gezet waren, begon de Kerkeraad in Sept. 1908 pogingen aan te

wenden om weer 'n eigen Vrije Christelike School op te richten. Ditmaal zou het weer 'n Zuivere Gereformeerde School wezen. Na zeven maanden arbeids kon de Kommissie, bestaande uit vier leden van de Kerkeraad en vier leden der Gemeente, met de Leeraar Ds. D. Postma Mz. als Voorzitter, de Vrije Christelike School door Gods genade weer heropenen.

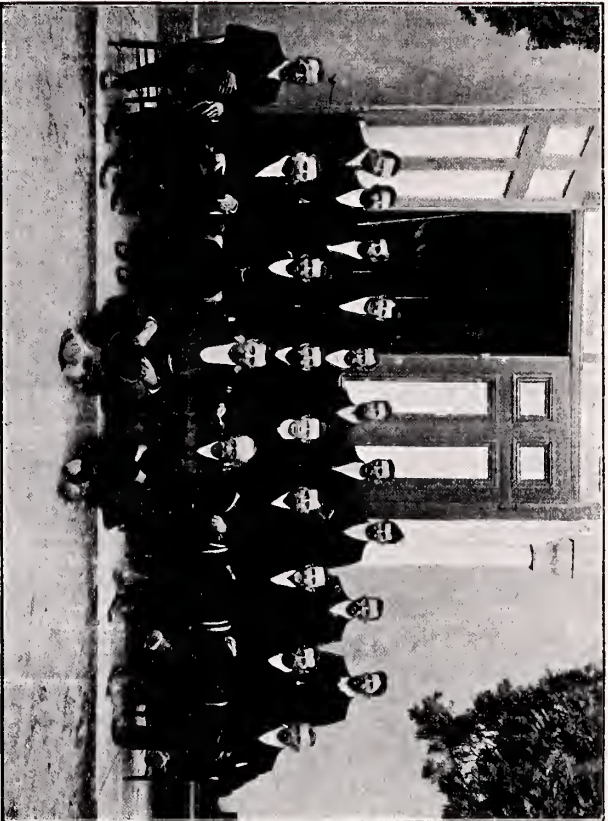
Deze Vrije Christelike School, met Br. G. F. Nienaber Hoofd, en de jonge Zuster Anna Aucamp als Assistent, bestaat nog en hoewel het veel strijd en gebed kost menen wij met Gods hulp te zullen volharden in de edele strijd voor het Christelik en Bijbels onderwijs onze dierbare kinderen.

DE VRIJE CHPISTELIKE SCHOOL IN 1910.

DE KERKERAAD GEREFF. GEMEENTE, BURGERSDORP 1910.

Achterste Rij (links) : J. D. Lessing, A. J. Venter, Douw Steenekamp, J. C. Kruger,
J. J. Grobler, R. Nienaber, W. Aucami, T. G. Venter, W. J. de Klerk, A. G. Coetsee, (Diak.)
Middelste Rij (links) : H. C. Kruger, J. Coetsee, Joz. Coetsee, J. J. de Klerk,
Ds. D. Postma, D. G. Stijger, J. H. van der Walt, H. Steenekamp, H. Coetsee,
Voorste Rij (links) : H. Henning, Johs. Coetsee, (Ouderlingkn.)

De Gedenkrede.

HOOGGEACHTE EN GELIEFDE MEDE-BROEDERS
IN DE BEDIENING ;
BROEDERS KERKERAADSLEDEN VAN DEZE EN
ANDERE GEMEENTEN ;
GELIEFDE GEMEENTE EN ALLEN DIE ALHIER
VERGADERD ZIJN !

Geliefden in onzen Heere Jezus Christus !

*Genade, barmhartigheid en vrede zij
en worde U rijkelijk geschonken en ver-
menigvuldigd van God onzen Vader,
door de werkingen des Heiligen Geestes,
om Jezus Christus wille. Amen.*

Gedenkwaardige dag deze ! waarop vijftig
jaren geleden onze vaders in den Naam
en de kracht des Heeren deze gemeente
Burgersdorp, de eerste in de Kaap Kolonie,
te Roosterhoek, stichtten ! In deze dagen
zal de geschiedenis medegedeeld worden
door onze oude broeders, die oog- en oor-
getuigen daarvan waren en zulks dus beter,

dan spreker, kunnen doen. Maar om U op te wekken tot dankbaarheid aan onzen trouwen God en tot getrouwheid aan de zuivere leer, moet spreker eenige feiten noemen.

Onze vadersen gevoelden zich zeer bezwaard over de leer verkondigd in de Kerk — waartoe zij toen behoorden — en de uitoefening van den eeredienst. Zij wisten echter van geen uitkomst. Zij hadden wel iets gehoord van eene Kerk in Nederland, die nog de zuivere leer had, maar de berichten door hen gekregen waren onvolledige. Zij vroegen ook wel de leeraren daarnaar maar die gaven hun geen juiste voorstelling daarvan.

Doch eindelijk vernamen zij, tot hunne innige blijdschap, dat er zulk eene kerk gesticht was door wijlen vader D. Postma te Rustenburg, in de destijds Z. A. Republiek in 1859. Toen vader D. Postma, te Reddersburg, destijds O. Vrijstaat, waar ook in 1859 eene gemeente gesticht was, godsdienst zou houden, zonden onze vadersen van hier eene talrijke commissie om Zew. aldaar te hooren en naar de Kaap Kolonie over te brengen. Dit geschiedde, en toen zij den leeraar Postma alhier hoorden, vereenigden zij zich *van harte* met de leer, door Zew. verkondigd, en zijne verklaring van de belijdenis-schriften en de Kerkenorde van 1618—1619.

Zij traden toen uit de Kerk, waartoe zij behoorden, en de Kerk werd hersticht en teuggebracht tot het zuivere fundament

van Gods Woord en de Drie Formulieren van Eenigheid. Voor de Kerkregeering werd aangenomen de Kerkenorde van Dordrecht, 1619—1619, voor zooverre die toepasselijk is op de lands-omstandigheden alhier. De eerste gemeente, nu deze gemeente Burgersdorp, werd gesticht op 21 Januari 1860, te Roosterhoek, plaats van wijlen br. H. Coetsee.

De eerste ouderlingen door de Gemeente op Gereformeerde wijze verkozen waren :

MICHIEL ANDRIES PRETORIUS,
STEPHANUS KRUGER,
HENDRIK JOHANNES JAKOB KRUGER, en
NICOLAAS KRUGER ;

en de eerste diakenen :

HENDRIK BERNARDUS KRUGER,
WILLEM JOHANNES VAN BOULLON,
GERRIT HENDRIK JAKOBUS KRUGER, en
PHILIPPUS CHRISTOFFEL SNIJMAN.

Als leeraar werd beroepen Ds. J. W. te Bokkel van de toen Christelijk Afgescheiden Gereformeerde Kerk in de provincie Overijssel (Nederland,) die echter de beroeping niet aannam. De leeraar Postma vertoefde zes maanden in de Kaap Kolonie, toen het ledental aangegroeid was tot zes honderd, en het beroep bovengemeld uitgebracht werd. Zietdaar in korte trekken de geschiedenis.

Overwegende met welk woord ik deze rede zou aanvangen, kwam de tekst Zach. 4:10 mij te binnen, zoo dikwijls door onzen geliefden onvergetelijken vader Postma in zijn leven aangehaald en waarin hij al zijne kracht en troost in al zijn arbeid voor Kerk en Theol. School vond, namelijk: „*Want wie veracht den dag der kleine dingen?*”

Zoo dikwijls riep hij het de Kerk en zijne kinderen toe „veracht niet den dag der kleine dingen”, want God wordt verheerlijkt in het kleine maar oprechte.

Terugziende op het verledene is dat woord, door Gods genade, bewaarheid geworden; want het kleine mosterdzaadje, in den Naam des Heeren gezaaid, is tot een grooten boom geworden. De Kerk in de Kaap Kolonie met weinige leden gesticht, telt nu over de vierduizend. Dit is van den Heere geschied en het is wonderlijk in onze oogen!

Als wij de geschiedenis der stichting en vooruitgang onzer Kerk beschouwen, dan is het duidelijk dat de Gereformeerde Kerk, ook in de Kaap Kolonie, gelijk in de destijds Z. A. Republiek, tot stand gekomen is omdat onze vaders door Gods genade, Gods Woord zuiver wilden bewaren in leer en dienst.

De Heere Jezus, onze Koning, geeft aan een der 7 gemeenten in Klein-Azië, namelijk Filadelfia, deze heerlike getuigenis — *gij hebt mijn woord bewaard*. Daarin, in de bewaring van Gods Woord, was hare

kracht — daardoor was die gemeente tot zulk een zegen, en daarom overwon zij door Gods genade.

Ook onze vaders, hoewel in andere omstandigheden, hebben Gods Woord bewaard en moesten dus uittreden.

Omdat wij meenden eenige overeenkomst te vinden tusschen den toestand der gemeente Filadelfia (Openb. 3) en dien van onze vaders ten tijde der stichting der Gereformeerde Kerk in Z.-Afrika in 1859 en in de Kaap Kolonie in 1860 hebben wij den brief van onzen Heiland aan Filadelfia tot grondslag onzer rede genomen.

Openb. 3 : 7—13. „En schrijf aan den „engel der gemeente, die in Filadelfia is : „Dit zegt de Heilige, de Waarachtige, „die de sleutel Davids heeft ; die opent, „en niemand sluit, en hij sluit, en „niemand opent.

„Ik weet uwe werken ; zie, Ik heb een „geopende deur voor U gegeven, en „niemand kan die sluiten ; want gij hebt „kleine kracht, en gij hebt mijn woord „bewaard, en hebt mijnen Naam niet „verloochend.

„Zie, Ik geef U eenigen uit de Syna- „goge des Satans, dergenen, die zeggen, „dat zij Joden zijn, en zijn het niet, maar „liegen, zie, Ik zal maken, dat zij zullen „komen, en aanbidden voor uwe voeten, „en bekennen, dat Ik u liefheb.

„Omdat gij het woord mijner lijdzaam-
„heid bewaard heb, zoo zal Ik ook u
„bewaren uit de ure der verzoeking, die
„over de geheele wereld komen zal, om
„te verzoeken, die op de aarde wonen.

„Zie, Ik kom haastelijk; houd dat gij
„hebt, opdat niemand uwe kroon neme.

„Die overwint, Ik zal hem maken tot
„een pilaar in den tempel mijns Gods,
„en hij zal niet meer daaruit gaan; en
„Ik zal op hem schrijven den Naam mijns
„Gods, en den naam der stad mijns Gods,
„namelijk, des nieuwen Jeruzalems, dat
„uit den hemel van mijnen God afdaalt,
„en ook mijnen nieuwen Naam.

„Die ooren heeft, die hoore wat de
„Geest tot de gemeenten zegt.”

Vooraf wenschen wij klem en nadruk
te leggen op de woorden:

Gij hebt Mijn Woord bewaard, —

Gij hebt kleine kracht.

Gelukkig en zalig was de toestand der
gemeente Filadelfia. Jezus Christus, de
Alwetende, geeft deze heerlijke getuigenis
aangaande haar. Filadelfia had niet, gelijk
Efeze, hare eerste liefde verlaten; was niet,
gelijk Sardis, dood terwijl zij den naam
had dat zij leefde; had niet, gelijk Thyatire,
zich vermengd met de goddelooze Jezabel.
Neen hoewel Filadelfia wel — gelijk alle

geloovigen — hare dagelijksche zonden en gebreken had, vond de Heiland toch geen reden haar te berispen, maar wel haar te bemoedigen.

Wij wijzen U dus naar aanleiding der geschiedenis der gemeente Filadelfia, en onze Kerk, in de Kaap Kolonie, op

- I. Hare bewaring van Gods Woord ;
- II. Hare kleine kracht ;
- III. De geopende deur ;
- IV. De bemoediging tot haar gericht ;
- V. Haar heerlijke overwinning.

I. Hare bewaring van Gods Woord.

Het was voor de gemeente, Filadelfia, en ook voor onze vaders, tijdens de stichting der Gereformeerde Kerk in de Kaap Kolonie, geen gemakkelijke zaak Gods Woord *zuiver* te bewaren. De gemeente Filadelfia werd vervolgd door de Romeinsche Keizers en de Romeinen, die Heidenen waren ; en wilden zij getrouw aan hunne belijdenis blijven, dan moesten zij alles, ja, goed en bloed, daarvoor over hebben. Niet alleen hadden zij de vervolgingen der Romeinen te verduren, maar moesten ook verdragen den hoon en den smaad der Joden, hunne vroegere geloofsgenoten, die hen verachtten. Maar *in Gods Woord*, in *de eenvoudige leer* der zaligheid in Jezus Christus vonden zij al hun heil en troost. Daarom bleven de leden van Filadelfia

trouw en *standvastig* bij hunne *zuivere* belijdenis en hadden alles, zelfs hun leven, daarvoor over.

Nu was er tijdens de stichting onzer Kerk geen brandstapel of schavot opgericht voor onze vaders — maar de oorzaak van de stichting en scheiding ook in de Kaap Kolonie, gelijk in de Transvaal vinden wij daarin dat Zij Gods Woord *wilden bewaren* in *leer*, *dienst*, en *tucht* als ook in *leven* en *wandel*. Het wordt wel beweerd dat de invoering der Evangelische Gezangen de oorzaak der scheiding was, doch die was niet de hoofdzaak. Neen er was en is nog verschil in de leer, en dit was de hoofd oorzaak. Reeds jaren voordat vader D. Postma in het land kwam, waren onze oude menschen bezwaard omtrent de leer der zaligheid die in die Kerk verkondigd werd. Gingen zij ter Kerk dan hoorden zij in de prediking dat een mensch *een eigen wil* ter zaligheid heeft. Zij misten in de prediking de *zuivere predestinatie* of uitverkiezings leer. Kwamen zij in hunne woningen en lazen zij zulke auteurs als C. Mel, Smijtegeld, Brakel, Florentius Costerus, in hun bezit, dan vonden zij daarin de volslagen onmacht van den mensch ter zaligheid en de ontfermende genade Gods, waardoor beide het willen en werken gewrocht worden. Met *deze leer* in die auteurs stemden zij *van harte* in, met de prediking van hun tijd *niet*. Zij hoorden weinige preeken over zulke onderworpen als in Ezech. 16 : 6 „het

kind vertreden in zijn bloed" en de uitverkiezing in Rom. 8 : 30 en Rom. 9.

Wij ontkennen niet dat er toen leeraren waren in die Kerk en nu nog ook zijn die zuiver de predestinatie verkondigen, maar dit neemt niet weg dat de algemeene strekking van de prediking toen was en ook nu nog is *de algemeene verzoenings leer*.

Toen onze vaders, in de prediking van vader D. Postma, de zuivere predestinatie leer bemerkten, waren zij verblijd, vereenigden zich van harte daarmede en gingen over tot de stichting.

Zij wilden Gods Woord ook zuiver bewaren tegenover het liberalisme dat ingevoerd werd door wijlen Burgers en Kotze en waartegen de Kerk toen machteloos stond.

Maar, zal men zeggen, er moge 50 jaren geleden reden voor scheiding geweest zijn, doch bestaat die nog? Moeten wij niet, zoo als het bijna algemeen geroep is, vereenigen? Wij antwoorden — Gods Woord wordt nog *niet zuiver* bewaard in de Kerk, waaruit onze vaders getreden zijn — want nog wordt de algemeene verzoeningsleer gepredikt en zijn er zulke nieuwigheden als de Strevers Vereenigingen en oppervlakkige bekeeringen die in strijd zijn met Gods Woord en onze belijdenis. Dus kunnen wij niet terugkeeren of vereenigen, maar moeten, gelijk onze vaders, in de leer der Kerk Gods Woord *zuiver* bewaren.

Doch helaas ! hoe nalatig en onverschillig zijn de kinderen en kinds-kinderen dier

strengere vaders omtrent de leer der Kerk. Waar de vaders alles voor over hadden, daar hebben nu sommigen van hun nageslacht er *niets* voor over; lezen of onderzoeken die leer bijna niet en verlaten dikwijls hunne Kerk om een huwelijk of andere mindere oorzaken. Daarom roepen wij U, kinderen en kinds-kinderen, toe op dezen dag: O gedenkt toch aan en waardeert de heerlijke erfenis U in die zuivere leer gegeven, en bewaart Gods Woord!

In den eeredienst wilden onze vaders Gods Woord bewaren. Toen de Evangelische Gezangen ingevoerd werden, zeiden zij oogenblikkelijk, wij nemen dat boek niet aan als Gods Woord. Al werd door een herderlijken brief, namens den Ring van Graaff Reinets in 1842, het zingen der Evangelische Gezangen verplichtend gemaakt, de toegang tot belijdenis geweigerd voor die ze niet wilden zingen, en onze vaders in dien brief bestempeld als bekrompenen en doorboorders van het lichaam van Christus, toch weigerden zij die te zingen en lieten zelfs hunne kinderen ongedoopt jaren lang. Zij bewaarden Gods Woord en leden verdrukking.

En nu verneemt men dikwijls dat in de huizen van sommigen hunner kinderen en kinds-kinderen zulke liederen als die van „Sankey” en „Kinderharp” gezongen worden. O mochten wij strenger optreden en zulke liederen weren.

Maar het moet ook bij ons komen tot een positief (stellig) optreden en niet blijven

bij eene negatieve (ontkennende) houding. Het zal ons niets baten te zeggen, wij verschillen in deze of die opzichten van eene andere Kerk, en wij bouwen zelf niet krachtig op volgens de zuiver Gereformeerde beginselen. Wat nut is het voor mij te zeggen tot mijn buurman : gij bouwt uw huis niet goed en ik zelf bouw niet? O daarom moeten wij toch meer positief (stellig) optreden in Kerk en School en alles voor de heilige beginselen van Gods Woord en de zuivere belijdenis over hebben. Daarom verblijden wij ons van harte over zulke inrichtingen als de Vrije Christelijke School alhier te Burgersdorp, en het Gereformeerd Gymnasium te Steynsburg. In die inrichtingen zal voor de teedere zaak van het onderwijs weer positief (stellig) opgetreden en geleerd worden dat het onderwijs niet de zorg van de Regeering maar van de ouders is, die de heilige en dure doopsbelofte eenmaal afgelegd hebben. Mogen die inrichtingen krachtig ondersteund worden en meer zulke spoedig tot stand komen in ons land!

Maar en hier willen wij vooral nadruk op leggen — onze vaders bewaarden Gods Woord in hunne ernstigen en godzaligen wandel. Wij dweepen niet met de vaders en beweren niet dat zij volmaakt waren. O neen, zij waren ook zondige, onvolmaakte menschen gelijk wij, maar hun ernstig streven was om in alles naar Gods Woord te leven in huis, kerk en school. Zij versierden hunne zuivere belijdenis met een oprechten

en godzaligen wandel, en betrachtten de liefde tot God boven alles en de liefde tot elkander. De beste getuigenis aangaande hun nauwgezetzten wandel is die van leeraren van de Kerk, waar wij uitgetreden zijn, die menigmaal verklaarden dat zij, bij de afscheiding, sommigen hunner ernstigste en meest nauwgezette leden verloren hebben. Zij werden gekenmerkt door hunne oprechtheid en godsvrucht en oefenden alzoo heerlijke en groote kracht uit.

O wat baat het toch eene zuivere belijdenis, maar koude en wereldsche harten, zoo als in onzen tijd, te hebben. Neen zij hadden een zuivere belijdenis en warme harten voor den godsdienst en elkander. Hebben wij die nog? O er is zeer groote achteruitgang, want waarom vernemen wij dan van danspartijen in bijna al onze gemeenten, zien de gelijkvormigheid aan de wereld in huis, wandel en kleederdracht? Voor de tijdelijke, vergankelijke en wereldsche dingen is er geld en tijd te vinden, maar voor de zaak van Christus Koninkrijk, Zijne Kerk en de Christelijke school is er helaas! bij velen geen geld, liefde en opoffering.

O daarom roepen wij U het nageslacht op dezen gedenkwaardigen dag toe. Keert weder! Keert weder!! tot de oude paden. Houdt vast aan uwe zuivere belijdenis, maar bekrachtigt die door een godvruchtigen en godzaligen wandel. Bewaart Gods Woord, gelijk Filadelfia en onze vaders bij de stichting. Beschouwen wij nu:

II. *Hare kleine kracht.*

De gemeente Filadelfia had kleine kracht tegenover de sterke Romeinsche machten en de Joden van hunne tijd. Ook onze vaders, bij de stichting, hadden kleine kracht. Zij behoorden niet tot de rijken en aanzienlijken opdat het woord van Paulus (1 Cor. 1 : 26) „Want gij ziet uwe roeping, broeders! dat gij niet vele wijzen zijt naar het vleesch, niet vele machtigen, niet vele edelen.” Het is overal zoo met de Gereformeerde kerk in alle landen, die kan nooit roemen op groote ledental of vele rijken en aanzienlijken, want voor de Gereformeerde beginselen worden opofferingen, ja groote opofferingen vereischt, die ieder niet bereid is te geven.

Bij de kleine kracht kwam ook vervolging, tegenstand, hoon en smaad. Maar de Kerk moet al hare kracht in Christus zoeken, en dus in haar zelve kleine kracht hebben. Ja God moet op het hoogst verheerlijkt en de mensch op het diepst vernederd worden, zal het wel zijn. De kerkgeschiedenis leert ons ook dat onder de Romeinsche keizers, toen de Kerk vervolgd werd, bloeide zij, maar onder Constantijn de Groote, toen zij begunstigd werd door hem, verviel zij.

Te Utrum in Nederland in 1834 bij de stichting der Gereformeerde Kerk waren het niet de rijken en aanzienlijken, die het eerst kwamen, maar de geringen en armen; ook daar werd de kleine kracht openbaar.

Maar bij de kleine kracht gaf God aan

onze vaders in Zuid Afrika geloofsmoed en standvastigheid — als ook getrouwheid aan God en Zijn heilig woord en daarin was hunne kracht gelegen. Zwak in zich zelve, maar sterk in hunnen God en hunne overtuiging. Maar de kleine kracht was voor hen een prikkel tot de inspanning van al hunne krachten in den Naam des Heeren voor het werk des Heeren. Nu in onzen tijd is de kleine kracht en het kleine leden tal van sommige gemeente een zachte kussen om op te rusten en niets te doen. Niet alzoo was het de Kerk bij de stichting in ons land.

Wilt gij een paar voorbeelden van wat kleine kracht vermocht in den Naam des Heeren in Z. Afrika? Wij noemen U die. Toen in 1859 wijlen vader D. Postma te Pretoria de beginselen der Gereformeerde leer en Kerkregeering had duidelijk gemaakt, zeide hij dat hij meende zijne taak volbracht te hebben en naar Nederland zou terugkeeren. Terwijl hij daar in eene tent zat kwamen 13 vaders met trauen in hunne oogen en zeiden, wij beroepen U, als onzen leeraar, keer niet naar Nederland terug blijf bij ons. Ja maar, zeide vader Postma, durft gij dit groote werk alleen aanvaarden? ik heb nog een gezin van 5 kinderen in Nederland. Ja zeiden zij, in den Naam des Heeren aanvaarden wij die en laten uwe kinderen, waarvan spreker een is, komen. Ziet daar de kracht des geloofs, een krachtig voorbeeld voor ons. Vader Postma besloot

te blijven en die 13 zijn nu vernederd tot meer dan 15,000 leden.

Nog een voorbeeld van wat kleine kracht vermag. De stichters waren doordrongen van de ernstige gedachte, wij moeten een eigen opleiding, eene eigene Theol. School hebben. Er waren geene rijken, geene beurzen of gelden waardoor die kon gesticht worden. Maar in 1869 begonnen vader Postma en de medestichters in den Naam des Heeren dat heerlijk werk. Aandeelen werden genomen, collecten gehouden en op 29 Nov. 1869 werd de Theol. School alhier te Burgersdorp geopend. Spreker, toen kind zijnde, herinnert zich nog goed dien dag. Hier vóór den preekstoel zaten slechts 5 studenten, kleine kracht, en daar zaten 2 professoren, de onvergetelijk vader D. Postma en onze thans nog levende geachte Prof. J. Lion Cachet, die terzelfder tijd leeraren dezer gemeente waren. Kleine klacht voorwaar! Vader Postma, de man des geloofs, sprak naar aanleiding van het Woord „Ebenhaezer.” „Tot hiertoe heeft de Heere ons geholpen,” de ernstige rede uit, om in het geloof te beginnen en in den Naam des Heeren, daar er groot behoefte aan leeraren was. Vader Cachet sprak in boeiende taal met jeugdig vuur over het Woord „Zonder Mij (Christus) kunt gij niets doen” en wees op onze kleine kracht maar de macht van den Koning der Kerke, Christus. Klein was het begin der Theol. School, klein hare kracht toen en oock nu nog, maar het heeft God behaagd

haar te zegenen en uit te breiden, zoodat er door Gods genade mannen uit onze Theol. School zijn voortgekomen, die met God en met eer de Banier van Christus dragen in Kerk, Onderwijs, Staat en Maatschappij.

Hun voorbeeld roept ons in onze dagen van strijd tot inspanning van al onze krachten in den Naam des Heeren. Helaas! hoe dikwijls is onze kleine kracht een voorwendsel tot verslapping, tot traagheid en niets doen, terwijl er toch zooveel te doen is. O moge deze gedenkwaardige dag met de geschiedenis achter ons toch eene aansporing voor ons, hunne kinderen en kindskinderen, zijn tot meerderen arbeid en grooter getrouwheid.

Ziet wat kleine kracht vermocht in de geschiedenis van Gideon en Zijne bende van 300 tegen over de duizende Midianieten. Wat vermocht kleine kracht toch niet in den grooten strijd — den 80 jarigen oorlog — in Nederland tegen Spanje, maar zij waren sterk in hunne overtuiging dat zij streden voor het ware geloof, in den Naam des Heeren en daarom overwonnen zij. Zoo moeten wij, met de hulp des Heeren, sterk zijn in onze overtuiging dat wij ijveren voor het pand, de schoone erfenis der zuivere belijdenis, ons van de vaderen overgeleverd.

De heerlijkheid van kleine kracht maar sterke overtuiging werd getoond toen onze vaderen de voortrekkers het Woeste Zuid Afrika introkken, het land bewoonbaar maakten en het dierbare Evangelie van

Christus en Zijne Kerk alhier stichtten. Daarom met al deze voorbeelden uit de Kerk-geschiedenis en die van ons land en volk, laat ons op dezen gedenkwaardigen dag toch, in den Naam des Heeren, opstaan en doen wat onze hand vindt te doen voor Kerk en School!

Maar voor Filadelfia en onze Kerk is eene geopende deur.

III. De geopende deur voor haar.

„Zie. Ik heb eene geopende deur voor U gegeven, en niemand kan die sluiten.”

Door de schrift-verklaarders wordt twee-erlei uitlegging van deze plaats gegeven, òf de geopende deur beteekent de deur tot Gods genade troon, die in Christus voor de gemeente Filadelfia en ook voor ons altijd open staat, òf de geopende deur ziet op de vele deuren van arbeid die God genadiglijk opende voor Filadelfia en ook voor onze Kerk. Beide uitleggingen kunnen wij van heerlijke toepassing maken voor die gemeente en ook voor ons.

Nemen wij de eerste verklaring dan ziet dit op de genade, de hulp en den bijstand, die God aan Zijne Kerk, vooral in verdrukking geeft. Immers is de deur in den hemel nimmer gesloten. De Hemelsche Vader hoort, om Christus wil, het geroep Zijner kinderen altijd. Christus, de Koning Zijner Kerk, ziet van Zijnen hemel troon op Zijne onderdanen neer, vertroost en

versterkt hen. De H. Geest bidt steeds voor hen met onuitsprekelijke verzuchtingen en maakt hen de geestelijke en hemelsche weldaden in Christus deelachtig.

Omdat de Kerk des Heeren ten allen tijde bewust is van deze geopende deur, daarom hield zij moed, kon zij lijden, strijden en overwinnen in den Naam des Heeren. Zoo was het ook voor onze Kerk bij de stichting van deze gemeente te Roosterhoek. God zelf opende deze deur, de vaders en wij moesten uitroepen — dit is van den Heere geschied en het is wonderlijk in onze oogen. Bij het kleine begin en de kleine kracht ondervonden zij de hulp, den troost en bijstand, die God, om Christus wil, door de geopende deur tot den genade troon hen steeds gaf. Dit is ook onze troost in dezen tijd van strijd om beginselen. In den strijd tegen ongeloof, ligtzinnigheid en wereldgelijkvormigheid kunnen en moeten wij ten allen tijde de toevlucht nemen tot den genade troon van onzen genadigen Verbonds God, Die ons om Christus wil altijd zal verhooren, geloof, kracht en genade schenken.

Maar de andere uitlegging is ook van heerlijke beteekenis — namelijk de geopende deuren voor arbeid. Immers toch lezen wij van Filadelfia vers 9 : „Zie, ik zal maken, dat zij zullen komen, en aanbidden voor uwe voeten, en bekennen, dat ik U liefheb.” Door de bewaring van God en den standvastigen wandel van Filadelfia werden zelfs

de Joden overtuigd en gebracht tot Christus. Die gemeente zat niet stil maar arbeidde door de geopende deur en God zegende den arbeid. En hoevele geopende deuren zijn er niet voor onze Kerk? Zullen wij eenigen noemen? Hoevele gelegenheden van getuigen en arbeid voor Gods dierbaar Koninkrijk. In den Naam van Christus moeten wij steeds arbeiden om de schatten in Jezus Christus aan onze mede-stervelingen bekend te maken, maar ook om voor de waarheid en de zuivere leer te getuigen. Het Calvinisme is diep ingeworteld in ons volk en een erfenis van de vaderen ontvangen, maar vele gevaren dreigen het. Als Gereformeerden zijn wij geroepen tegen de hedendaagsche dwalingen te getuigen en de zuivere leer bekend te stellen. In dit opzicht zijn er vele geopende deuren.

De zuivere weg der wedergeboorte en bekeering, volgens de Calvinistische leer moet gesteld en verdedigd worden tegenover de oppervlakkige menschelijke bekeeringen in onzen tijd, die de volslagen onmacht van den zondaar ontkent. Er moet getuigd worden tegen de Strevers-Vereeningen van onzen tijd die, als woekerplanten de plaatsen innemen van de ambten — ouderling en diaken — door God ingesteld en die (ambten) krachteloos maken. De dwalingen der wederdoopers die den kinderdoop verwerpen moeten aangetoond en de zuivere verbondsleer bekend gesteld worden. Er moet getuigd worden tegen de geloofs genezing en het

gezondbidden — zonder de middelen door God ingesteld — van onzen tijd.

Maar bovenal is er een geopende deur voor het vrije christelijk onderwijs. Door het Staats-onderwijs en in sommige staten gratis onderwijs wordt de doops belofte verbroken, want de ouders, en niet de Regeering, hebben die belofte afgelegd. Nu zijn er wel vele bezwaren — vooral geldelijke — om vrije scholen op te richten, maar om die mogen wij niet terug denizen voor den heiligen plicht bij de doops belofte op ons genomen. Laat ons dan nu niet meer negatief (ontkennend) maar positief (stellige wijze) in deze teedere en dierbare zaak van het onderwijs optreden en met 's Heeren hulp vrije scholen stichten. Doen wij zulks niet dan zijn wij, als Afrikaansch en Gereformeerd volk verloren.

Er is eene geopende deur voor onze Kerk onder de Heidenen. Wij klagen dat de Heidenen ook niet krijgen de zuivere verkondiging van het Evangelie en daardoor ongesticht voor den arbeid worden. Maar wat doet de Gereformeerde Kerk voor de zending? Helaas hoe weinig! Moge zij dan van nu af al hare krachten inspannen om de Gereformeerde leer ook den Heidenen bekend te maken en het bevel des Zaligmaker uit te voeren!

Eene geopende deur is ons gegeven om te getuigen tegen de toenemende ligtzinnigheid en wereld gelijkvormigheid vooral van het jongere geslacht. De ouden bewaarden

Gods Woord vooral ook in den vromen wandel. Hoevelen bewandelen den breeden weg en dat op ijdele en ligtzinnige wijze! Laat ons dan vooral door deze geopende deur van arbeid, krachtig daartegen getuigen en met Gods hulp ons jongere geslacht terug leiden tot de oude paden van godsvrucht, eenvoudigheid en oprechtheid in handel en wandel.

Deze gemeente krijgt eene heerlijke bemoediging.

IV. De bemoediging tot haar gericht.

„Houd dat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme.” (vs. 11).

Bewaar het pand u toebetrouwd, de schoone erfenis van de vaderen u overgegeven, roepen wij u toe op dezen dag. Om getrouw achter Jezus te gaan was voor Filadelfia niet gemakkelijk en is nu ook niet gemakkelijk, want daartoe hoort strijd en opoffering. „Die Mijn discipel wil zijn, neme zijn kruis dagelijks op en volge Mij.” Maar Filadelfia had er alles voor over — ja goed en bloed, waar zulks noodig was. Ook zoo bij de stichting onzer kerk hadden de leden er alles voor over, Maar nu geven sommigen hunne kerkelijke beginselen prijs en verkoopen hun eerstgeboorte recht — voor een kooksel linzen.

De stroom is sterk — onze eeuw materialistisch (stoffelijk) — men vraagt hoe kan ik vooruit komen en zoekt niet eerst het

koninkrijk Gods — want dan zou de heerlijke belofte ook nog ondervonden worden, alle ander dingen zouden ons toegeworpen worden.

De Satan is machtig. Door valsche leeringen, tijdelijke voordeelen, wereldsche vermaken en zondige wellusten tracht hij, indien mogelijk, zelfs de uitverkorenen te verleiden. Maar dit kan hij niet doen, want zij zijn gegraveerd in de beide handpalmen van Christus. De Koning Christus roept u op dezen dag toe: Houd wat gij hebt, en, in Mijne kracht, zult gij eenmaal de overwinning behalen.

Houdt wat gij hebt in de zuivere leer, want die is niet dor en droog, evenmin zijn de heerlijke belijdenis schriften droog, zoo als sommigen meenen. Neen maar zij zijn zoet en liefelijk. Maar dan moeten wij ze beoefenen en naleven — gelijk de stichters. Wij moeten dan ook, gelijk de stichters, alles daarvoor over hebben — ja, goed en bloed, indien noodig.

Maar dan moeten die heerlijke Calvinistische beginselen ook in onze scholen, gelijk in vroegere jaren, geleerd worden, want het kind is de toekomst. Tegenwoordig is de richting van de scholen in strijd met de calvinistische opvoeding in huis en de Gereformeerde leer in de Kerk. Daarom roepen wij u toe: Bewaart het pand ook voor uwe kinderen.

(a). Al kost het u veel, want gij zult nimmer er spijt van hebben. Wat wij doen

voor Kerk en School — daarvan zullen wij later de heerlijke vruchten plukken.

(b). Al moet gij zelf vervolgd worden, want die Christus wil navolgen, moet Zijn kruis opnemen. Wij moeten in Kerk en School getuigen tegen de materialistische richting onzer eeuw, en gelijk de stichters onzer Kerk blijmoedig vervolging dragen.

(c). Al moet gij ook alles verliezen. Christus zegt: wat baat het een mensch, zoo hij de geheele wereld zou gewinnen en zijner ziele schade lijden? In onzen tijd willen wij de wereld gewinnen en O wat geeft die anders dan smart en verdriet en eeuwig verderf. Daarom zijt getrouw opdat niemand uwe kroon neme, en dan zullen wij, door Gods genade, de kroon der overwinning behalen. Ziet

V. Hare heerlijke overwinning.

Heerlijke overwinning, die zeker is! Die niet wettiglijk gestreden heeft — zal niet gekroond worden; maar die dan ook gestreden heeft, zal, door Gods genade gekroond worden. Jezus belooft de heerlijke overwinning. Ik geef hun het eeuwige leven, zij zullen niet verloren gaan en niemand zal dezelve uit Mijne hand reikken.

De gemeente Filadelfia zou worden een pilaar in den tempel mijns Gods. Een pilaar houdt het gebouw samen, geeft vastigheid daaraan; bindt dat te samen. En O welk een heerlijk voorrecht dat de nietige, doem-

waardige sterveling een pilaar in den tempel Gods zou worden. Dit was het heerlijke genade loon voor de gemeente Filadelfia omdat zij, onder alle moeite en strijd Gods Woord bewaard had. Dit zal ook ons genade loon, als Kerk, zijn wanneer wij Gods Woord zuiver bewaren in leer en wandel. Maar op de zulken wordt ook geschreven de naam mijns Gods. Zij dragen den nieuwen Naam, zij worden gelijkvormig aan het beeld van den Zone Gods. Zij dragen den Naam van den stad mijns Gods, het nieuwe Jerusalem.

In onzen tijd jaagt men naar aardsche kronen, aardsche rijkdom en titels. Maar voor degenen die Gods Woord zuiver bewaren zijn daar de hemelsche kroon, en hemelsche titels. De aardsche pilaren en wereldsche titels en eere bewijzen verdwijnen en vergaan, de hemelsche pilaren en kroon blijven tot in der eeuwigheid.

Welk is nu beter eene eerezuil of pilaar als Filadelfia, die Gods Woord bewaard had, of een schandzuil of pilaar als Sardis, die den naam had dat zij leefde maar was dood?

Maar die door Gods genade overwinnen, blijven eeuwig. Zij zullen niet meer daaruit gaan. Eenmaal komt er een einde aan dat lijden, dien strijd. Dan zijt gij thuis in de vele woningen des Vaders. Daarom voor u, Kerke des Heeren, komt er ook rust na strijd — maar gij moet volharden en getrouw zijn tot den dood. O make God door Zijn H. Geest ons getrouw om, gelijk Filadelfia, Gods Woord te bewaren! Geve de Heere

door Zijn H. Geest dat de Gereformeerde Kerk niet zij, gelijk een Sardis, die den naam had dat zij leefde maar dood was, maar worde als Filadelfia, die Gods Woord bewaarde! Dan en dan alleen zal kracht van ons uitgaan en zullen wij ook eenmaal, gelijk Filadelfia, voor tijd en eeuwigheid gekroond worden.

Zoo eindigen wij dan met

(a) Ootmoedigen dank aan onzen God! 50 jaren zijn vervlogen en, niettegenstaande onze ootrouwheid, heeft God onze Kerk gespaard tot op dezen dag en haar uitgebreid. Gelijk de onvergetelijke stichter onzer Kerk in de rede ter gedachtenis van zijne 50 jarige Evangelie bediening uitriep: Niet ons O Heere! niet ons, uwen Naam zij de eere (Ps. 115) — zoo geven wij Gode de eere en danken Hem voor Zijne onuitsprekelijke genade en onveranderlijke trouw en liefde.

Van harte geluk — geliefde Gereformeerde Kerk in de Kaap Kolonie — maar ook geliefde gemeente van Burgersdorp! De Heere heeft u, als Kerk in de Kaap Kolonie maar ook als gemeente in deze plaats rijkelijk gezegend. Gij zijt gegroeid, uitgebreid, hebt vastigheid gekregen en zijt in menig opzicht onze gemeenten in Transvaal tot een voorbeeld die nog veel te worstelen hebben met moeilijke lands omstandigheden. Daarom laat ons op dezen dag en voorts uitroepen: Loof den Heere mijne ziel en al wat binnen in Mij is Zijnen heiligen Naam.

Voor al aan u, geliefde gemeente van Burgersdorp, heeft God groote dingen gedaan. Als moeder gemeente moogt gij u verheugen in vele dochters, Steijnsburg, Venterstad, Dordrecht en andere gemeenten. In uw midden mocht de onvergetelijke stichter eenige jaren, als herder en leeraar, arbeiden, de Theol. School in uw midden stichten—die, hoewel nu vertrokken, heerlijke vruchten heeft achter gelaten en afgeworpen.

De Heere zegene u rijkelijk met uwen tegenwoordigen leeraar, kleinzoon van den ontslapen stichter.

De Heere geve dat hij, door Gods genade, de voetstappen van dien waardigen grootvader drukke. De Heere bekwame Kerkeraad en gemeente aan deze plaats om, als moeder gemeente steeds tot een voorbeeld, als een Filadelfia, voor de gansche Kerk te zijn. Uwe vreugde is de onze op dezen dag. Maar bij den dank aan God op dezen dag moeten wij voegen

(b). Ernstige vermaning en opwekking tot ons allen, als leëren, opziëners en gemeente.

Helaas! wij gelijken meer op een Sardis dan op Filadelfia. Wij hebben dan naam van Gereformeed maar niet de daad. De dierbare zuivere Gereformeerde leer is ons niet zooveel waard als het was voor de vaderen. Daarom maken wij niet dezelfde opofferingen. De Kerkelijke tucht — het ware kenmerk der Gereformeerde Kerk — wordt door ons niet met liefde gedragen en ontvangen. Algemeen neemt de wereld-

gelijkvormigheid toe. Het C. N. onderwijs moest schipbreuk lijden omdat wij, als volk, er niet genoeg voor over hadden.

De broederlijke liefde ontbreekt bij ons, die toch zoo gezien en gevoeld werd in Filadelfia en in de eerste dagen onzer Kerk in Z. Afrika. Daarom moeten wij op dezen dag elkander opwekken en vermannen. Had de Heere gedaan aan ons gelijk Hij Laodicea bedreigde om haar uit Zijnen mond te spuwen rechtvaardig zou zijn oordeel over ons zijn, Maar nog is God barmhartig en daarom kunnen wij nu sluiten met.

(c) Een woord van hartelijke bemoediging. Geen van de 7 gemeenten wordt verworpen. Zelfs Laodicea, die het zwakst en in diepsten verval was, wordt nog opgewekt, bemoedigd en vermaand. De gemeenten zijn het eigendom van Christus, Die Zijn bloed voor haar gestort heeft en, in wiens beide handpalmen zij gegraveerd zijn. Christus blijft arbeiden aan elke gemeente hoe zwak en vervallen zij ook moge zijn.

Daarom laat ons, in den Naam des Heeren, oprichten trage handen en slappe knieën en met nieuwen moed aan het werk gaan. De vaders zijn heengegaan, wij moeten, in Gods kracht, hun werk voortzetten.

Laat ons Gods Woord, de dierbare belijdenis schriften ter hand nemen, ze beoefenen en bovenal Gods Woord in leer en wandel bewaren en wij zullen, door Gods genade, een Filadelfia worden.

Laat ons, als leeraren, zulks doen en hoe

hevig en moeilijk de strijd zij, de overwinning zal, door Gods genade, zeker zijn.

Laat de opziensers (ouderlingen) ernstig waken tegen alle nieuwigheden in leer en wandel in de gemeenten en Gods Woord bewaren en hun arbeid zal rijkelijk gezegend zijn.

Laten de armen-verzorgers (diakenen) in dezen tijd van armoede en gebrek — maar ook van strijd voor het bestaan — in den geest van Christus de armen verzorgen, maar hen ook wijzen op den eeuwigen schat in Christus en de broederlijke liefde zal terugkeeren.

Gemeenten! bewaart Gods Woord en gij zult worden als Filadelfia. Ouden van dagen spreekt van de heerlijke dingen die God aan u, bij de stichting gedaan heeft.

Jongelieden en kinderen! gij zijt de Kerk in de toekomst. O de stroom van ligtzinnigheid, wereldgelijkvormigheid en afval is toch zoo sterk. Bidt God toch om bewaard te blijven, kiest, als Maria, dat goede deel dat niet van u zal worden weggenomen. Bewaart als Filadelfia, Gods Woord en gij zult, als zij, worden pilaren in den tempel mijns Gods en niet meer daaruit gaan.

De Heere heilige daartoe aan onzer aller harten Zijn Woord ter eere Zijns Naams.

Amen.

Gezongen Ps. 105 : 5.
Gelezen Openb. 3 : 7—13.
Gezongen Ps. 89 : 7.
Tekst Openb. 3 : 7—13.
Gezongen Ps. 100 : 4.

Gereformeerde Onderwijs.

(DEUR DS. P. C. SNIJMAN B.A.)

Die bespreking, broeders en zusters, van hoe gereformeerde onderwijs mogelijk is en wat dit eigenlijk is, is ver ons van die hoogste belang.

Nie elke skool, wat deur 'n groep gereformeerde mense opgerig is, of onder 'n gereformeerde kerkeraad staan, gee daarom nog gereformeerde onderwijs. Dieselfde kan gesê word van 'n skool, waarvan die hoof en alwie onder hom staan gereformeerde lidmate is. 'n Mens kan 'n mak wolf hê, wat tog nooit 'n onskadelike huisdier word. 'n Wolf, sê die Here Jesus, kan in skaapklere onder ons verkeer, maar is daarom tog nooit en word nooit 'n skaap. Die gelijkenis is van toepassing op die soort van skole, waarvan ik praat. Die skool is dan die wolf, wat die lamms, onse kindertjies wegroof, en sijn klere is die gereformeerde kerkeraad, of die gereformeerde mense, wat hom opgerig het, of die onderwysers wat hom dien. Ik moet eigenlijk nie sê — die gereformeerde onderwysers. Beter nitdrukking is, — die

onderwysers, wat gereformeerde mense is. Want om 'n gereformeerde mens te wees en om 'n gereformeerde onderwyser te wees, kan helemaal twee dinge wees. Die een is gereformeed in sijn belijdenis en die ander gereformeed in sijn vak. 'n Mens is 'n wonderlike wese, vol van tegenstrijdighede. Sijn belijdenis kan aan hom sit soals 'n pak klere, wat hij kan uittrek en deur ander vervang, sodra hij aan die werk spring, omdat dit hom anders sou hinder als hij werk. Dit gebeur nie selde, dat 'n man, bijvoorbeeld, als hij met natuurverskijnsels te doen krij. daarop toepas die teoretiese verklarings van die engelse wijsgeer-natuurkundige Darwin, en weer, als hij Genesis I lees ower die Skepping, gevoelig word onder die indruk van die majesteuse almag van die God in die Bijbel. Daardie tweeslagtige lewe hinder hom nie meer. So krij mens maklik 'n skool, waar mense aan werk, wat geen ogenblik daaraan twijfel, als hul dit gevraag word, of 'n kind is in sonde en onge-regtigheid ontvang en gebore, maar wat tog in hul beskouing en behandeling van die kind, sodra hij op skool kom, deur en deur pelagiaans is, dit wil sê, uitgaan van die stelling, dat die kind van nature gaaf is vooral wat sijn sedelike aard betref; of wat die sedelike behoeftes van die kind totaal misken, sijn godsdienstige bestemming op sijn sit, en ver die opvoeding geen hoger ideaal sien, dan die kind te maak op sijn beste tot 'n nuttige werelddurger, en 'n weltoegeruste

strijder in die strijdperk van die aardsche lewe, hoewel hulself geloof dat daar 'n hiernamaals is, wat nog bowe die dinge van die aarde uitgaan.

Dit lijk so wonderlik. Maar, wat die onderwyser betref, is dit nooit tege te spreek, dat hij als gereformeerde kristen laat doop, nagmaal gebruik, lees, bid, maar tog in de skool hom aan niks kan weet te hou dan aan die ewolusie-beginsels van Bain, Spencer, Sully, (om maar te noem 'n paar autoriteite wat feitelik alle suid-afrikaanse onderwyers die weg op skool wijs) manne, wat nie leef uit de Openbaring van die Heilige Skrif, maar die opsij sit om menselike wetenskap ower so ingewikkelde wese, als 'n mens is, te verkondig. Wanneer hul gevraag word of hul al so iets ge lees het als „Christelik Nationaal Onderwijs” van Woltjer, of die „Paedagogische Beginselen” van Bavinck, dan moet hul wegsteek, dat hul dit nog nie gedaan het en ook niet weet wat voor invloed die heerschappij van die beginsels, wat voorgedra word deur hierdie voorname gereformeerde pedagoge of opvoedkundige, op die inrigting van 'n skool moet hê. Genoeg. Dit is 'n gereformeerde groep wat die skool opgerig het. Die onderwyser is 'n gereformeerde lidmaat. Die skool sal wel ook gereformeed wees, al is leergang en leerplan ook ver hierdie skool bepaald deur die eise van staatsksamens, wat alleen rekening hou met burgerlike kennis en kundigheid, sonder ver die dinge enige hoger verband te belij.

Nou moet ik, waar ik op hierdie punt kom, toestem, dat die tegenwoordige maatskappelijke toestand van ons volk, namelijk die onmondigverklaring van onse ouers deur die alleenwijse hooggeplaaste onderwijsmanne, ver 'n skool, wat self anders dan modern, namelijk gereformeerde wil wees, die wereld allerbenards is. En die eksamens en standaards word nie vasgestel met owerwegings wat op Skrifgronde rus, maar druk alles uit die skool uit, wat hoger mik dan 'n papiertjie of 'n perkamentjie. En die onderwyser word beoordeel na die getal papiertjies of perkamentjies, wat die kinders bemagtig. Dit slaat alle hoger en edeler ideaal met hom nit. Sijn benoudste tyd is die tussen die eksame en die verskijning van die uitslag. Sijn hoogste vreugde is die name van al sijn kandidate te sien waar hij die graag wou hê. Hoger ideaal ken hij nie, en al ken hij dit, dan word tussen hom en alle hoger voorstelling van sijn roeping 'n slagboom gelê deur die lage verwagtings van 'n skool, waarvan 'n reeds jarelang verknoeide onderwijsstelsel ook onse kristelike ouers gewend gemaak het.

Ver egte gereformeerde onderwys op skool (ik spreek alleen hiervan, omdat ik mij hierbij reken bepaal te wees) is onder onse tegenwoordige omstandighede maar min kans om die volgende redene :

1e. omdat onse skoolwet so iets nie ken, en onse publieke skool dus daar geen plek voor het.

2e. omdat ons, wil ons gereformeerde onderwijs op skool, vrije skole sonder staatsubsidie sal moet tot stand bring, en daar somin geesdrif bij gereformeerde ouers ver hierdie koers is, dat alleen met wijd uitgestrekte medewerking ergens 'n enkele skool tot stand kom, en met grote besorgdheid van die sij van die voorstanders daarvan gehandhaafd word, en

3e. omdat dit ons ver lange tijd nie sal ontbreek aan 'n groot tekort van onderwysers, wat ook in hul vak gereformeed is. Want die handboeke van onse aankomende onderwysers is allesbehalve gereformeed.

Dit, broeders en susters, is de opsomming van die posisie nadat die Gereformeerde Kerk vijftig jaar in die Kaap Kolonie bestaan het,

Seker, ons leef in ander tije dan die manne van die Dordtse Sinode. Toe, ja, was die Regering self gereformeed, en kon reeds vóór hulle die Sinode van 's Gravenhage opstel 'n „Schoelorderinghe ouergeghueuen onder correctie aan sijn Excellencie den Graue van Leycester,” waarin van uitdrukkings als „Christelyck religie,” „Christelyck geloof” en „Christelycke Catechismus” waarlik geen spaarsame gebruik gemaak is, en niemand dit skijn voorgekom te hê, dat soiets ongehoord was. Dit het bijna vauself gespreek. Ons leef in ander tije,

1e. in tije, waarin niemand dit meer verwag, dat die owerheid en op sijn voetspoor die gemengde skool 'n bepaalde belijdenis sal toegedaan wees ;

2e. in tije, waarin, sal daar nou nog sprake wees van bepaald gereformeerde onderwijs op skole, dit naas die van ander belijdenisse erken en behartig sal moet word.

Hierdie tweede kensketsing van onse tije is 'n konklusie, wat teselfder tijd aan die hand gee 'n onderwijs sisteem, 'n manier, waarop, soals nou in die mode is om te sê, die masienerie van ons onderwijs moet word.

Onse konklusie volg uit die feit, dat van die owerheid nie kan verwag word enige bepaalde belijdenis toegedaan te wees, wat ook geld ver die gemengde skool. Nou word wel die stelling deur iedereen, van wat belijdenis hij ook mag wees, volhartig aanvaard. Maar almaal stem nie oweren met betrekking tot wat daaruit moet volg.

Daar het ons

1e. mense, wat sê : „Hoegenaamd geen Godsdiens op die skole, waar die owerheid bij betrokke is, of wat gemengd *moet* wees, want die Godsdiens is 'n ding, wat kleur net naar de bril van die belijdenis. waardeur jij hom aankijk.” Waar jij dus één soort skool het ver alle kinders, daar sal die baja brille, wat groen en rooi en blou en swart is, net ower die Godsdiens rusie afgee. 'n Seksie van hier die slag gaan

nog verder. Hulle wil die Godsdienst van die skool weer, nie omdat hulle terugdeins ver die verknoeiing van so 'n heilige saak, maar óf omdat hulle helemaal geen geloof het aan Godsdienst, dus ongelovig is, óf, omdat hulle geen geloof het, dat die Godsdienst enige betrekking of uitwerking kan hê op aardse, tydelike, burgerlike dinge. Die laaste subseksie kan vroom wees in die kerk en in die binnekamer, maar weet eiginlik nie wat met die Godsdienst aan te vang op die mark, in die werkwinkel van die lewe, op die skool.

Daar het ons

2e. mense, wat tog nog te veel voel ver die Godsdienst, om hom somar uit die skoolopvoeding van die jeug weg te neem. Dit sou onverantwoordelik wees. Godsdienst is so 'n skoon saak, en so onmisbare om kinders hoër te laat grijp in hul lewe dan alleen naar wat tog so laag, so vergankelik, so stoflik is. Daar is ver hulle nog altijd 'n wereld van ideale, wat uitgaan bowe die alledaagse werklikhede van eet, drink en aantrek. En, seker, die hoër wereld is van bowe geopenbaard, en daar lei die Godsdienst ons heen. Maar,—en dit hinder,—die kleurbrille, die belijdenisse! Die moet almaal weg. „Gee ons 'n Godsdienst bowe geloofsverdeeldheid.” Die sal dan pas in 'n gemengde skool; die sal 'n end maak aan al die geharwar op hierdie punt. Hoe

heerlik sal dit nie wees? Non ja, hoe heerlik nie, sal ons wel net nou laat sien.

Dan, daar het ons

3e. mense, wat tegemoet wil kom aan die bestaande verskil in belijdenisse wat tog nooit weg te redeneer is, en aan die verskillende kerke die geleentheid wil gee om self hul kinders hul leerstellings op 'n bepaalde tyd op skool-dage te onderwys, sodat die owerheid nie bloot kom aan die gevaar van een of ander belijdenis voor te staan met uitsluiting van die rest.

Ik het daar non drie verskillende oplossings genoem van die moeilikheid om tog dit moegelik te maak ver 'n gemengde skool om te kan bestaan, en tog ook weer nie de owerheid of die skool self in te sleep in die netelige kwessies van bestaande verskille in Godsdienssake. Die drie kan nou korter gekarakteriseer word, als :

1e. die, wat om een van die twee of albei redene die Godsdiens van die skool wil ban : hij sien die noodsakelikheid van die Godsdiens op de skool tenminste nie in ; en : hij is moeg van die verskille ;

2e. die, wat die noodsakelikheid daarvan wel erken, maar op skool nie kans sien ver meer dan 'n kleurlose Godsdiens ; en

3e. die, wat wel eerbied het ver die kleur van die Godsdiens, maar daarvoor geen ander kans sien om behoue te blij, dan deur splitsing in die klas self.

Geen een van die oplossings deng, hoeveel waarheid daar in elkeen ook te ontdekke val, waarvoor ons die grootste simpatie het. Ons maak attent op die volgende waarhede wat iedere rigting vertegenwoordig, en bekritiseer meteen die toepassing wat hul daarvan maak.

1e. 'n Gemengde skool kan eigenlijk geen godsdiens gee, wat almaal kan bevredig, want ons hou deur dik en dun staande, dat Godsdiens nie los te dink is van 'n bepaalde belijdenis. Ik wijs hier straks nog nader op. Alleen maar, die swak plek van hierdie rigting is ook maar die feit, dat hij in hierdie saak self uitgaan van 'n bepaalde beskouing ower die Godsdiens, namliek, dat die Godsdiens niks uitstaande het met die teenwoordige lewe van 'n mens. Dit is 'n opinie, dit is 'n leerstelling, dit is seer bepaald 'n lewensbeskouing, so beslist als die teenovergestelde van die Skrif, „De Godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toekomstigen levens.”

Hierdie rigting snij hom dus keelaf.

2e: Die tweede rigting erken die noodzakelikheid van die Godsdiens op skool en gaan hiermee direk teen die eerste in: So maak hij aanspraak op onse simpatie, en verkondig hij 'n groote waarheid. Maar, wanneer hij nou meen deur 'n Kristendom bowe geloofsverdeeldheid voor te stel die beswaar, wat wegens die niteenlopendheid van die beskouings in godsdienstige sake die

Godsdiens-onderwijs op skool druk, op te hef, dan ik vrees, sal hij, als hij dit meen, met homself ontevrede moet wees. Hij betreur die veelheid van belijdenisse. Self maak hij nog één meer. Hij sit juis aan wat hij wil voorkom. Ons krij nog die belijdenis van Jan Rap:—

Jan is nie kerks : dit spreek vanself.
Hij dink so heel verhewe,
„Sijn tempel is die blou gewelf ;
Sijn Godsdiens is — sijn lewe.”
Soek hom op die Sondag-morge-uur
Nie bij die vrome skare.
Hij, net so goed, in Gods natuur
Hou kerk en — rook sigare.

Of ik mij vergis in die kleur van die kleurlose Godsdiens, wat daarop roem van die vooroordele van 'n belijdenis vrij te wees, weet ik nie, maar ik voel dat dit sijn belijdenis sal word, dit sijn kleur.

Hierdie rigting staat homself in die weg.

3e. Die laaste poging tot oplossing van van die vraagstuk, wat ons onder oge het, bevat albei die waarhede van die twee vorige, n.l. dat 'n gemengde skool onmogelik 'n bevredigende Godsdiens-onderwijs kan gee, en dat die godsdiens onderwijs tog ieder keer weer om sijn regte bij die skooldeur kom aanklop. Maar hij bevat één van die treurigste kompromiese, wat nog bekend staan. Ook ver hierdie rigting bestaat daar geen invloed van die Godsdiens op 'n mens se aardse aangelegenhede. Die Godsdiens-

onderwijs kan dus wel gegee word deur 'n ander dan die wettige onderwyser, en wel net soals hij wil. Maar onder preteks van die Godsdiens ver die skool te red, word hij eigenlijk buite die skool gesit. Als 'n ander tog dan die onderwyser en ook nie uit naam van die skool die saak behartig, dan spreek dit tog wel vanself, dat die eigenlike skool daar hoegenaam niks mee te make het.

Hier is 'n goedvertrouwende slimmigheid in die spel, wat of baja vang, of hemself gou genoeg laat vang.

Als 'n mens nou alles, wat soal aangewend en voorgehou word om die posiesie van de overheid en van die grote publiek insake die godsdienstige rigting van 'n gemengde skool veilig te maak, betrag, dan val dit al dadelik in die oog, dat alles ahang van die kleur van die bril waarmee die saak bekijk word. En hierom draai die hele ding. Iedereen het ower die Godsdiens 'n opinie, 'n dogma, 'n leerstelling om te handhaaf. Dit is 'n saak waar neutraliteit eenvoudig kinderagtige inbeelding is. Ook die ongeloof het 'n geloof. Die eerste geloofsartikel van die belijdenis van die ongeloof lui: „Daar is geen God.” Dit is 'n geloof, wat 'n bepaalde lewensbeskouing meebring.

Al die gesukkel spruit voort uit die ijdele poging om van 'n ding te maak wat hij nie kan wees.

Dit moet tog al duidelik wees, dat 'n *gemengde skool met Godsdiens 'n onmogelike ding is.*

Wel, die feit van die gekleurde brille aanvaard ons volkome als 'n feit. Dit wil sê, ons reken met die verskille in belijdenis, en weet onse winste daarmee te doen. So, en so alleen, ruim ons 'n plek in ver gereformeerde onderwijs, sonder daarby die owerheid of die publiek te verbind aan één belijdenis ten nadele ver ander.

Ons verwerp die gemengde skool, en ag, dat niks minder dan die hardnekkige werklikheid self alle onderwijsmasinerie veroordeel, wat niks anders dan die gemengde skool ken. Onse konklusie netnou was, dat, sal daar nog sprake wees van gereformeerde onderwijs op skool, dit naas die van ander belijdenisse erken en behartig sal moet word. Die bedoeling is, dat die omvang van ons onderwijsstelsel so wijd moet wees, dat nie al die skole één lewensbeskouing moet vertegenwoordig, maar dat die lewensbeskouing van iedere belijdenis in 'n eige skool beligaam moet word. So sal, onder meer, die gereformeerde lewensbeskouing 'n gereformeerde, die roomse 'n roomse skool in lewe roep. Almaal met gelijke regte. Die owerheid het nie die minste reg om alleen één van die drie skoolrigtings, wat so pas deur ons beoordeel is, te begunstig bowe enige ander. Eén van twee: geen enkel skool in die land krij staatssubsidie, of al die skole, van welke rigting ook, krij dit. Geen halwe maatregels. So, en so alleen kom die owerheid in 'n gesonde posiesie wat skoolsake betref. Laat elkeen sijn bril behou, en

niemand probeer om sijne aan die owerheid op te dring. Die het geen bril nodig, omdat hij—in hierdie saak geen oge het.

Laat ons nou sien, hoe 'n gereformeerde ower sijn skool dink, watter ideaal hij hom daarbij voorstel.

Ons plan is nie 'n gereformeerde pedagogie of opvoedingsleer te gee, maar alleen om *in algemene trekke die karakter van die gereformeerde onderwys te skets*.

Ons beskon die kind, wat op skool kom, als 'n mens. Dit sê veel. Alle ander rigtings op skoolgebied beweer dieselfde, maar bedoel daarmee nie dieselfde. 'n Mens is 'n eenheid. Mens kan eers die één muur 'n end optrek, dan die ander, dan die ander, dan die ander. 'n Ligaam is 'n eenheid in die sin, dat die één been nie eers groei, dan die ander, ens. So is dit ook met die gees van 'n mens. Hij groei in al sijn dele naar hul maat. Ik het eenmaal gehoor van één van die voornaamste opvoeders in onse land, dat hij sê, 'n mens bestaan uit drie dele, n.l. gees, siel en ligaam, en die skool moet ver die gees sorg, en die kerk ver die siel. Hij het toe nie gesê wie op daardie manier ver die ligaam moet sorg. Misskien wou hij sê, die ouers. Maar ik dink hij het geskrik voor hij sover gekom het. Neem nou maar sijn standpunt in met betrekking tot gees en en siel, en die gevolge ver die opvoeding

is gemaklik te voorsien. Die kind is dan één ding als hij in die skool kom, n.l. 'n gees, en 'n ander ding als hij in die kerk kom, nl. 'n siel. Wanneer is hij dan 'n mens? Geen wonder dat hij werkelijk naderhand self nie meer weet, wat hij eigenlijk is, en dit netnou in sijn optrede in die lewe sig wreek.

Onse beskouing van 'n mens is, dat hij is 'n redelik-sedelik wese, bestaande uit siel en ligaam als 'n geheel tot eer van God, dus gebonde aan die Godsdienst. „Uw lichaam is een tempel des Heiligen Geestes”, sê die Skrif. Daarom is die ideaal van die gereformeerde skool ook, „Opdat de mensch Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelik toegerust.” Ons kan geen „mensch Gods” maak. Dit kan die Heere alleen deur die wederbarende krag van Sijn Heilige Gees. En hiervoor het Hij ook die beste kristelike opvoeding nie nodig. Maar ons kan die „mensch Gods” toerus, ons kan hom vorm ver *alle* goed werk, omdat hij daar is en ons weet dat hij daar is op grond van die eeuwige en onveranderlike Genadeverbond, „Ik zal uw God zijn en de God van uw zaad.” 'n „Mensch Gods” is iemand in wie Kristus die Beeld van God herstel. En die Beeld van God word in die mens daarin uitgedruk, dat hij is profeet, priester en koning, dat hij moet *ken, dien en heers*, aldrie in welbewuste onderworpenheid aan God

Die taak van die gereformeerde skool

is hiermee aangewijs, en, laat ons dit duidelik uitspreek, die onderwijs in die Godsdienst is daarby hoofsaak. Ek weet nie waarom alleen ver die skool, als inrigting om mense als *mense* te behandel, die woord van onse Here Kristus nie sou gelde: „Wat baat het een mensch, zoo hij de geheele wereld gewint, en hij lijdt de schade van zijne ziel.” Ek weet ook nie wat anders die betekenis van hierdie woord van onse Grote Meester is: „Zoekt eerst het koninkrijk der hemelen en zijne gerechtigheid, en alle dingen zullen u toegeworpen worden.” Dat ons met albei die uitsprake telkens weer in botsing kom, is nie omdat hulle nie deug, maar omdat ons nie deug, en van bijsake hoofsaak maak. Die gereformeerde vraag altijd, „Wat sê die Here?” Nou ja, dit sê die Here, en daarmee moet die saak ver ons afgedaan wees. Maar vat ons wel wat die Here sê? en wat Hij nie sê?

Ik behandel hier twee rigtinge op skool om dit duidelik te maak. Ek noem hul met vreemde name, maar sal verklaar. Dit is die rasionalistiese en die pietistiese rigtinge.

1o. Die rasionalistiese rigting wil aan die Godsdienst-onderwijs nog wel 'n halfuur of so op 'n dag afgee, maar laat die ver die overige los naas die sogenaamde burgerlike onderwijs staan, — sonder enige invloed daarop. Die lewe ver die hemel en die lewe ver die aarde is twee, en so twee, dat dit niks vreemds meer is als hul soms in ernstige botsing met mekaar

geraak. En daartegen gaan die uitsprake van Kristus in. Die aardse lewe het wijding nodig, en is daarvoor afhankelik van die hemelse. Die Godsdiens is daar die salving van, moet dit deurdring, en dit diensbaar stel aan God. Die los halfuur Godsdiens is nie die saak. Nee, maar 'n godsdienstige gees moet die hele vijf uur deurtrek en deursuur.

2o. Die pietistiese rigting wil van niks dan Godsdiens-onderwijs weet, en beroep hom daarvoor op die uitsprake van onse Here, wat ik so ewe aangehaal het. Ook dan wanneer hij nog vakke soals natuur- reken- en aardrijkskunde en ander vakke onderwijs, dan wil hij dit uit die Bijbel laat doen. Die Here sê dit nie. Wanneer daar staan: „Zoekt eerst het koninkrijk der hemelen en zijne gerechtigheid en al deze dingen zullen u toegeworpen worden,” dan wordt daar nog beloof „deze dingen.” En ons kan hieruit nie anders verstaan, dan dat „deze dingen”, waarvan die verband spreek, in die tweede, hul regte, plek gestel word, en glad nie helemaal uitgeworpe word. Als ons in die oog hou, dat „Mensch Gods” te wees beteken onder meer, *ken, dien, en heers* in onderworpenheid aan God, dan spreek dit tog wel vanself, dat hij dit moet doen in al die verhoudinge waarin sijn kenne, sijn diene en sijn heerse naar Gods bestel hom bring. Hij staan midde in die openbaring en die skepping van God. Hij moet *ken* die dinge waardeur

God Sig openbaar. Hij moet *dien* als sedelike wese in die liefde, wat God eis ver Sigself en die naaste. Hij moet *heers* ower die skepping, waar God hom als koning ower stel. Die skool is die lewe in klein, saamvatting van die lewe in die grote wereld, waarin die mens moet *ken, dien, heers*. En sal die skool die naam van skool werd wees, dan moet hij die mens voorberei ver sijn bestemming, „opdat de mensch Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelik toegerust.”

Daarom kan die gereformeerde skool onderwijs gee in taal, geskiedenis en aardrijkskunde, onderrig in kristelike plichte, en bedrewenheid in reken- en natuurkunde, „opdat de mensch Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelik toegerust.” Hij moet *ken, dien, heers*.

Iets over Gereformeerde Prediking.

Toen het verzoek tot mij kwam om een lezing te houden over de Gereformeerde Prediking, heb ik dit dadelijk aangenomen, dewijl ik meende, dat de bedoeling was, dat ik op eenvoudige wijze voor de gemeente moest duidelijk maken, wat onze kerk daaronder verstaat.

Had ik het vermoeden gehad, dat ik hier moest optreden om onzen predikanten te leeren, wat Gereformeerde prediking is, dan zou ik dit ogenblik hier zeker niet staan, om over dit onderwerp te spreken.

Onze predikanten weten zelf wat Gereformeerde prediking is. Zij hebben zeker niet nodig van mij onderricht te ontvangen. Dan zijn de predikanten ook menschen, zooals de anderen. Ieder boer meent dat zijn manier van boeren de beste is, en desgelijks meent ook bijna ieder predikant, dat hij de beste manier van preeken heeft.

Zijn hier dus predikanten tegenwoordig, die verwachten, dat ik ze vandaag zal leeren Gereformeerd te preeken, dan zullen ze zeker worden teleurgesteld.

Ik ga dan spreken voor de gemeente over de Gereformeerde prediking en ik heb er mij op toe gelegd alle hooge en vreemde woorden te vermijden. Laat ik nu beginnen.

Waarvoor gaan wij naar kerk? Natuurlijk om daar samen te bidden, te zingen en Gods Woord te hooren verkondigen of te hooren prediken.

De uitdrukking, het Woord Gods prediken, beteekent in Gereformeerden zin, het Woord van God voor de gemeente uitleggen en toepassen. Daarover ga ik nu eerst handelen.

Als een predikant niet gelooft, dat de Bijbel Gods Woord is en hij optreedt voor een gemeente handelende over een tekst uit den Bijbel, preekt hij niet. Wat hij dan doet is een redevoering houden over een paar woorden uit een voor hem gewoon boek. Hij mag dat prachtig doen en hij mag de menschen tot tranen toe bewegen, toch is wat hij levert geen predikatie in Gereformeerden zin. Hij mag ook zijn hoorders menige nuttige les voorhouden, toch spreekt hij slechts als een gewoon mensch een menschelijk woord tot zijn medemenschen.

Zal er werkelijk worden gepredikt, dan is het beslist noodzakelijk, dat de leeraar gelooft, dat de Bijbel het Woord van God is. Gelooft hij dat niet dan kon hij even goed spreken uit een boek als Genoveva, het Volksleesboek of het Landbouwjournaal.

Het moet goed worden verstaan, dat de Gereformeerde prediker den Bijbel nadert met heiligen eerbied en er uit preekt in het bewustzijn, dat hij predikt uit het Woord van den levenden God.

De Bijbel is een geheel *eenig* boek. Het groote onderscheid tusschen den Bijbel en een ander boek is, dat God ons den Bijbel gegeven heeft; dat Hij dien voor ons heeft laten opstellen door mannen, die van den Heiligen Geest gedreven werden. In dat boek heeft Hij ons Zijnen wil geopenbaard en ons den weg des heils aangewezen met de gevaren en moeilijkheden daaraan verbonden.

Het prediken van den Gereformeerden leeraar wordt alzoo een bedienen van het Woord van God. Dat is het kenmerk ervan. Behandelt hij een tekst voor de gemeente dan doet hij niets anders dan zeggen: Zie, dit is heden het Woord Gods tot U. Dan mag hij zijn eigen gedachten en meeningen niet verkondigen, maar dan moet hij aantoonen, uitleggen en verklaren door zijn kennis en bestudeering van het Woords Gods, wat de beteekenis van zijn tekst is en wat daar voor de gemeente uit volgt.

En de leeraar moet dat doen met gezag. Hij moet den moed hebben om te zeggen: Heden zegt de Heere, de levende God dit tot U *door mij*.

Dit is een onmisbare vereischte.

Naar aanleiding hiervan wensch ik

een paar woorden te spreken over het recht van prediking. Wat ik daarmede bedoel, zal uit het onderstaande blijken.

Ongetwijfeld denkt gij weleens, als gij een predikant en dat misschien wel een zeer jonge, ernstig de gemeente, waaronder zeer oude en achtenswaardige menschen zijn, hoordt vermanen en bestraffen: Wie geeft dien man het recht op zoo krasse wijze op te treden tegen zijne medemenschen. Is het niet *aanmatigend*, denkt gij dan, dat hij dit doet. Waaraan ontleent hij het recht, om over allerlei tedere zaken, het private leven van zijn medemenschen rakende, in het publiek te spreken en die personen daarover te vermanen, alsof zij alleen onder hem stonden?

Welnu wat gij soms denkt, voelt gedurig elke leeraar, vooral als hij allerlei zonden te bestraffen heeft, waaraan hij zelf mede schuldig staat, en hij bovendien weet, dat er onder zijn gehoor zijn, die nauwer met den Heere leven dan hij zelf; die verder op den weg der heiligmaking gevorderd zijn en die minder schuldig staan aan hoogmoed, ondankbaarheid, afgunst en andere zonden dan hun vermaner.

Zich dan klein voelende, heeft de leeraar voor zich zelf behoefte naar het recht van zijn optreden te vragen.

Welnu, dat recht ontleent de leeraar aan zijn zending, zijn roeping, zijn opdracht, of in één woord aan zijn ambt.

Dat ambt is den leeraar van den Heere geschonken en met dat ambt heeft hij de

opdracht en het recht ontvangen namens God te spreken.

Ieder beseft, en de leeraar niet het minst, dat dit een groote verantwoordelijkheid medebrengt.

Staat de leeraar op het Kerkhof bij een open graf waarin een zijner lidmaten wordt weggezet, dan voelt hij meermalen de vraag bij zich opkomen: Is mijn prediking voor dezen persoon wel tot nut geweest? Heb ik hem den weg der waarheid wel met liefde en in liefde gewezen? Ben ik rein van zijn bloed?

Komen er in zijn gemeente opzienbare zonden voor als: overspel, diefstal, moord, zelfmoord en andere, dan is de leeraar daar wel niet aansprekelijk voor, maar dan dringt zich toch de vraag met ontroerenden ernst bij hem op, of hij wel genoeg gewaarschuwd heeft en wel genoeg heeft vermaand?

Dat een Predikant zijn prediking met zijnen wandel bevestigen moet, heb ik nauwelijks noodig op te merken. Ik heb wel eens hooren zeggen, als er iets aan te merken viel op het gedrag van een leeraar: „Zie op de boodschap en niet op den boodschapper.” Het is ongetwijfeld waar, dat een onwaardige Boodschapper wel een ware en heilrijke boodschap kan brengen. Doch het is O, zoo gewenscht dat boodschapper en boodschap met elkander in overeenstemming zijn.

De leeraar verzuime nooit den ernst der boodschap, zoo mogelijk nog te verhoogen door zijn wandel.

De gemeente houde daarbij ook steeds in het oog, dat de leeraar een mensch is, bevangen met vele zwakheden en gebreken.

Wat moet een predikant prediken is een vraag, waarop wij nu zullen trachten een antwoord te geven.

Over deze gewichtige vraag bestaat heel wat verschil.

Sommige menschen menen, dat de predikant altijd „kwaai” moet preken, bedoelende daarmee, dat hij in elke predikatie zoo hard mogelijk de zonden moet bestraffen. Als hij „kwaai” predikt, krijgt hij den naam van ernstige prediker.

Eenmaal kwam een bejaard man op een Zaterdag bij mij in de pastorie. Ik groette hem en vroeg, of hij kerk toe gekomen was. „Ja” antwoordde hij: „Ik ben naar de Kerk gekomen om mijn dracht slagen weer te krijgen.” Velen denken als deze man, dat men ter kerk gaat, om slagen te krijgen.

Met een dergelijke opvatting kan ik mij niet geheel vereenigen. Ik meen, dat de Bijbel ons aanwijst wat wij prediken moeten en deze leert ons anders. De Bijbel het Woord van God bestraft niet overal en altijd. Integendeel. Bovendien helpt zulk aanhoudend bestraffen ook niet. Het „kwaai” prediken is als de zweep voor de paarden. De paarden worden op het laatst de zweep gewoon, indien deze zonder ophouden wordt gebruikt.

De Heere Jezus was de Prediker bij uitnemendheid en hij heeft ook niet altijd bestraft en met de hel bedreigd.

Hij heeft getroost en bemoedigd. Hij heeft opgewekt en opgebeurd. Hij heeft geleerd en vermaand, geraden, gelokt en bestraft naar het te pas kwam.

Gij hebt zeker meermalen een kerk vol menschen gezien en een leeraar voor die schare predikende.

Hebt gij er nu wel eens aan gedacht uit welke personen zulk een schare bestond! Zoo niet, dan zullen wij even uwe aandacht daarop vestigen.

Daar zitten mannen en vrouwen; dat zijn al dadelijk personen, die veel van mekaar verschillen in aard en leven.

Daar zitten jongelingen en jongedochters, afgeleefde ouden en zulken, die in de kracht der jaren zijn.

Daar vindt gij vaders en moeders, belast, en dat soms tot bezwijken toe, met de zorg voor de opvoeding der kinderen.

Gij ziet daar rijken, die niet kunnen beseffen wat armoede is, en armen, wien alle gedachte aan overvloed vreemd is.

Er zijn er die aan het einde van het levenspad zijn, en anderen die er pas den voet op hebben gezet.

Gij treft onder die schare aan begaafden met verstand, en eenvoudigen van bevatting.

Weduwen en weezen met het rouwkleed omhangen kwamen op, en anderen, die weldra bruidegom of bruid hopen te zijn.

Er zijn er die onder het kruis van tegen-
spoed gedrukt gaan, die den trek van droefheid
op het aangezicht staat te lezen en weer ande-
ren, aan wien het te zien is, dat zij voorspoed
hebben en met vroolijkheid hun weg gaan.

Daar vindt gij den trotsche van gemoed
en naast hem zit de nederige van hart.

Gij hebt er die verslagen zijn van wege
hunne zonden en anderen, die den Heere
den trotschen nek toe keeren.

De eigen gerechtige Farizeër is gekomen
om de Heere te vertellen van zijn braafheid,
en de boete doende tollenaar zit daar van
verre, met zijn zonden verlegen.

De treurenden en de van dankbaarheid
juichenden, sterken en zwakken.

Gierigaards en milddadigen, zij zijn allen
naar God's Huis gekomen.

Deze lijst is verre van volledig en gij
kunt die zelf nog aanvullen.

Wat hebben deze menschen een nooden
en menigerlei behoeften!

Welke verlangens en begeerten vervullen
niet de harten! In welke stemmingen ver-
keeren die menschen niet! Welke inzichten,
welke plannen voornemens, verwachtingen
voor de toekomst hebben niet al die personen!

Wat een zonden, openbare zoowel als
geheime, hebben beslag op die harten!

Wat een bezwaren drukken die gemoe-
deren, met welke dwalingen en vooroordee-
lingen zijn ze niet bevangen! Aan welke verlei-
dingen staat vele van die menschen niet bloot!

Zijn al die menschen gekomen uit ware

behoefte of nit bloote gewoonte ?

Zijn er niet Hanna's onder die, bedroefd van geest, kwamen om voor den Heere haar bezwaard hart uit te gieten ? I Sam. 1 : 15.

Komen er niet nog Anna's, oud en der dagen zat, die de Verlossing van Jeruzalem lief hebben, om aan te bidden in den tempel ? Luc. 2 : 36.

Zeer zeker !

Past het nu den leeraar om altijd „kwaai” te preken ?

Gij zult zeker zeggen „neen” en terecht.

Wat heeft de arme weduwe daaraan, die verlaten en bedroefd troost kwam zoeken in de kerk ?

Hoe kan dit voor den ouden en bejaarden Christen van 80 jaren ten zegen zijn ?

Wat hebben de klagende Hanna's en de lofzingerende Anna's aan een dienst, waarin altijd slagen worden uitgedeeld ?

Aan die gansche schare van kerkgangers heeft de leeraar te geven naardat elk van noode heeft. Daarvoor is noodig, dat hij zijn gemeente kent ; dat hij het menschelijk hart heeft bestudeerd en inleeft in de behoeften zijner gemeente.

Hier moet hij troosten en dáár opbeuren. Hiér leiding geven en dáár vermanen, weer ginds waarschuwen.

Bij den een moet hij olie in de wonden gieten en bij den ander met het mes van Gods Woord bedorven wonden opensnijden.

Dan zitten daar die hoorders in hun geheel genomen als de gemeente des Heeren.

Die gemeente heeft hare roeping, waaraan zij krachtig en herhaaldelijk moet worden herinnerd.

Die gemeente heeft als de bruid van Christus een heerlijke toekomst. Zij is rijk en moet worden gewezen op haar rijkdom. Die rijkdom moet voor haar worden uitgestald. Er zijn Profetieën en beloften voor haar, die ze kénmen moet.

Gods Woord is *haar* Woord, het pand haar gegeven en zij moet daarmee worden gevoed, want de gemeente heeft geestlijk brood noodig, en dat moet de leeraar haar geven.

Tevens is dat Woord een Apotheek vol medicijnen. Het is de plicht van de leeraar de medicijnen te bereiden en uit reiken.

Met wijsheid en verstand behoort dat gedaan te worden.

Ik geloof stellig dat de leeraren gewoonlijk te „eenzijdig” preeken. Zij behooren diep in te duiken in den oceaan van Gods Woord. Dat wordt zeker te weinig gedaan.

Geen leeraar, geloof ik, die zich hier niet schuldig voelt.

Hoevele van onze predikaties komen niet altijd op hetzelfde neer. Het schijnt soms, of wij maar één snaar op onze viool hebben.

Eens vroeg mij een bejaarde vrome vrouw in het bovenland, waarom zij eigenlijk nog naar de kerk moest gaan. De predikant preekte toch altijd maar weer over de bekeering en zij was al lang bekeerd.

Dat geven van ieder het zijne moet gedaan worden uit het Woord Gods. Het spreekt als vanzelf, dat dat Woord dan zuiver moet worden verklaard en uitgelegd en daarvoor is noodig, dat Bijbel met Bijbel wordt vergeleken. Dan komen wij tot de zuiverste verklaring.

De geheele Bijbel moet dus worden gepredikt. De volle raad Gods. De leeraar mag niet vragen, wat de menschen gaarne willen hebben en wat hun aangenaam is. Doet hij dit, dan predikt hij zeker niet goed.

Er is een tijd voor het: Wee U! Wee U! en een tijd voor het: Troost! troost mijn volk!

De leer van de uitverkiezing en de eisch der bekeering moet worden gepredikt. Gods rechtvaardigheid en ongenoegen over de zonde moeten worden verkondigd; maar daarbij ook zijn genade en zijn lankmoedigheid.

Zich wachten moet de leeraar voor het steeds roepen: Vrede, Vrede en geen gevaar. Ernstig moet zijn woord ook weerklinken: Staat op uit de dooden en laat Christus over U lichten.

Gods grootheid en Gods majesteit, Zijn liefde en mededoogen, Zijn bevelen en inzettingen voor leven in maatschappij, in huisgezin, voor opvoeding en onderricht moeten de gemeente worden voorgehouden. Leiding voor het geestlijk leven; wapenen voor den strijd met de zonde heeft de leeraar te geven.

De stof voor al deze leerredenen moet niet in den tekst worden gelegd, maar die moet er uit worden gehaald, wijl die er in zit. De gemeente moet den tekst waarover wordt gepredikt lezen en aandachtig nagaan of het wel in den tekst zit, wat de leeraar verkondigt.

Daarin is de gemeente gewoonlijk veel te nalatig, Zij laat haar niet zelden maar alles vertellen.

Naar wel eens opgemerkt is, prediken sommige leeraars over den Bijbel; anderen prediken in den Bijbel, d.w.z. zij leggen huu meening in den tekst, doch de Gereformeerden prediken uit den Bijbel, althans zij trachten daarnaar.

Om goed uit den Bijbel te kunnen prediken is studie noodig.

De leeraar moet daarvoor den Bijbel kennen en hij moet ook op de hoogte zijn van wat de groote mannen in de kerk Gods van een en ander gezegd hebben.

Daar het leven van den mensch op beginselen, op een leer gegrond is, is het noodig, ja, onvermijdelijk, dat er leerstellig (dogmatisch) gepredikt wordt. Dat er zijn, die meenen, dat het op de leer niet aankomt, is voor mij een raadsel. Aan elke predikatie, ook van hen die de leer verachten, ligt een leer ten grondslag.

Voor al nu er zooveel dwalingen, als van de Sabbattariers, Mormonen enz. enz. worden verkondigd, is het noodig, dat de gemeente gedurig gewezen worde op de

Gereformeerde leer. Het leerboek van de Geref. Kerk is de Catechismus. Daarover wordt reeds sedert enkele honderden van jaren in de Gereformeerde Kerk geregeld gepredikt. Het spreekt wel van zelf, dat de Catechismus daarbij niet den Bijbel vervangt. O, Neen, elke Zondag van dat leerboek behelst in het kort wat de Bijbel in verscheidene teksten over zekere onderwerpen zegt. Dat de Catechismus-prediking niet mag ontaarden in een droge uiteenzetting van de leer, is duidelijk. Neen zij moet, als alle andere prediking, stichtelijk, onderwijzend en opbouwend van aard zijn.

Sommige predikanten houden ervan om hun preeken aan een enkel woordje van de Heilige Schrift vast te knoopen. Zoo weet ik van preeken over het woord „olie” en over „welgelukzalig”. Zulke predikaties kunnen wel tot op een zekere hoogte naar Gods Woord zijn, maar zij zijn niet de verklaring van den tekst, want het woord olie b.v. zegt ons niets. Daarom is zulk prediken sterk af te keuren.

Dan wordt er ook over woorden en teksten uit den Bijbel gepredikt, die geheel willekeurig worden uitgelegd naar dat het den prediker te pas komt.

Zoo is mij bekend, dat een leeraar sprak over de waarheid, dat de mensch naar Gods beeld geschapen is en hij deed dat naar aanleiding van den penning, dien men de Heere Jezus gaf en waarvan deze zeide: Wiens is dit beeld en het opschrift? (Matth. 22 : 20.)

Dat was wel mooi gevonden, maar die penning heeft niets te doen met het beeld Gods in den mensch. Die penning kon daar alleen als beeld worden gebruikt.

Een ander leeraar preekte over de woorden van Achab tot Benhadad: „Naar uw woord mijnheer de Koning. Ik ben uwe en al wat ik heb, mijn zilver en mijn goud, mijn vrouwen en mijne kinderen.”

Daarmede drong de leeraar er bij de gemeente op aan, dat zij op gelijke wijze zou spreken tegen den Heere.

Lezen wij nu de geschiedenis, dan zien wij, dat de goddelooze Achab deze woorden sprak uit vrees en angst voor Benhadad en niet uit liefde. Dan wilde hij ook zijn vrouwen geven en hij had er veel meer dan hij mocht hebben, en waarvoor wilde hij ze dan nog geven!

Talentvolle predikers kunnen wel mooi over zulke woorden spreken, maar dat neemt niet weg, dat het geen bediening van het Woord is.

De oude Gereformeerden keurden deze preekwijze af. Het is alles van alles maken. Men kan op die wijze den Bijbel laten zeggen, wat men verkiest.

Als iemand op genoemde wijze over de boven aangehaalde woorden preekt, kan hij niet zeggen: „Wat ik U heden verkondig, volgt uit wat hier op deze plaats in den Bijbel staat. Het is het Woord van God tot U.” Bovendien zit in zulke preeken volstrekt geen *overredingskracht* voor den nadenkende hoorder.

De oude Gereformeerde predikers, vooropgegaan door Calvijn, hadden veelal de gewoonte een geheel Bijbelboek achtereenvolgens te verklaren. Dan kwam alles aan de beurt, wat in zulk een boek stond. Voor een stadsgemeente is dat zeer aan te bevelen, maar in gemeenten, waarvan de leden niet elken Zondag naar de kerk kunnen gaan, is het voordeel ervan niet zoo groot.

Van oordeel zijnde, dat ik nu genoeg gezegd heb over wat gepreekt moet worden, ga ik de vraag behandelen, *hoe* een predikant moet preeken.

Het eerste antwoord op deze vraag is: Hij moet zoo goed preeken, als hij met mogelijkheid kan. Hij moet *overal* en *altijd* zijn beste doen. Ieder leeraar heeft zijn gaven, hetzij vele of weinige, van den Heere ontvangen en daarmee heeft hij te woekeren voor het groote werk, waartoe hij geroepen is, en in den dienst van den Meester, die hem aangesteld heeft. Dit is de dure plicht van elken prediker.

Zijn Goddelijke Zender en zijn heilig werk eischen dit.

Dan heeft ook de gemeente daar recht op. Reeds daarom, omdat zij voorziet in het onderhoud van den leeraar en hem zijn salaris geeft. Zij kan met recht vorderen, dat haar leeraar zijn predikaties opstelt naar zijn beste vermogens.

Het moge een weinig vreemd klinken, doch wij kunnen veilig zeggen, dat de Heere

en de gemeente niet anders verwachten van elken dienaar des woords, dan dat hij al zijn kracht inspant voor het gewichtig werk der prediking.

Wat ligt daarin nu opgesloten?

In de eerste plaats, dat de leeraar zijn onderwerp grondig bestudeert. Hij moet niet alleen weten, wat in zijn tekst staat, maar ook de waarheid daarvan geheel doordenken. Mijn oude meester zeide altijd, wanneer hij ons sommen onderwees: „Zult gij een som goed begrijpen, dan moet die zijn als een glazen huisje. Gij behoort er dwars door heen te kunnen kijken, zoo duidelijk moet zij zijn.”

Dit geldt ook van het onderwerp, waarover de leeraar spreekt. Komt hij op den preekstoel, dan moet hij klaar zijn. Niets is zoo hinderlijk als te bemerken, dat een spreker gedurig naar woorden moet zoeken om zich juist uit te drukken en hij zich herhaaldelijk zelf moet verbeteren.

Een predikant dient toch een duidelijke en heldere voorstelling van de zaak te geven, waarover hij handelt en hoe kan hij dit doen, als hij zelf het onderwerp niet goed ingedacht heeft.

Iedereen weet bij ervaring, dat als hij een zaak goed kent en begrijpt, hij er des te gemakkelijker over spreken kan. Niet anders is het met den leeraar.

Vervolgens moet de leeraar preeken, doordrongen van liefde tot God en den naaste. In zijn preeken moet hij toonen

God lief te hebben boven alles, boven zijn eer, boven de gunst der menschen, boven de goed- of afkeuring der gemeente, in één woord boven *alles*. Tevens moet hij den naaste liefhebben als zichzelf. Hij moet medelijden toonen te hebben met de zwakken, de gevallen en met teëderheid des harten de zondaars vermanen. De gemeente behoort te gevoelen: Die prediker heeft ons lief. Hij zoekt zichzelf niet, maar ons.

Zoo alleen kan de leeraar de gemeente tot Christus leiden en haar in aanbidding aan de voeten van den Heiland brengen. Zoo dikwijls bekommeren zich de leeraars bij het preeken over zeer vele dingen en inderdaad is maar één ding noodig en dat is: *de liefde*.

Er komen heelwat menschen naar de kerk, bij wie de wereld de boventoon in het hart heeft. Om nu zoo te spreken, dat die menschen voor een tijd de wereld vergeten en de ooren spitsen om te hooren, wat de leeraar zegt, dat is de kunst en dat is niet te bereiken zonder waarachtige liefde.

De gemeente roept het elken leeraar als het ware toe: „Nader ons met het hart, en niet met de lippen en gij zult gehoor vinden.”

De leeraars laten helaas te dikwijls het verstand spreken, terwijl het hart op mijlen afstand is. Op dat oogenblik stellen zij dan geen belang in wat zij zeggen, en hoe kunnen zij dan verwachten, dat zij bij de hoorders belangstelling zullen wekken. Als

men zelf niet voor iets gloeit, hoe kan men met grond verwachten, dat anderen dan door ons zullen ontgloeien?

Wat verder niet ontbreken mag is „*ernst*”. Daarmede meen ik, dat de gemeente gedurig onder den indruk behoort te verkeeren, dat wat de leeraar zegt, hij dat van harte meent. Al preekt een leeraar nog zoo mooi en al zegt hij heerlijk vertroostende waarheden, als de gemeente ook maar voor één enkel oogenblik gevoelt, dat de leeraar zoo spreekt omdat hij leeraar is en hij het dus doet als een tooneelspeler, die een rol te vervullen heeft, dan is elke vrucht en zegen weg.

Het is een onmisbaar vereischte om altijd ernstig te kunnen preeken, dat de leeraar een nauwen omgang met God heeft. Hij moet in het persoonlijk bezit zijn van den levenden Christus.

Ik stel mij voor, dat als een leeraar op een Zondag den preekstoel beklom en de Heere zoude hem door den Geest zeggen: *Heden* is het de laatste maal, dat gij preeken zult, hij dan zeer ernstig het Woord zou bedienen.

Als met de gedachte vervuld, dat het heden de laatste maal kan zijn moet de leeraar, meen ik altijd voor de gemeente optreden. Hij bedenke steeds, dat er telkens onder zijn gehoor zijn, die nooit weer in kerk zullen komen. Die weldra den doodstrijd zullen strijden en spoedig voor hun Rechter zullen staan.

Er zijn voortdurend in de kerk slapenden en dezulken, die hun voet hebben gezet op den gladden weg der verleiding, en dezen moeten met ernst worden vermaand, opgewekt en gewaarschuwd. Het is een aanklacht tegen den leeraar, als er onder zijn kerkgangers zijn, die met recht kunnen zeggen: „Niemand zorgt voor mijne ziel.” Ps. 142:5.

Voorwaar de ernst is de halve preek. Een anders onbeduidende preek kan veel uitwerken, indien zij met oprechten ernst wordt uitgesproken.

De waarheden van Gods Woord zijn zoo rijk en gewichtig van beteekenis voor leven en sterven, dat als de predikers dit altijd met het hart gevoelden en beseften er geen slechte preeken zouden zijn.

Een slechte preek is eigenlijk een aanklacht tegen het hart van de leeraar en natuurlijk nooit tegen het Evangelie.

Wat wordt den Heiland nog dikwijls door zijne dienaren op den kansel smaadheid aangedaan, doordat zij koel en onaandoenlijk het Woord der verzoening preeken.

Een ander punt waarop moet worden gevestigd is dit, dat de prediker er naar streven moet steeds frisch en opgewekt te zijn bij het verkondigen van Gods Woord.

Opgewekt zal hij altoos zijn als de zaak waarover hij spreekt, hem belang inboezemt, als hij gloeit voor de waarheid, die hij der gemeente voorhoudt. Het is dan onmogelijk, dat hij droomerig en ver-

velend over de hoogste belangen van den mensch spreekt.

Die opgewektheid werkt aanstekelijk. Zij deelt zich mede aan het gehoor. Dat wordt ook wakker gehouden en luistert met aandacht naar wat verkondigd wordt.

Bij opgewektheid behoort „frischheid” gevoegd te worden. Dat woord verstaan velen misschien niet recht.

Zij denken wellicht, dat ik bedoel, dat de leeraar gauw, snel, vinnig, moet spreken, doch dat is niet zoo.

Frisch betekent hier „versch” „nieuw.”

Er moeten gedurig nieuwe, versche denkbeelden, gedachten, wijzen van uitdrukken en voorstellen op den preekstoel komen.

De leeraar mag niet Zondag aan Zondag de zaak op dezelfde wijze met dezelfde woorden voorstellen. Doet hij dit wel, dan wordt hij eentoonig, vervelend, en dat is doodend voor elke prediking.

Gedurig moet de vraag de leeraar bezig houden, hoe zal ik het hart van den hoorder bereiken, zijn aandacht trekken, hem boeien.

De Heere Jezus verstond die kunst. Hij sprak in beelden en gelijkenissen, en zoo schoon, dat men zich te Nazareth verwonderde over de aangename woorden, die uit zijn mond kwamen. Luc. 4:22.

De predikant mag, ja moet beelden gebruiken, maar de geheele preek mag niet beeld en ophelderend verhaal zijn. En daartoe vervallen sommigen. Omdat de

gemeente gaarne verhaaltjes hoort, geeft men die dan maar, doch dit is beslist af te keuren.

Het is zeker zeer moeilijk op de rechte wijze beelden en gelijkenissen aan te wenden bij het prediken. Ten eerste kost het veel moeite er gedurig nieuwe te vinden. Oude beelden kan men in den regel maar laten rusten. Als de gemeente er een paar woorden van hoort, weet ze terstond al wat volgen zal, en is dan al afkeerig.

Voorzeker om altijd versch en frisch te zijn op den preekstoel kost inspanning, studie en doordenken, doch al deze arbeid wordt dubbel beloond door de aandacht, die het gehoor den prediker verleent.

Christus is u voor de oogen geschilderd, schreef de apostel Paulus aan de Galatiërs en daarmede meende hij, dat Christus hun zoo levendig en schoon met woorden voorgesteld was, dat het overeenkwam met een schilderij.

Sommige sprekers verstaan die kunst uitnemend. Zij vertellen u een gebeurtenis zoo boeiend, zoo pakkend en met zulke levendige kleuren, dat gij de zaak duidelijk en klaar voor u ziet. Dit legt beslag op de aandacht, zoodat gij geen tijd krijgt en geen lust gevoelt aan iets anders te denken.

Wil men kinderen vertellen, dan moet men het zoo doen, anders schuiven ze rond in de bank. En wat zijn wij groote menschen in dezen anders dan kinderen!

Voor dat alles nu is noodig, dat de leeraar zijn onderwerp ten eerste kent met zijn verstand, ten tweede het ziet in zijn verbeelding en ten derde, het belang er van voelt met zijn hart.

Het „kennen” is noodig om er duidelijk van te kunnen mededeelen, wat een ander er van weten moet. Met de verbeelding moet de spreker de zaak voor zich zien staan, dan kan hij haar een ander beschrijven en afbeelden.

Hier komt dan in de derde plaats bij dat de prediker in zijn hart gevoele het gewicht van zijn onderwerp ten einde er anderen belangstelling voor in te boezemen en het hart van den hoorder in ontroering of opgetogenheid te brengen.

Wordt op boven beschreven wijze gepredikt, dan zal de Heere zeker zijn zegen niet aan de verkondiging van Zijn Woord onthouden.

Kan nu worden gezegd, dat de leeraars ten allen tijde met zulk een ijver bezielde zijn, dat zij op den preekstoel het beste leveren, wat zij vermogen voort te brengen?

Het antwoord op deze vraag moet helaas „neen” luiden. Met schaamte moet het erkend worden dat de predikanten wel eens traag worden en niet bij elke beurt die zij vervullen, des Heeren Woord verkondigen met geheel hun ziel, geheel hun verstand en met alle krachten.

Vergeet niet, waarde hoorders, dat de predikant een mensch is met allerlei

behoefden en ook onderhevig is aan velerlei gewaarwordingen.

Neem b.v. maar eens den tijd van den oorlog. Toen moesten wij predikanten Zondag op Zondag preeken en dat soms, waar ons het zwaard door de ziel ging.

Menig leeraar heeft toen onder zware worstelingen en hevige gemoeds aandoeningen op de kansel gestaan om de gemeente te troosten, waar hijzelf schier bezweek.

Dat gebeurt onderscheidene malen. De leeraar moet bij zekere gelegenheden b.v. de gemeente opwekken tot blijdschap en vreugde, terwijl het in zijn eigen ziel droevig en treurig gesteld is.

Verder is de gemeente zelf er ook dikwijls aan schuldig, dat de leeraar traag wordt. De gemeente is meestal ten volle tevreden met de preeken van haar leeraar. Als hij zijn best doet, moedigt zij hem nooit aan en als hij eens verflauwt, laat zij hem nooit gevoelen, dat zij het beter verwacht had en het in de toekomst beter wenscht te hebben.

Van berisping is nooit sprake. „Mijnheer preekt altijd even mooi.” Zoo zegt men ten minste, als men met mijnheer spreekt.

Er is te weinig een vertrouwelijke omgang met den leeraar en daardoor komt het, dat het woord van den leeraar al te dikwijls is als een stem van iemand, die roept in een woestijn, waar niemand hem hoort en hem antwoord kan geven.

Nu is daar nog de vraag of alle leeraars mooi kunnen preeken en het antwoord luidt daarop ook „neen.” Zeer weinigen kunnen in der waarheid wat men noemt „mooi” preeken. Daarover behoeven wij echter niet verslagen te zijn, want de hoofdzaak is niet hoe gepreekt, maar wel wat gepreekt wordt.

Nu wensch ik nog een paar woorden over het preeken in het algemeen te zeggen.

In sommige kerken in Amerika is het preeken bijna uit de mode geraakt. Men legt er zich op toe om mooi in de kerk te zingen; houdt concerten en men heeft allerlei indrukwekkende ceremonies en plechtigheden ingevoerd, en dat alles met het doel om de menschen maar in de kerk te krijgen.

En toch helpt het alles niets. De kerken blijven meestal leeg. Dat is ook gemakkelijk te verstaan. De kerk is er om in de behoefte van de ziel te voorzien. Zij is niet gebouwd en haar dienst is niet ingesteld om het oog en het oor te bekoren.

Komen de menschen niet naar de kerk, dan is daar geen honger der ziel of de preeken zijn niet goed.

In de Gereformeerde kerken wordt veel gepreekt. In geen andere kerken zooveel als daar. Daarin ligt haar kracht. Zij en blijve die prediking steeds een zuivere verkondiging van het Woord des Heeren. Het is zeker, dat daar dan altijd kracht van zal uitgaan.

Ik wensch te besluiten met een enkel woord over de zegen op de prediking.

Het is zeker moeilijk daar veel van te zeggen.

In dezen geldt het woord van den apostel Paulus : De dag zal het verklaren.

Het gebeurt niet zelden, dat een leeraar na de kerk blijde en opgewekt huiswaarts keert, in het volle besef, dat zijn woorden dien dag tot zegen voor de gemeente waren. Met een gevoel van nederigen dank aan God is dan zijn hart vervuld, omdat God hem genade gaf met lust en opgewektheid het woord des levens te verkondigen.

Meermalen geschiedt ook, dat de leeraar den preekstoel en de kerk verlaat met een gevoel van ontevredenheid en misnoegen over zichzelf.

Had ik, vraagt hij zich dan af, niet met meer vuur die gewichtige zaak, waarover ik sprak, de gemeente moeten voorstellen?

Toch kan er dan nog zegen op de prediking rusten.

Eens had ik gepredikt en was na de preek buitengewoon met mij zelf ontevreden. Is dat preeken en kan iemand daar nu door zijn vertroost, vroeg ik mij zelf af.

Een paar dagen daarna kwam een broeder mij verklaren, dat hij lang over zekere zaken in grooten ziele strijd had verkeerd en dat door die laatste preek, welke ik zelf als een onvruchtbare had

beschouwd, hem licht en vrede was
geschonken.

Ten slotte nog dit.

Het is de taak van de gemeente om
voor haar leeraars te bidden, dat de Heere
hun geve de opening der lippen en dat
zij met lust en steeds toenemenden ijver
het Woord des Heeren in haar midden
verkondigen.

Geve ook de Heere, dat elke leeraar
het diep beseffe, welk een eere en voorrecht
het is het Woord des levenden Gods te mogen
verkondigen.

T. H.

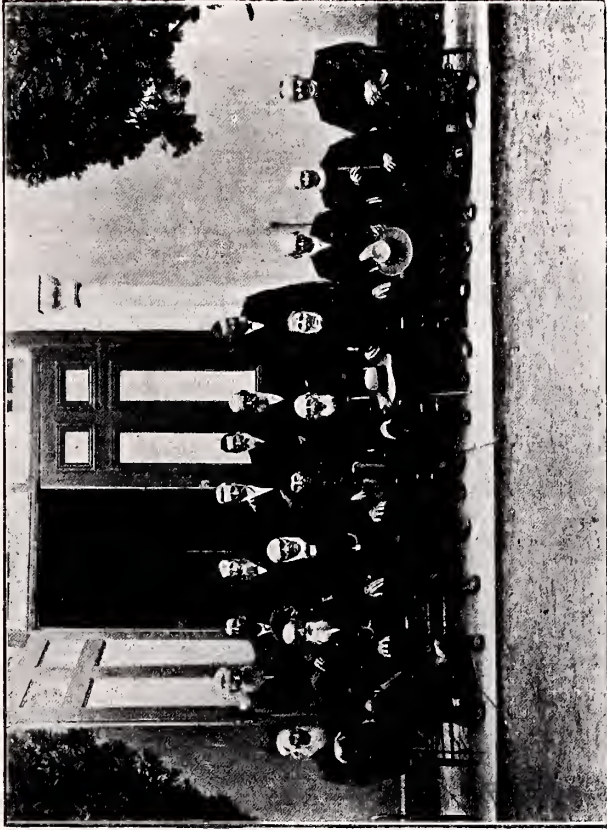
Philipstown, 1910.

Geschiedkundige Herinneringen door de Oudsten der Gemeente.

Zaterdag morgen 22 Jan. 1910 was de Kerk zo vol dat de Diakenen met de grootste moeite zitplekken aan de kerk-gangers moesten verschaffen. Volgens 't Program zouden de oudsten der gemeente hunne geschiedkundige herinneringen aan hunne kinderen, kinds kinderen en geslachten tot in 't vierde gelid vertellen. Wie zou dan niet nieuwsgierig zijn om te vernemen wat deze vaders te vertellen hadden, want hunne ervaringen van 50 jaar geleden zijn met geen geld te kopen! Die dagen zullen niet weer beleefd worden, en de personen die hen doorleefd hebben sterven elke dag onder ons weg, zodat een van hen verloren hier in de tijd voor ons voor altijd is verloren. Dit begrijpende, kunnen wij de belangstelling verstaan die dag getoond door oud en jong.

Op verzoek van de Kerkeraad van Burgersdorp liet Ds. J. G. H. v. d. Walt van Middelburg K. K. Ps. 66 : 4 zingen ter opening van deze plechtige samenkomst :

DE OUDSTEN DER GEMEENTE.

Achterste Rij, Links: Jan Coetsee, P. van Heerden, J. J. W. Nienaber, J. M. Venter
 Jan van der Walt, Frans Kruger, D. G. Venter.
 Voorste Rij .. W. F. Henning, H. J. J. Coetsee, F. Coetsee, S. J. van Wijk,
 A. J. Kruger, J. J. A. Coetsee, C. J. H. Schutte, G. J. Steenekamp,
 J. F. Coetsee.

plechtig om het doel en plechtig om de indruk die men kreeg van al die oude grijze vaders, die als *de oude garde* der Gereformeerde Kerk aan de ene zijde der preekstoel waren geplaatst. Daarna las Z. Eerw. uit Ps. 78 en wees er met nadruk op, dat het niet alleen mooi zal zijn als die oude vaders hunne beviendingen zullen vertellen, maar dat het hun plicht was volgens deze Psalm—'n bevel Gods. Zo de Heere wil, dan zal over 50 jaar onze Kerk 100 jaar oud zijn, en dan zullen de kinderen die hier vandaag zijn weer moeten vertellen van deze daden Gods.

De eerste spreker was Oudouderling Stephanus Johannes van Wijk, oud 76 jaar, wonende op de plaats Bloemhof. Hij begon de kinderen te herinneren, dat waar vandaag die ouden zaten, eens ook hunne voorvaders ziten. Daarom moeten wij Gode dankbaar zijn voor deze feestgelegenheid. Hij zou hen vertellen wat hun als kinderen wederwaren was. Zij gevoelden bezwaard om de gezangen te zingen en om ze te leren in de katechisatie. Bij voorstelling van lidmaten werden zij geweigerd die niet de gezangverzen geleerd hadden. Later vernamen zij dat er in de Transvaal 'n Predikant was aangekomen die niet de gezangen gebruikte. Ook waren daar nog andere zaken die nog zwaarder weegden dan de gezangen. Het duurde niet lang of die Predikant werd uitgenodigd om hier te komen preken. In die dagen was de post maar zeer zwak—

men kon maar eenmaal in de maand 'n brief krijgen van Transvaal. Dan kwamen daar nog verschillende tijdingen aangaande die Predikant. De een zeide: „die Predikant is al weer terug naar Holland,” 'n ander weer: „die Predikant het halfpad gekom, maar het weer omgedraai.”

Destijds woonde ik op Middelfontein bij mijn vader, die ziek was. Op 'n zekere middag kwamen daar 4 rijtuigen aan. Ik kwam bij mijn vader en vroeg hem wat dit betekende. Hij zeide toen: „dit is die Leeraar van Transvaal; een van onse lidmate het deurgegaan naar die Vrij Staat om hem te gaan haal.” Zo kwam Ds. D. Postma op de plaats Middelfontein, en met Z.Eerw. was de Kommissie uit de Transvaal. Daar de tijd maar kort was konden wij niet aan velen bekendmaken dat er de volgende morgen op Middelfontein voor de eerste maal 'n Gereformeerde Predikant zou preken. Zovelen wij konden bereiken kwamen op. Gelukkig herstelde mijn vader zo dat wij de volgende morgen naar Roosterhoek konden gaan. Daar was voor ons iets bizonders. Rondom de huizen stonden wagens en tenten opgeslagen. Velen waren opgekomen, vrienden zowel als vijanden om te komen horen wat die Predikant zou preken. Zelfs was 'n persoon daarheen gestuurd om onze zaak tegen te werken, om n.l. te komen vertellen dat Postma 'n zendeling was. Ds. Postma verdedigde zich echter met deze tekst: „Uit de vrucht wordt de boom

gekend," Matth. 12 : 33. Daarna werd de Gereformeerde Gemeente gesticht, Aanne-
ming gehouden, alsook 'n vergadering
gehouden waarop mededelingen door de
Kommissie uit de Transvaal en O. V. Staat
gedaan werden van de stichting der eerste
gemeenten daar. De volgende keer toen Ds.
Postma weer in de Kolonie kwam werd
kerk gehouden in 'n stoor van de winkel
van Mnr. Pietersen. De vervolging op ons
was toen zo groot, dat gedurende de dienst
de konstabels voor de deur op en neer
moesten waken ter bescherming. Toen werd
ook dadelik 'n bouw-kommissie gekozen en
began men 'n plek te kiezen voor 't bouwen
van deze kerk.

De volgende spreker was oud-ouderling
Gert Steenekamp, oud 80 jaar, vroeger
woonachtig op Wolvekop, nu op Bethulie
O.V.S. Hij begon met plechtige ernst te
vragen: waar zijn al de vaders en de
kerkeraadsleden van vijftig jaar geleden?
Hoewel ik niet dadelik als kerkeraadslid
werd gekozen, zo gebruikte de eerste kerke-
raad mij veel. Ik moest op de bouwkommissie
dienen om deze kerk te bouwen.

Vóór deze grijze vader verder ging
met z'n mededelingen verzocht hij eerst
de gemeente te zingen Ps. 89 : 1 en vroeg
hij in 'n kort en krachtig gebed God's
hulp om nu aan de nageslachten te vertellen
wat in die dagen gebeurde. Daarna sprak
hij ongeveer als volgt:

Toen ik 'n jongeling was, was onze naaste predikant Ds. Reid, van Colesberg. Alle twee jaren kregen wij kerk. Wij hadden echter nooit Katechisatie of Bijbeloefening. Gedurig was er strijd na de kerk, want de oude vaders waren niet tevreden dat de leer der Uitverkiezing verzwegen werd. Zij gebruikten wel de godsdienst, maar gaven niet toe. Later werd Ds. Taylor van Cradock onze konsulent, hij was niet zo erg als Ds. Reid maar gaf toch ook niet bevrediging. Want als de ouders de namen hunner kinderen voor de doop opgaven, dan werd hun eerst gevraagd: hoe het stond met hunne zielstoestand, en als 't antwoord niet bevredigend was dan werden de kinderen niet gedoopt. Ik sprak eens met hem over de Uitverkiezing. Hij antwoordde mij: „Gij kunt uw eigen zaligheid uitwerken, volgens Filip. 2:13: „werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven.” Ja, antwoordde ik, maar hoe gemaakt met 't volgend vers: „Het is God, die in u werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen.” Het antwoord dat ik daarop kreeg was: „Daarom kan ik met julle Doppers niet klaar komen.”

Toen mijn vader ouderling in de N. G. Kerk was wilde de predikant eens niet de naam van 'n katechisant aflezen, omdat die geweigerd had de gezangen te zingen. Onze ouders en die van 'tzelfde geloof waren, werden uitgescholden voor domkoppen en stijfhoofden. Zij hebben zich echter daar niet aan gestoord. Terwijl de scholen toen

maar schaars waren, hebben zij ons zelf onderricht gegeven volgens Ps. 111 : 10 : „de vreze des Heeren is het beginsel der wijsheid.” Op 't laatst werd met opzet Gezangen opgegeven, zodat onze vaders hunne boeken in de kerk niet openden. Naar wij vernamen kwam in 1858 'n zuivere Gereformeerde Predikant van Holland in Transvaal. Wij schepten moed; maar onze tegenstanders riepen ons toe: „die afstand is te ver; of, hij is een van die antichriste, die weer zal verdwijn.” De broeder W. Biljon kreeg echter 'n brief dat Ds. Postma in de O.V. Staat kerk zou houden n.l. te Mostertshoek, waar Reddersburg nu is. Br. Biljon ging toen daarheen en zond Andries Pretorius, Kaledonsfontein, terug naar de K. Kolonie om de tijding te brengen dat op Rietpoort kerk zou gehouden worden. Daar hebben zich toen afgescheiden van de N. G. Kerk Tjaart v.d. Walt (door onze tegenstanders uit verachting genoemd „Heilige Tjaart”) ou Vader Kruger, de vader van onze tegenwoordige oom Andries Kruger, oud 82 jaar, en nog woonachtig op dezelfde plaats Rietpoort, en Andries Pretorius, destijds diaken van de N. G. Gemeente, Burgersdorp. In Januarië 1860, werd toen kerk gehouden op Roosterhoek. Daar zag ik Ds. Postma voor de eerste maal. De opkomst daar was zo groot dat wij het wagenhuis, met palen voor de deur geplant en zeilen daaroverheen gespannen, namen tot 'n kerk. Hendrik Herman kwam ook daar, hij was toen ook

maar kort uit Holland en vertelde onder de mensen dat daar geen Afscheidene Kerk bestond volgens Ds. Postma had voorgegeven, en ook dat Ds. Postma geen Predikant, maar 'n Zending was. Toen hij geroepen werd om in 't huis voor Ds. Postma zijn verantwoording te doen werd hij bang. De jonge mensen grepen hem echter en stootten hem 't huis in. Druipstert moest hij daaruit en van de plaats vertrekken.

Ds. Postma zeide toen, dat terwijl er zovele beschuldigings tegen hem waren hij enigen de vrijheid gaf om aan Prof. v. Velzen te Kampen, Nederland, te schrijven om inlichtingen, Ik maakte daarvan gebruik en 't antwoord van Prof. van Velzen stelde mij en allen die de brief lazen tevreden omtrent 't bestaan van onze kerk in Nederland en omtrent de afvaardiging van Ds. Postma hierheen. Daarmede werden de vijanden stil gemaakt. Zij konden mij echter niet verdragen. Een van mijn ooms wilde mij, als hij mij in 't donker kreeg, doodmaken. Toen wij later op 't dorp in Pietersen's stoor kerk hielden wilden zij ons met klippen gooien, en als de regering het toegestaan had, dan waren meer dan een onzer opgehangen. Maandag na de diensten in de stoor kwam 'n Kommissie van de Ned. Geref. Kerkeraad om met Ds. Postma te spreken over de Afscheiding. Nadat zij Ds. Postma gehoord hadden zeide kommissielid P. Viljoen tot zijn maat: „vraa jij!”

Deze zeide weer op z'n beurt tot zijn maat: „vraa jij!” Ten slotte kon niemand iets vragen of zeggen, en 't einde van de zaak was dat P. Viljoen bij ons aansloot, en later Predikant werd.

Het kostte ons veel moeite om grond te koop te krijgen; niemand wilde grond verkopen om daarop, zoals zij zeiden: 'n valse kerk te bouwen. Eindelijk gelukte het ons door middel van Prok. Hofmeyer 'n kale erf tegen £200 te kopen. Dadelik werd 'n bouwkommissie gekozen, en wij deden niet gelijk vader Jakob om te lang in Sichem te verzuimen, maar begonnen meteen te bouwen. Ik werd benoemd tot bouwkommissielid. Wij telden toen 'n weinig meer dan 100 lidmaten en de kerk zou ons meer dan £5000 kosten. 't Fondament is 6 vt. diep, 4 vt. breed en steekt nog 2 vt. boven de grond uit. Bijna elke dag moest ik 't fundament nalopen om te zien of onze vijanden in de nacht niet misschien daaraan geknoeid hadden. De Kerk werd spoedig afbetaald, want de offervaardigheid was groot; mijn schoonvader gaf £300, mijn vader £200 en anderen evenzo. Toen de kerk klaar gebouwd was, was er nog 'n balans van £40. Na de kerkbouw gingen wij dadelik over tot de beroeping van 'n Predikant. Eerst werd beroepen Prof. de Kock, te Kampen, toen vervolgens Di. te Bokkel, de Vos, Wielenga en eindelijk Schoenemaker, die wel de beroeping aannam maar later weer bleef omdat zijn familie

van plan veranderd had. Dit drong Vader Postma om de opleiding zelf ter hand te nemen. Voor dat doel ook beriepen wij Z. Eerw. van Rustenburg. Toen er later hier 'n vergadering gehouden werd voor deze zaak was de Transvaal in die dagen zo arm, dat hunne afgevaardigden hier onder ons zolen, sambokken en riemen moesten verkopen om hunne reiskosten te dekken.

Vader Postma was onze Mozes die ons uitgeleid had. - Hij is daar niet meer, maar in zijn plaats is Prof. Cachet als 'n Jozua. En elke Predikant moet zich als 'n Jozua beschouwen, die 't volk Gods over de Jordaan des doods moet leiden.

De derde spreker was Oudouderl. J. J. N. Nienaber oud 71 jaar vroeger woonachtig op Olivenfontein en nu op Burgersdorp. Hij zeide dat als hij geweten had, dat hij die dag nog zou beleven om te vertellen van wat 50 jaar geleden gebeurd had, hij alles nauwkeurig zou opgetekend hebben. De eerste kerk in Zuid Afrika was 'n Gereformeerde Kerk, geplant in 1652 aan de Kaap. In 1662 kreeg de gemeente haar eerste Leeraar Ds. J. van Arckel, die 'n Gereformeerde Predikant was. In 1789 veroverden de Engelschen de Kaap maar gaf die weer terug aan Holland in 1803. Toen begon 't bederf in de Kerk te komen, want uit Holland werd Jan de Mist gezonden, die door zijn nieuwe kerkorde afwijkingen in de kerkleer bracht. In 1814 werden toen de

Evangeliese Gezangen ingevoerd, zodat de strijd tegen de gezangen van toen al begon en dus een strijd was van meer dan 45 jaren.

Onze naaste dorp voor kerk was Cradock waar Ds. Taylor Predikant was. Hij bemoeide zich niet veel met de gezangenkwestie. Later werden wij bediend door Ds. Reid van Colesberg die zo streng op dat en ander gebied was, dat de mensen voor hem 'n vrees hadden. Zij noemden ons de Afgescheidene Kerk, maar dat zijn wij niet, omdat niet wij maar wel zij hadden afgescheiden. Er was altijd strijd in de oude Kerk als de Predikant huisbezoek deed, want 't gesprek liep dadelik over de grote kwestie of de Gezangen van goddelijke herkomst zijn. Wanneer de namen der kinderen voor de Doop werden opgeschreven dan was het gelijk 'n katechisatie, want er werd dan niet alleen gevraagd naar de betekenis van de H. Doop, maar ook wat men dacht van de Gezangen. Zeide de vader: „Ik gebruik niet de gezangen” dan werd 't kind niet gedoopt, en werd zulk 'n lidmaat zelfs onder censuur gezet.

Bij de stichting van onze gemeente te Roosterhoek kwam Flip du Plessis met Herman. Toen Herman in de vergadering met zijn zaak niet kon vorderen, toen heeft mijn overleden broeder hem bij de nek beet gepakt en de deur uitgezet.

Met plechtige ernst riep deze grijze vader de feestgenoten van verschillende

gemeenten toe, dat waar onze kerk klein begonnen was in Rustenburg wij de grote daden Gods aanschouwen mogen in de uitbreiding gedurende die 50 jaren. Laat de Kerk toch niet vallen en ook niet de School; kwijnt de Theol. School, dan kwijnt de kerk want de School is de ziel der kerk. Strijdt de goede strijd des Geloofs! Ten slotte riep hij ons toe wat wij lezen in Ps. 72: 17. Zijn Naam zal zijn tot in eeuwigheid: zolang als er de zon is, zal zijn Naam van kind tot kind voortgeplant worden; en zij zullen in Hem gezegend worden: alle Heidenen zullen Hem welgelukzalig roemen.

Daarop trad Oudoud. J. F. Coetsee oud 65 jaar op voor de schare. Hij begon met te zeggen: Hier sta ik als 'n ledige vat. Maar Gods weg is onuitputtelik. Een Postma is destijds niet overgekomen uit zijn eigen. Neen, hij is geroepen door 'n volk dat verlangend was naar de zuivere kerk. Mijn overleden vader ging over de Oranje Rivier naar Mosterdshoek waar de eerste Vrijstaatsgemeente gesticht werd. Hij vertelde mij, dat de harten daar in een gesmolten waren en zij de oude liederentonen op de oude zangwijzen zongen met verheffende stemmen en weemoedige klanken.

Het waren dagen van strijd. Hier kwam 'n tijding dat de Hottentot door 'n leeuw aangevallen was! Daar zag men onze oude vaders gekleed met hunne zeer korte

baaikies en 'n lange mes op de heup. Zo waren zij gewapend voor de natuurlike strijd, en waren zij helden in Gods hand die geen dood vreesden.

Ds. Postma was uitgeroepen om tot ons in de geestelike strijd over te komen door Willem Biljon, Andries Pretorius en mijn vader. Op Roosterhoek werd de Kerk weer teruggebracht tot de Waarheid, want de stichting van de Kerk vond plaats op de Pinksterdag in Jeruzalem, en ook lang te voren toen God Abraham uit 't heidens land uitgeroepen had. Tot bescherming van de Kerk heeft zij de Bijbel leer en de Dordse Kerkorde — die is als haar konstitusie — let vooral op artikels 68 en 69. De vijand zal binnendringen als wij niet met die wapens in onze hand staan. Deze artikelen waren de wapenen in de handen onzer vaderen in de geestelike strijd.

Ouderling Th. Eloff, oudste ouderling van onze oudste gemeente, Rustenburg, Transvaal, bracht toen op hartelike wijze de gelukwensen en zegenbede van die gemeente aan ons over.

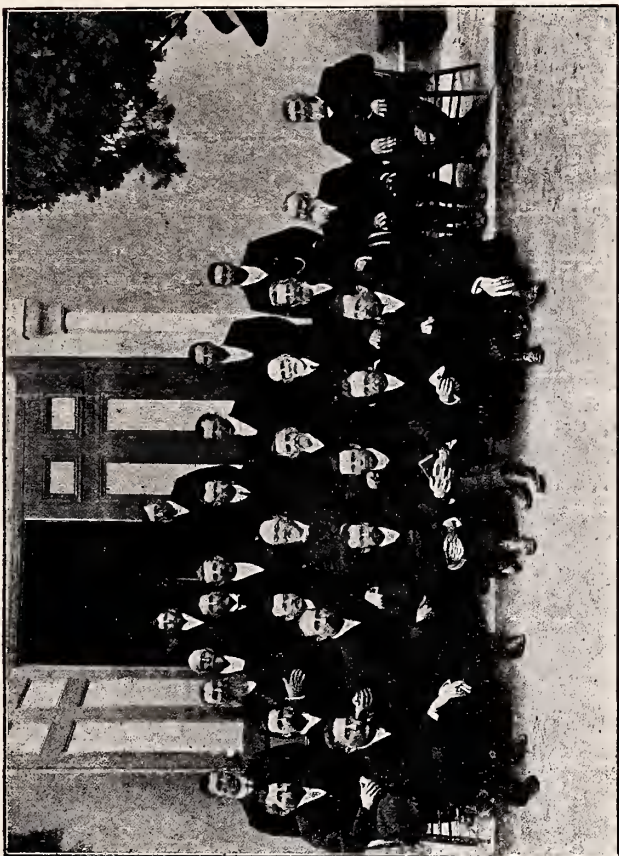
Daarna sprak Ds. W. J. Suijman, Venterstad, de oudste Predikant der K. Kolonie, 'n kort maar ernstig woord vooral tot de grote schare kinderen en jongelieden naar aanleiding van Ps. 119: 11. „Ik heb uwe rede in mijn hart verborgen, opdat ik tegen u niet zondigen zou.” Z. Eerw. wees op

- a). de grote schat die wij in Gods Woord hebben ;
- b). de goede bēreplek van deze schat n.l. ons hart.
- c). 't doel van onze godsdienst en gehoorzaamheid n.l. opdat ik tegen u niet zondigen zou.

Deze samenkomst, enig van haar soort, werd toen gesloten na Psalmgezang met dankgebed door Ds. W. J. de Klerk, van Aliwal Noord.

De plaatselike Leeraar Ds. D. Postma M'zn., nodigde toen namens de zusters der Gemeente de kinderen naar de Vrije Christelike School gebouwen waar zij feest konden vieren. Daar gekomen, weës Z. Eerw. de schare van 300 kinderen in feestkleding versierd op 't belang van deze dag, als de 50e verjaardag van de Kerk in de K. Kolonie. Met loflike orde bedienden de zusters der Gemeente de kinderen toen van allerlei lekkernij.

Mevr. D. Postma werd in 't organiseren van dit kinderfeest welwillend bijgestaan door de volgende zusters der Gemeente: Mevr. Hermanus Henning, Leeuwfontein; Mevr. Andreas Coetsee, Burgersdorp; Mevr. Piet van Wijk, Paardeverlies; Mevr. Jakobus

FEESTGENOTEN VAN ANDERE GEMEENTEN

Achterste Rij (links): M. A. van der Walt, P. J. Aucamp.
 Tweede-Achterste Rij (links): A. M. Venter, Th. Eloff, J. C. van Rooy, H. C. van Rooy,
 P. J. Pretorius, A. G. Nienaber, Tj. Aucamp, J. C. Lessing, A. Hechter.
 Tweede Rij (links): Ds. W. J. de Klerk, Dr. S. O. Los, Dr. J. D. du Toit, Ds. W. J. Snijman,
 Ds. L. J. du Plessis, J. P. Kruger, J. P. Kruger, D. J. Coetsee, F. Coetsee.
 Voorste Rij (links): Ds. P. W. Bingle, Ds. G. H. J. Kruger, Ds. P. C. Snijman, Ds. D. Postma,
 Ds. J. G. H. van der Walt, Ds. Ph. H. Pasch.

Grobler, Koelfontein; Mevr. D. T. Stijger, Bloemhof; Mevr. Christ. Kruger, Kraai-
fontein; Mevr. Theunis Venter, Pelsers Rust;
Mevr. Hendrik Coetsee, Koppiesfontein;
Mevr. Douw Henning, Spes Bona. Deze
zusters vormden 't Komite, dat nog door
vele andere zusters der Gemeente vriendelik
geholpen werd met allerlei gebak — waarvoor
de kinderen hen zeker altijd zeer dankbaar
blijven zullen.

Het Calvinisme en ons Volk.

Het woord Calvinisme, Toehoorders, begint 'n modewoord te worden. In volksbijeenkomsten, op nationale feestdagen, onder afgevaardigden ter synodale vergadering; bij kerkelijke hoogtijdsvieringen, ja haast overal schijnt het voornam te klinken onze Zuid Afrikaanse natie als in merg en been, in hart en ziel Calvinisties te noemen. Vroeger, niet zolang geleden, kende men nauweliks de naam van Calvijn en was het het woord Calvinisme een vreemde klank. Wij herinneren ons nog goed hoe een 12 jaar geleden van deze zelfde plaats door de plaatselijke leeraar, Ds. Vorster, een redevoering werd gehouden over het *Calvinisme in Zuid Afrika* en hoe nieuw dit ons als studenten in de oren klonk. Een Gereformeerde kerk kenden wij en van een zekere mate van „Gereformeerdheid” bij ons volk hadden wij gehoord, maar dat werkelijk het Calvinisme als beginsel onder ons had geleefd, — dat wisten we niet.

Hierin is dus verandering gekomen, zowel in de deftige synodale vergadering aan Tafelbergs voet als in de volksvergadering

benoorden Magaliesberg, waar men onder de bossen te samenkomt om Dingaansdag te viëren, wordt de naam van onze grote geestelike vader genoemd en geroemd, en met zekere voorliefde gesproken van het Calvinisties beginsel, dat eenmaal in Europa en ook hier de geesten heeft beheerst.

Dit is zeker wel 'n *opmerkelijk* verschijnsel en wij nemen met dankbaarheid ervan kennis. Het kon *anders* geweest zijn. Bij de snelle afloop der wateren, die het Afrikaanse leven kenmerkt, kon reeds alle teken van de naam en dat beginsel zijn weggespoeld.

Maar nu is het *anderzijds* wel vreemd, dat terwijl de *naam* van Calvijn en het *beginsel* door die naam gedragen zozeer met ere genoemd worden, *de zaak* zelf bijna geheel ontbreekt. Het is gemakkelijk met enige *grote woorden* zich ervan af te maken en in een oogenblik van *opwinding* te roemen, dat ons volk „kliphard” calvinistisch is; maar de man die op *nuchtere, wetenschappelijke* wijze, zich ertoe zet om aan te wijzen waarin zich nu dat calvinisme openbaart en waar het dan nu eigenlijk te vinden is, — verkeert in de grootste verlegenheid. *Veeleer* doet hij zich, al onderzoekend, *telkens de vraag* of er wel enig Calvinisme bij ons volk, in zijn tegenwoordige ontwikkeling vooral te ontdekken is? Of die twee wel in één verband en in één adem mogen genoemd worden? En terwijl de twijfel in zijn ziel oprijst, komen sommigen, die

het weten kunnen, hem verzekeren dat al dat hoog opgeven van een Zuid-Afrikaans Calvinisme niet dan losse praat en ijdele roem is.

Onderzoeken we dan de zaak wat nader.

Wat is Calvinisme? Deze morgen werd door Ds. W. J. Snijman op zo treffende wijze aangetoond, dat een Gereformeerd mens door de psalmist in Ps. 119: 11 staat beschreven. Hij is iemand: die Gods rede in zijn hart verborgen heeft, opdat hij tegen Hem niet zondigen zou. Welnu, 'n Calvinist is ook zo iemand, of hij al edelman of gewoon burger, staatsman of geestelijke voorganger, onderwijzer of boer, ouder of kind is, het doet er niet aan toe — Gods Woord alleen heeft hij bij zich weggelegd en Gods Woord alleen laat hij spreken en wil hij gehoorzamen in alle roeping en alle werk des levens. De Calvinist vreest geen mens, hij vreest alleen God en bidt dat hij nergens en nooit tegen Hem moge zondigen. Gij gevoelt dus dat het Calvinisme, alzo naar Calvijn genoemd, het geweldige beginsel is, waardoor allen en alles wordt gebracht onder de gehoorzaamheid aan God en Zijn Woord. Niet alleen in de kerk, maar ook in de Staat en in de Maatschappij en in de School en in het Huisgezin is al onze wijsheid dwaasheid en heeft God de Heere alleen te gebieden. —

Na deze korte woordverklaring keren we nu tot ons onderwerp terug en zullen ons eerst op kerkelijk terrein bewegen om te onderzoeken of de polsen daar wel zo danig

warm kloppen voor de leer van Calvijn, die naar onze overtuiging is de leer van de Schrift.

Enige voorbeelden slechts uit het jongste verleden.

Toen een onzer leraren, Dr. Los van Pretoria, ten opzichte van de uitverkiezing gewoonweg verklaarde „dat God de wereld wil doen bestaan totdat zijn uitverkorene kerk, Christus' Bruid, door de H. Geest is toebereid tot het eeuwige leven,” werd daarop in een voornaam kerkelijk blad (de Vereniging) aanmerking gemaakt en *daartegenover* beweerd dat dit „een schaduw werpt over Gods liefde tot de wereld, Die niet wil dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen.” En toen voorts dezelfde leeraar van het Genadeverbond aldus schreef: „Ga niet tot de gebroekene bakken der wereld, die geen levend water houden, maar tot de fontein van de Geest des geloofs door Christus voor u en al zijn Bondsvolk ontsloten,” werd *hem tegengeworpen*: „is dan die fontein alleen voor het Bondsvolk ontsloten?”

Gij ziet dus, men valt hier aan op de twee middelste pilaren, waarop de tempel der gereformeerde (calvinistische) waarheid gebouwd is — Uitverkiezing en Genadeverbond moeten vallen! De strijd is nog dezelfde als in de dagen van vader Postma. Het was ons heden morgen, toen de grijze broeders van him ondervindingen uit die dagen het een en ander meedeelden, zo opmerkelijk dat zij juist

op die grondleerstukken van de oude Geref. Kerk hebben gewezen. De worsteling ging toen om de beide, ja om de ware kerke Christi, reeds geplant in de tijd van Abraham, toen God beloofde zijn God te zullen wezen en van zijn zaad na hem.

Voorts gaat het nog om de oude gezangenkwestie. In hetzelfde nummer van gemeld blad wordt beweerd, nu tegenover twee andere leraren onzer kerk, dat de Dordse synode geen recht had om art. 69 in de kerken-orde in te schrijven. Letterlik staat daar dit: „Wij besluiten dan dat de Dordse synode inzake het gezangenverbod haar jurisdictie heeft overschreden.”

Meen nu niet dat wij op deze feiten wijzen uit vitzucht of om ons met eens anders doen te bemoeien, neen, maar wij willen met de *stukken bewijzen*, dat op kerkelijk gebied het Calvinisme wordt *uitg-doofd* bij ons volk. Als de *uitrerkiezing* en het *verbod* niet meer mogen genoemd worden, wat moeten wij dan wel aan de gemeente verkondigen en Calvinisten blijven?

Daarom zij *gewaarschuwd*, ook al weten wij dat het geblaf van de *wachthond* geen aangenaam geluid is.

Nog een *ander voorbeeld* uit het naaste verleden om aan te tonen hoe ver de *afwijking reeds* voortgeschreden is en hoe het Calvinisties overblijfsel niet alleen door het Methodisme maar ook *wat ergers* bedreigd wordt. Wij springen nu weer uit de Transvaalse hoofdstad naar de Tafelbaai over.

Daar heeft een *Ned. Geref. predikant* aawiens rechtzinnigheid men liever niet zou getwijfeld hebben, *deze vreemde leer* verkondigd:

„Er is zoals overal elders, 'n verscheidenheid van licht ook op Godsdienstig gebied. In sommige gevallen is er 'n tamelik lief lichtje zoo als dat van de maan. De Buddhistsiese godsdienst, b. v. heeft veel goeds en liefs in zich 'en miljoenen mensen verblijden zich bij die maneschijn. Ook in het Mohammedanisme zijn er grote waarheden bij het vele dat vals is. Wij hebben daar althans 'n sterrelicht dat, bij afwezigheid van zon- en maanlicht, *wel degelik bruikbaar zijn kan*. Ook in 't sterrelicht van 't Mohammedanisme verblijden *zich miljoenen van pelgrims naar de eeuwigheid*. Al de andere godsdiensten zijn *brokstukken, splinters van de Rots Jezus*.

De Christelike godsdienst is dus niet slechts èen in de rij der wereldgeloven, maar is 't fundament, de slentel, de voltooiing van ze alle. *Zij zijn splinters van de ène Goddelike diamant*.” Zie het boekje van Ds. Brummer: „Wat bewijst de Zending?”

Hoe rijmt gij deze leer met de uitspraak der schrift aangaande de *enige Naam*, die ons ter zaligheid gegeven is (Hand. 4 : 12? Hoe brengt gij deze leer overeen met onze calvinistsiese belijdenis van de bijzondere genade der Uitverkiezing?

Het is ons bij het lezen daarvan bijna geweest alsof wij weer de moderne domine in Holland hoorden, die preekte over de tekst: „In het huis mijns Vaders zijn vele woningen” — en dat woord zo verklaarde „dater „vele” zijn, want er is ’n woning voor de gereformeerde en ’n woning voor de remonstrant, een woning voor de roomse en een woning voor de lutheraan, een woning voor de Mohamedaan en een woning voor de Buddhist. Zij kunnen allen daar komen, want de lieve Vader is niet toornig op hen maar wil ze gaarne allen hebben”!

Moeten wij, Toehoorder, maar aldoor zwijgen of de lieve vrede proklameren, ook waar het gevaar ons reeds van die kant bedreigt? Geldt het hier niet de ere van Gods Woord en van Gods Openbaring? Is dit niet ’n overtreding van het derde gebod?

Van onze *scholen* zullen wij niet te veel zeggen. Daar is gister door Ds. P. C. Snijman genoeg van gezegd. Uit ons Gedenkboek weten wij dat de eigenlike staatsschool hier gekomen is door ’n zoon der Franse Revolutie, n.l. *De Mist*. Eerst in de *dorpen* en later op de *buitenplaatsen* wortel schietende, heeft zij zich over geheel Zuid-Afrika uitgebreid. Wel werden er steeds *zekere rechten* aan de ouders gewaarborgd of richtten deze nog lang *zelfstandige scholen* op, maar van lieverlede *verdiert* het staatsgeld de harten en werden de staatsinrichtingen oppermachtig.

Allerwege was dan het *feitelijk gevolg* dit, dat de staat schoolmeester werd en zodoende van het *calvinisties* beginsel werd afgeweken, krachtens hetwelk alleen *aan de ouders* het recht en de taak der opvoeding hunner kinderen toekomt. Voorts verbood men het *confessioneel* of leerstellig onderricht, wat ook lijnrecht ingaat tegen de lering onzer vaderen, dat aan het dogma (leerstelling) de ereplaats in de school toekomt. Ook hier dus ligt het Calvinisme op 'n „afdra'end” en schuift met grote snelheid naar beneden.

Hoe staat het op *politiek terrein*? Ook nu slechts enkele *vluchtige* aanduidingen. Om de *ligging* van het land in zulk 'n kleine ure te leren keunen, kunnen we slechts op enkele hooguitstekende heuveltoppen wijzen.

Onlangs stond in een *circulaire* van de „Volkstem” dit te lezen:

„De pers is de enige grote georganiseerde kracht, die werkdadiglijk arbeidt voor de handhaving der openbare gerechtigheid. Er zijn politieke hervormers onder de predikanten, doch de kansel is voor het Koninkrijk der hemelen, niet voor de Transvaalse kolonie.”

Welnu, als dit waar is wat de *Volkstem* hier zegt, dan mag het Calvinisme niet bestaan, want Calvijn, de vader van die richting, was een predikant en hij gebruikte

zijn kansel om het Woord des Heeren, hoofdstuk na hoofdstuk, te verklaren. Dat Woord des Heeren nu spreekt niet alleen over het koninkrijk der hemelen, zoals de Volkstem wil, maar ovenzeer over vorsten en onderdanen, regering en burgerij, ouders en kinderen, dienstknechten en heren.— i.é.w. over alles en allen.

Daarom heeft het Calvinisme ook een „politieke hervorming” in de 16e en 17e tweegebracht. In grootse lijnen staat voor ons de reuzegestalte van Calvijn (een predikant!) die de eeuwen beheerst en over het lot van drie toonaangevende volkeren: Nederland, Engeland en Amerika heeft beslist.

Dit erkennen zelfs ongelovige schrijvers.

Dr. van Vloten zegt:

„Wat het licht voor onze ogen, de lucht voor onze longen is, is het Calvinisme geweest voor de wording van onze staatkundige en burgerlijke vrijheden.”

En *Busken Huet* geeft dit merkwaardig getuigenis:

„Hoe meer het Nederlands volk begon af te wijken van de Calvinistische beginselen, waar zijn grootheid uit opgebloeid was, hoe meer het begon af te dalen tot een natie van de 20ste rang.”

Het beginsel van Calvijn laat zich niet opsluiten in de kerk—en dit is wat de Volkstem eigenlijk wil — het Calvinisme brengt Gods woord, Gods volle Raad, en Gods woord en Raad zijn voor het ganse

leven gegeven. Ja, men begeert de band van Gods woord niet; daarom wil men van het Calvinisme afweren, daarom mag het niet over de drempel der kerk komen. En het is die fraaie menselijke leer die almeer onder ons veld wint. Gedurig horen wij zeggen: „een predikant moet zich niet met politiek bemoeien.” Hiermee wordt dan eigenlijk bedoeld, dat Gods woord voor het politieke leven niets te gebieden heeft. Verbeeld u eens dat tot Mozes gezegd werd: gij moet u niet met de staatkunde inlaten en tot Jesaja: gij moet u niet met de politiek bemoeien; en tot Amos en tot Ezechiël! Of dat Paulus en Petrus vermaand werden om niet over slaven en vrijen, koningen en burgers, mannen en vrouwen, ouders en kinderen, belasting en tol en zooveel meer te schrijven!

Doch gij beseft, dat de leer van de Volkstem het Calvinisme vermoordt. Het kan zich niet laten opsluiten in de kerk. Van tweeën èèn: het zal in de kerk blijven maar dan ook wegsterven; of het zal naar buiten treden maar dan ook blijven bestaan. Mocht die dag spoedig komen dat dit laatste gebeure!

Doch wij wijzen op iets anders, van al onze politieke organisaties is misschien de Afrikaner Bond de enige, die uit de drijfkracht van het Calvinisme geboren is.

Ongelukkigerwijs was men niet dadelik gereed met zijn Program van Beginseleu. 'n *Konstitutie* was spoedig klaar; maar, vergelijkenderwijs gesproken, 'n Dordse kerke-orde zonder 'n Dordse Belijdenis zou ons niet veel gebaat hebben. Wat was het *verloop* van de zaak? Op het Nationaal Kongres te Cradock werd in 1882 een Calvinisties Program van Beginseleu ingediend, bewerkt naar het „Ons Program” van Dr. Kuyper. Dit werd naar de verschillende Bondstakken *ter bespreking* verwezen. Intussen werd de behandeling van jaar tot jaar uitgesteld en verscheen een *Toelichting* op dat Prograam, bestaande 126 blz. druks. Op de provinc. Bestuursvergadering te Grahamstad 1886 kwam het weer ter tafel, doch nu daarnaast een Program, waarin werd belichaamd wat wij een gelegenheidspolitiek zouden kunnen noemen. Gelegenheidspolitiek (opportuisme) betekent dat men niet naar 'n vast beginsel handelt, maar vandaag zus en morgen zo, al naar de wind waait; of zoals wij gewoon zijn te zeggen: naar bevind van zaken. Wat dan het meeste voordeel biedt en onmiddelik sukses belooft, geeft gewoonlik de doorslag.

Twee Programmen lagen dus tegenover elkander: het ene uitgaande van Gods Woord als het enige richtsuoer voor alle leven, en het andere voortspruitende uit menselike bescherming als de grootste wetgeefster.

Geen van beide werd dadelik aangenomen; zij bleven op de tafel liggen tot 1889, toen een daartoe benoemde kommissie een Program indiende, dat voorgaf die beide in zich te verenigen. Dit was echter slechts schijn. Het Program met de „gelegenheids-politiek” werd met weinige wijzingen aangenomen en het Calvinisties Program in de doofpot gedaan! Daarmee schoof men het Calvinisme van de politieke baan.

Jammer, jammer roepen wij uit. Hoe zuiver en gezond klinken b.v. de arts. 2 en 3 van dat laatste Program:

„Noch in de volkswil, noch in de wet, maar alleen in God vindt zij de bron van het soevereine gezag en verwerpt mitsdien enerzijds het beginsel van ene wetteloze volks soevereiniteit en anderzijds alle wederrechtelijke overheersing. Ook op staatkundig gebied belijdt zij de *eeuwige beginselen* van *Gods Woord*, zó evenwel dat het staatsgezag noch rechtstreeks, noch door de uitspraak van enige kerk, maar alleen in de consciëntie der overheidspersonen aan de ordinantien Gods gebonden zij.”

Hoe *mager* staat daarnaast het laatst ingediende Program, waaruit *zorgculdig de naam van God* geweerd en Hij op moderne manier met de benoeming van een zijner eigenschappen—de *Voorzienigheid*—aangeduid werd! Hoe flauw klinkt dat eerste artikel: „De Afrikaander Nationale Partij erkent de leiding der Voorzienigheid, ook in de lotgevallen van landen en volkeren.”

Nochtaans, met die *vroom klinkende* benaming van Voorzienigheid en met nog even te spreken van het *Evangelie* en het Christelik karakter van ons volk, werd ons het Calvinisme uit de handen gespeeld. Wij vermelden dit *niet om ons volk* daar 'n verwijt van te maken — ons is niet onbekend wat achter de schermen gebeurd is — maar wij vinden het zo jammer; *O zo jammer*, ook omdat dit, zover ons bekend, de *eerste en enige* poging was om te komen tot bewust calvinisties optreden op politiek terrein.

In de *gewezen republieken* Transvaal en en Vrijstaat toch had men wel 'n *christelijke regering* en rustte heel de *samenleving* wel op christelike grondslagen; zelfs kan met *dankbaarheid* worden vermeld, dat in sommige zaken de *uitspraken* van Gods Woord tot in de hoogste vergaderingen des lands hebben gegolden; ook was dit het geval in de *Kaap Kolonie*: de *grote Trek*, de anneksatie van 1877 en de Vrijheids-oorlog van 1881 waren hier de *aanleiding* (niet de oorzaak) tot 'n krachtige nationale *herleving en het krachtige leven van de Afrikaander Bond* bewees: hoe het volk van de noordelike distrikten der Kaapkolonie zich *één roelde* met de broeders over de rivieren.— *Desniettegenstaande* zal men 't ons willen toestemmen, dat het nooit *tot 'n welbewuste* calvinistische aksie kwam. Het *kindeke* was geboren, maar hoe anders ware het *opgegroeid* als zijne voogden hem 'n andere opvoeding hadden gegeven; hoe anders ware zijn

ontwikkeling, indien 'n man als *Dr. Kuypers* in 1874 zijn voornemen had volvoerd om, gelijk hij ons persoonlijk meedeelde, naar hier over te komen, omdat hij aan de wederopleving van het Calvinisme in Nederland als toen had gewaanhoopt.

Maar wij leven in *andere tijden* en alles is sedert de laatste oorlog zeer veranderd. Wanneer nu met de *profeet* geroepen wordt

„Staat op de wegen, en ziet toe en vraagt naar de oude paden, waar toch de goede weg zij en wandelt daarin,”—dan antwoordt reeds de *onbeschaamdheid* der afdwalenden met Jer. 6 : 16

„Wij zullen daarin niet wandelen.” Zelfs *betwist* men ons het recht van speciaal in het Calvinisme het enigste redmiddel onzer natie te zoeken. Men betwist ons het *bewijs der geschiedenis* het *bewijs der traditie*, het bewijs aan *onze herkomst* als natie ontleend.

Onze *Calvinistische herkomst* is echter iets dat voor ons *onwankelbaar* vast staat en is iets waar wij ook *roem* op dragen. Dit aan te tonen zal nu in de *tweede plaats* onze taak zijn, na tot hiertoe de stand der Calvinistische ontwikkeling aangediend te hebben.

Wij vertalen eerst wat *Dr. Theal* aangaande onze afstamming zegt

„De Z. Afr. kolonisten waren mannen van het stoere neder-tentoniese ras, dat Engeland en Schotland zowel als de delta

van de Rijn bevolkte. Met de hoofdstroom van hun Bataafs bloed had zich wel vele beebjes van niet-Betaafse oorsprong vermengd, maar de krachtige stroom vervolgde onveranderd zijn loop, die alle in zich opnemende en met zich vereenzelvigende.

De eerste en meest belangrijke tak was van Hugonoten oorsprong. Op een zeker tijd maakte het $\frac{1}{6}$ van het gehele bloed uit, maar vòòr de helft der 18e eeuw werd het geheel in de hoofdstroom opgenomen. Groter in omvang maar nog gemakliker in de hoofdstroom opgenomen, was een tak van de landen, die thans tot het Duitse Keizerrijk worden gerekend. Bij nauwkeurig onderzoek blijkt het echter, dat bijna alle zogenaamde Duitsers, die Zuid Afrika als vaderland aannamen in de vroege dagen der volkplanting, van de grenslanden afkomstig waren, alwaar de hoge en lage Teutonen doorengemengd werden gevonden, zodat veel van dit bloed met het Bataafse van enerlei oorsprong was."

Tot zover Theal. Onze voorouders waren dus in de eerste plaats Nederlanders, afkomstig van het Nederland der 17e eeuw, toen aldaar het Calvinisme de sceppter zwaaide over kerk en staat, over handel en nijverheid, over wetenschap en kunst.

Ten tweede waren zij Hugonoten, Calvinisten, die zelfs de rijkste bezittingen feil hadden voor hun machtig levensbeginsel.

En ook de Duitsers waren uit landen gekomen, die toen nog met Holland saamleefden en hun bloedmenging was van die strekking dat zij gemakkelijk één konden worden met het calvinisties volk van Zuid-Afrika. Inderdaad hebben dan ook van onze grootste mannen *Duitse namen* gedragen. Wij herinneren slechts aan de naam van de grote Kruger.

Denkt men dus al het *toerallige* en *bijkomstige* weg, dan moet het *geschiedkundig onwraakbaar* getuigenis worden afgelegd, dat heel ons Zuid-Afrikaans leven *stond in het teken* van de Calvinistische levensgedachte. Wel was van 'n zelfstandige *staatkundige ontwikkeling* geen sprake, omdat wij 'n kolonie waren; maar het *publieke, huiselijke, maatschappelijke* en kerkelijke leven groeide evenwel onder de vruchtbare beademing van de eenmaal beleden *leer* van de Geref. hervormer.

Voor dit verleden behoeven wij ons *niet te schamen*. De Nederlanders en Fransen staan bekend als *kultuur*-volken van de eerste rang. Zij hebben de Enropése naties rijk gemaakt met *diepe geleerdheid, grootse ideën* en *waarachtige beschaving*. Men leze maar wat C. K. Elout daaromtrent zegt in zijn merkwaardig boekje: „Der Kulturkampf in Süd-Afrika.” Wat Nederland *heeft doen dalen*, was, volgens Busken Huet, het prijsgeven van de Calvinistische beginselen. En wat ons als natie zal *verlagen* tot geringe rang, heeft zijn oorzaak in dezelfde afwijking.

Het zijn die *aangewaarde* Engelse ideën, dat lichtelik *meegevoerd* worden met alle nieuwe leer, die *goedkope* modezucht. Op die lijn *zich voortbewejende* wordt ons volk *nooit meer zichzelf*. Het blijft een *David* in Sauls wapenrusting. *Strafeloos* kan 'n natie nooit breken met zijn verleden. Er komt *inwendige* verworping, verwatering, verbasering, bij alle uitwendige vooruitgang en beschaving. Eerst door *terugkeer tot het oude, het ware, het ons bloedeigene*, worden wij weer *onzelf, geheel onzelf*.

Daarom pleiten wij voor *terugkeer*, voor de *wederopneming* van de eens losgelaten draad onzer ontwikkeling. Of is het Calvinisme misschien *verouderd*? is het misschien *onbruikbaar* geworden? Hebben dan onze *medebroeders* in Nederland niet op het schitterendst bewezen dat het in de 20e eeuw evenzeer 'n *kracht* Gods is als in de 17e? Ja, dient het zich niet bij ons aan als de *welkome oplossing* van zovele moeilijke vraagstukken, die nog steeds om oplossing roepen?

Laat ons met name mogen noemen het *naturellen-vraagstuk*, dat nog steeds zich boven de Afrikaanse vlakten blijft verheffen als 'n *zwijgende spijer*, en zich donker *aftekent* op de achtergrond van 'n wazige, nog verre toekomst. Kan men tegenover *naturellen-opvoeding* enerzijds en *naturellen-verguiting* anderzijds — want tussen die twee *draaikolken* slingert ons politieke bootje heen en weer — een betere oplossing ver-

laugen dan die welke in het straks genoemde Program van de Nationale Partij, waar Calvinistische opvatting, geboden wordt? In *Art. 19* lezen wij dit:

„Daar de verwickelingen in onze Inboorlingenkwesties grotendeels haar ontstaan verschuldigd zijn aan ene onbetamelijke innenging der Britse rijksregering, en de enige inboorlingpolitiek die ooit beantwoorden zal, geregeld zal moeten worden door plaatselijke regeringen in Zuid-Afrika, in onderlinge overeenstemming, en onder leiding van kundige staatslieden, eist zij ene zelfstandige inboorlingen-politiek, *gegrond op recht en gerechtigheid, en daartoe rekening houdende met de van God gestelde en in de maatschappij erkende rangen en standen.*”

Het zijn de *liberale vrijheids-ideeën* van Downingstreet, en de *kwasi-godsdienslige*, alle verbroederende propaganda van Exeter Hall, die ons het naturellen-vraagstuk hebben bezorgd. Onze Calvinistische *roortrekkers kenden wel inboorlingen*, inboorlingen van allerlei soort en slag, maar geen inboorlingenkwesties.

Het is echter niet nodig hier meer te noemen.

Wij gaan over tot de *toepassing*. De belangrijke vraag, die wij ten slotte overwegen moeten is deze: zijn wij voor het *Calvinisme onherroepelijk* verloren en het Calvinisme voor ons? Moet het nu maar *ouverbiddelijk de nieuwe weg* op

en is alle aansluiting bij ons verleden onmogelijk geworden? Neen, integendeel hebben wij op heerlike *lerensteken* te wijzen.

Juist in deze tijd nu de nieuwe denkbeelden als 'n stroom op ons aanstormen, heeft de *Heere de banier* der calvinistische waarheid krachtiger dan ooit te voren doen opheffen. De vraag naar de *Geref. waarheid* is weer herleefd. *Calvijn's naam*, nog kort geleden bijna niet meer genoemd, is nu weer bij oud en jong bekend geworden. Ter herinnering aan zijn eeuwfeest is de *Jonge Calvinist* verschenen. Jonge mannen, die de *ridderslag* aan de Universiteit van Dr. Kuyper ontvingen, komen jaarliks de *duune rijen* der Z. Afr. Calvinisten versterken. De strijd voor het *rrije onderwijs* was in Zuid-Afrika nog nooit zo algemeen als thans. En ook deze *feestriering* is een bewijs dat we er niet alleen nog zijn; maar dat er *leren, ziel, ruur* in ons is; dat we er zijn met ere!

Er zijn *grote dingen aanstaande*. De Unie der Staten is op handen? Is nu dit niet de tijd om als Calvinisten ons *krachtig aaneën* te sluiten? Zal daartoe geen algemene *konferensie* kunnen gehouden worden? Kan niet de oproep *van hier nit* geschieden? Ik sprék in *een distrikt*, waarvan altijd krachtige politieke aksie uitging. Reeds vóórdát de Bond bestond, was er niet alleen een „Genootschap van

Rechte Afrikaners" en een „Z. A. Boeren-
beschermings vereniging" maar ook een
Albertse Boeren-beschermings Vereniging" en
van deze laatste lezen wij in een oud
geschrijftje dit :

„De A. B. V. is de jongste van de drie,
maar het schijnt ons of zij de wakkerste
en vurigste is, zij gaat voort om takken op
te richten, houdt vergaderingen, neemt
krachtige besluiten en doet moedige daden."

Moge deze oude ijver nu worden een
branden voor de ere des Heeren in het
weer opheffen van het vaandel der calvinistische
beginselen.

Ik heb gezegd.

Op de wenk van Dr. J. D. du Toit in z'n voordracht werd van Burgersdorp de volgende oproeping tot 'n Konferensie in Bloemfontein uitgezonden :

L. S.

Ondergetekenden, in overweging nemende dat de Unifikasie van Zuid Afrika ophanden is en dat ons volk in menig opzicht 'n nieuwe toekomst te gemoet gaat ;

overwegende dat deze wending in onze volksgescheidenis niet dan van groot gewicht kan zijn voor onze Christelike beginselen,

en overwegende dat blijkbaar in Gods bestel de tijd daar is om te komen tot welbewust Christelik optreden ook op politiek terrein ;

gevoelen de noodzakelijkheid van nauwere aaneensluiting van alle Zuid Afrikaners die Gods Woord als hun richtsnoer ook in de Staatkunde aanvaarden, mede door middel van de pers,

en stellen voor 'n Konferensie te houden te Bloemfontein, op Vrijdag 4 Maart a. s. tijd en plaats later te bepalen, ten einde met elkander de belangrijke vraag te overwegen: wat in deze onze goddelike roeping als burgers van Zuid Afrika is.

Indien gij met de strekking van deze oproeping instemt, wees zo goed deze circulaire te tekenen en die dan a.u.b. **dadelik** terug te zenden aan Mr. J. D. Lessing, Burgersdorp, Kaap Kolonie, opdat na toezegging van genoegzame steun de finale oproeping kan worden uitgezonden.

Broeders, het geldt hier geen personen, geen mensen of partijen; het geldt de handhaving van de ere Gods en de bewaring van 'n rein geweten voor God.

D. POSTMA Mz., Burgersdorp, K.K.

J. D. LESSING, „ „

ANDREAS COETSEE, „ „

J. A. COETSEE, Oudefontein, Distr. Albert, K.K.

J. H. KRUGER, Sterkstroom,

P. C. SNIJMAN, Steynsburg.

G. H. J. KRUGER, Kalkoenkraans, Steynsburg.

W. I. VAN ROOY, Steynsburg.

A. C. A. VAN ROOY, Steynsburg.

P. J. KOTZEE, Nek, Jamesdown,

W. J. DE KLERK, Aliwal Noord.

T. HAMERSMA, Philipstown.

G. H. J. KRUGER, Barkly Oost.

W. J. SNIJMAN, Venterstad.

Hier volgt 't verslag van de Konferensie zoals dat verscheen in de verschillende nieuwsbladen.

KRISTELIKE POLITIEK.

KONFERENSIE TE BLOEMFONTEIN.

BLOEMFONTEIN, 21 Maart.—Op 4 Maart j.l. werd er te Bloemfontein 'n konferensie gehouden om te overwegen wat gedaan kan en moet worden om de kristelike beginselen van 't grootste deel van ons volk ook op politiek gebied te handhaven.

De konferensie werd bijeengeroepen door 'n aantal belangstellenden uit 't distrikt Albert, Kaapkolonie. Van verschillende oorden kwamen belangstellenden bijeen—'n vier-en-veertigtal.

Het eerste punt, dat voorgelegd werd ter bespreking, was de vraag: „Wat gedaan kan worden om te verkrijgen dat Gods Woord ook voor 't politiek leven in ons land als richtsnoer gesteld wordt. Allen waren 't met elkaar eens, dat de eeuwige beginselen van de Heilige Schrift ook op staatkundig terrein gelden moeten. Het werd door allen betreurd, dat onze staatkunde stadig maar zeker gevaar begint te lopen van op niet-kristelike grondslag gebaseerd te worden en dat dit niet anders dan schadelik werken moet op 't leven van ons volk, vooral nu unifikasie van Z. Afrika een feit geworden is. Allen gevoelden de

noodzakelijkheid van en de behoefte aan aaneensluiting van alle Kristenen door geheel ons vaderland tot handhaving van onze heiligste beginselen, ook in ons nationaal leven en tot 't geven van eendrachtige getuigenis tegen alle afwijking van die beginselen.

Het tweede punt waarover allen 't eens waren, was dat er in die richting gewerkt moet worden, en in verband met de bestaande partijen. Allen oordeelden dat er niet gesproken of gehandeld moet worden alsof er sprake kan zijn van 'n scheiding van wegen of afzondering van bestaande partijen, omdat verreweg de meeste leden van de bestaande partijen bovengemelde beginselen bewnst of onbewust toegedaan zijn. Het komt er slechts op aan, dat deze beginselen worden gedragen en verklaard om ze door die bestaande organisaties te zien goedkeuren en als de hare aannemen. Die deze beginselen vijandig zijn, moeten hen die ze liefhebben uit die organisaties uitzetten, of er zelf uitgaan.

Voor ons is er maar één weg: de weg van roeping en plicht, nl. om het zuurdesem in 't meel in 'te dragen, niet om 't af te scheiden.

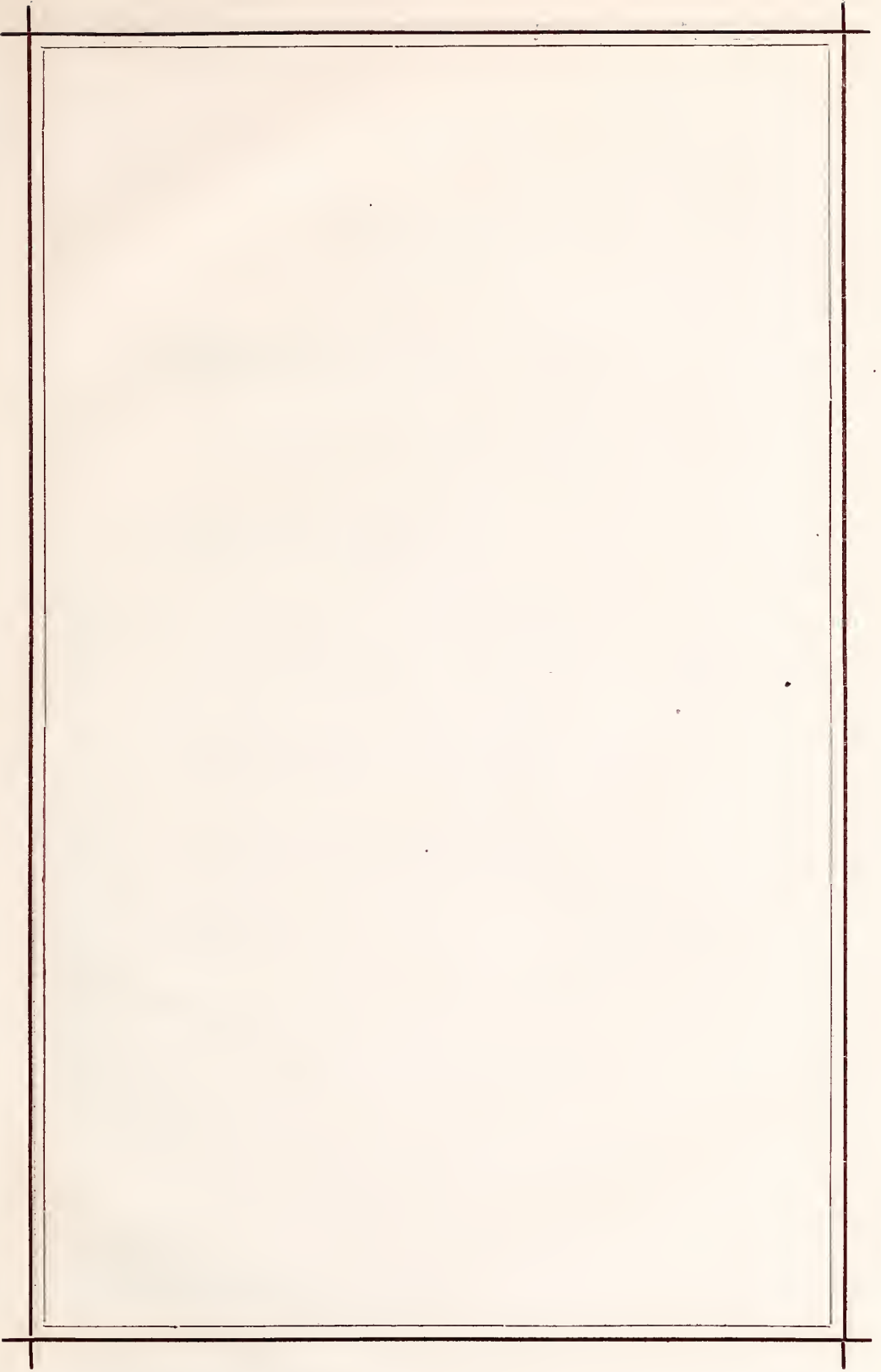
Wat betreft de middelen, was er verschil van gevoelen over één punt nl. de pers. Sommigen waren voor 'n eigen blad, anderen voor 'n eigen tijdschrift, weer anderen voor 't gebruikmaken van bestaande bladen, die deze beginselen willen helpen propageren.

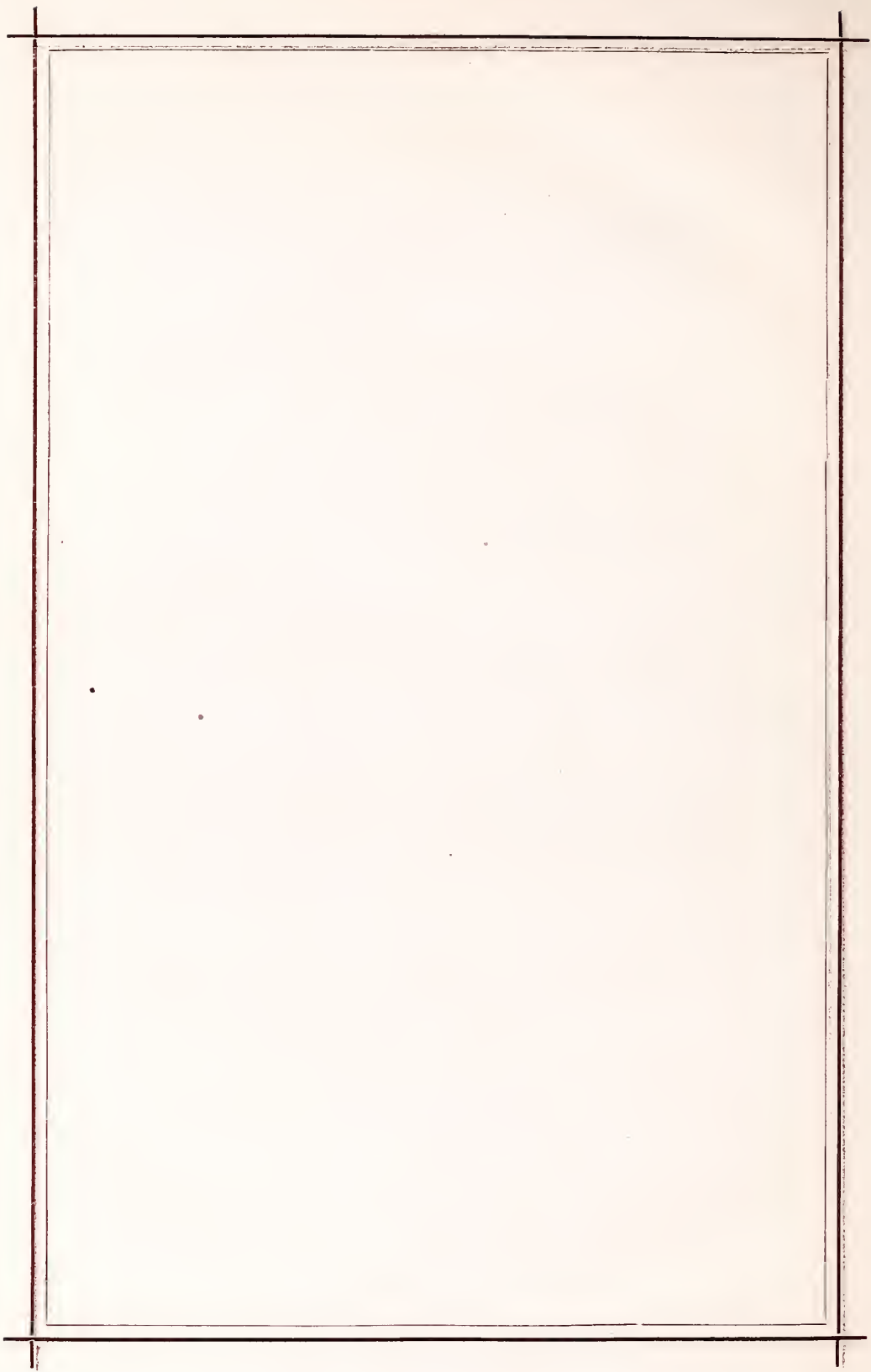
Daar echter „de Vereniging van Kristelijke Belangen”, te Pretoria, reeds ’n fonds had voor ’t oprichten van ’n orgaan, werd besloten dat fonds te stijven en de zaak verder in handen van dié vereniging te laten.

Van ’t grootste belang echter was, dat de vergadering ’n sterke kommissie benoemde om ’n Program van Beginselen op te stellen, hetwelk rondgezonden zal worden aan allen, die zich verénigen met ’t doel van de konferensie. Dit program zal de voorlopige basis van medewerking en propaganda zijn en op ’n later te houden konferensie zal dit program en ’n program van aksie worden vastgesteld.

De kommissie voor ’t opstellen van ’n program bestaat uit: de heren A. S. du Plessis L.W.V., A. C. A. van Rooyen L.W.V., Prof. J. Lion Cachet, Dr. S. O. Los, Di. W. J. Snijman, L. P. Vorster, P. Postma en W. Postma.

Deze mannen zijn bekend genoeg en zullen zeker het vertrouwen van het kristelik publiek wegdragen. Met belangstelling zal worden uitgezien naar hun werk. Voldaan ging men uiteen.

INHOUD.

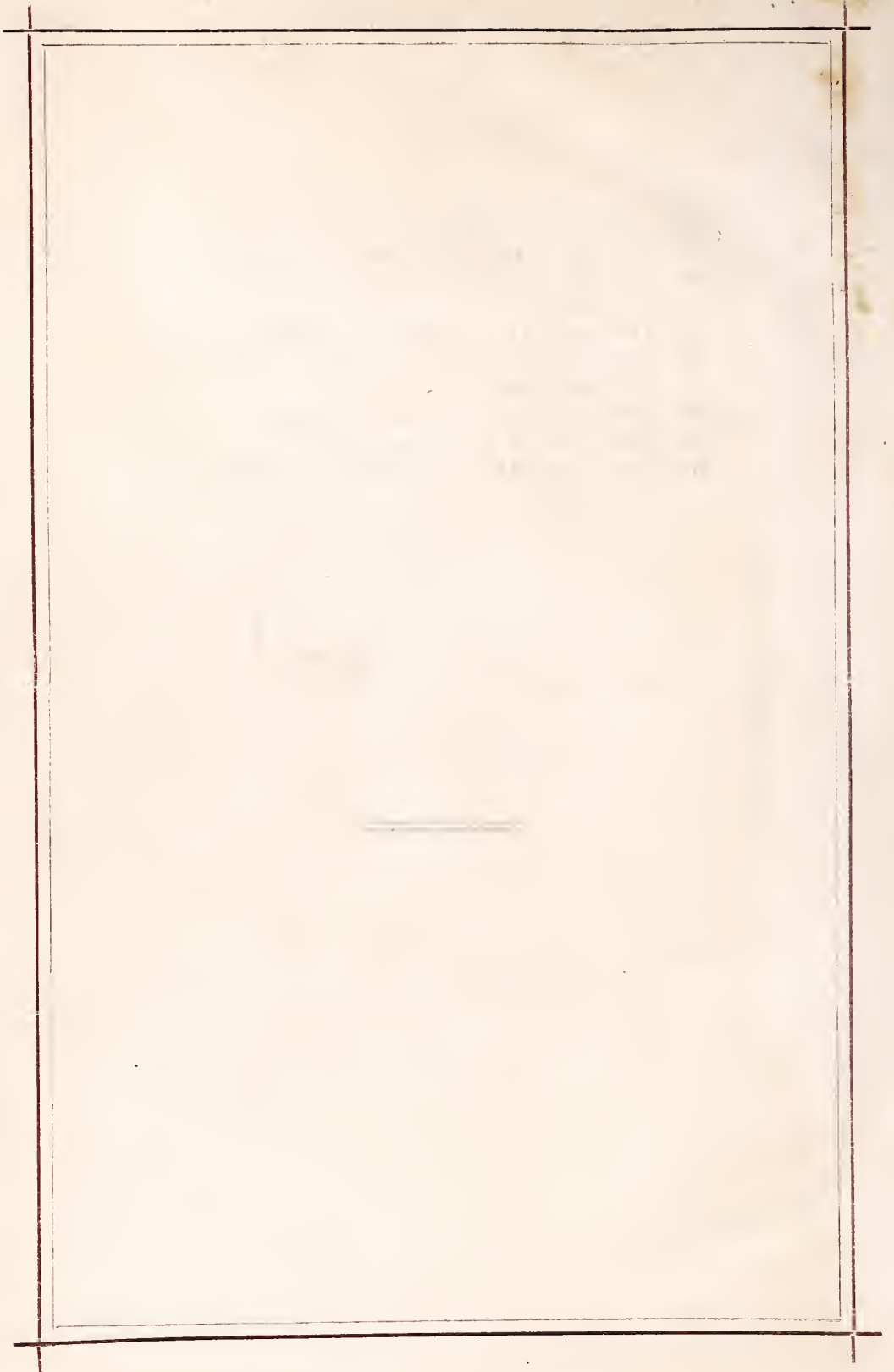
	Bladz.
De Geschiedenis der Geref. Gemeente Burgersdorp, Ds. D. POSTMA, B.A.	1— 96
De Gedenkrede Ds. M. POSTMA, M.A.	97—124
Gereformeerde Onderwijs. Ds. P. C. SNIJMAN, B.A.	... 125—141
Iets over Gereformeerde Prediking Ds. T. HAMERSMA	... 142—167
Geschiedkundige Herinneringen door de Oudsten der Gemeente	168—181
Het Calvinisme en ons Volk Dr. J. D. DU TOIT	... 182—201
Einde	... 202—206

CORRIGENDA.

- Blz. 10 regel 5 v.o. gezongen *lees* gezange . . .
Blz. 11 regel 3 v.b. aangezien *lees* aanzien ...
Blz. 14 regel 13 v.b. Zo gebeurde *lees* zo
gebeurde het
- Blz. 19 regel 6 v.b. die belangstelling *lees* die
door belangstelling
- Blz. 24 regel 12 v.o. den door *lees* door den ...
Blz. 24 regel 9 v.o. Burgersdorp. in *lees*
Burgersdorp gesticht. in
- Blz. 27 regel 8 v.o. gebarst *lees* gebarsten
- Blz. 32 regel 2 v.b. in *lees* in
- Blz. 46 regel 14 v.o. nagenomen *lees*
aangenomen
- Blz. 56 regel 16 v.b. Philipstow's *lees*
Philipstown's
- Blz. 56 regel 9 v.o. een *lees* eens
- Blz. 57 regel 14 v.o. Franckem *lees*
Francken
- Blz. 58 regel 17 v.b. denkt *lees* dunkt
- Blz. 59 regel 17 v.b. van *lees* van
- Blz. 59 regel 4 v.o. en *lees* in
- Blz. 68 regels 8 en 10 v.b. Brabel *lees*
Brakel
- Blz. 86 regel 1 v.b. litteratuur *lees* literarum
Blz. 102 regel 2 v.b. heb *lees* hebt
- Blz. 110 regel 11 v.b. gemeente *lees* ge
meenten
- Blz. 116 regel 11 v.b. denizen *lees* deinzen
- Blz. 123 regel 8 v.b. vermannen *lees* ver
mannen

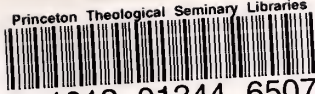
- Blz. 157 regels 1 en 4 v.b. die *lees* de
- Blz. 169 regel 16 v.o. zaten *lees* zitten
- Blz. 169 regel 13 v.o. wederwaren *lees* weder-
varen
- Blz. 187 regel 11 v.o. slentel *lees* sleutel
- Blz. 190 regel 11 v.o. getguigenis *lees*
getuigenis
- Blz. 199 regel 15 v.o. alle *lees* alles
- Blz. 200 regel 9 v.o. staat? lees.
- Blz. 203 regel 10 v.b. dadelik *lees* dadelik

40
cell
100.0

Princeton Theological Seminary Libraries

1 1012 01344 6507

JR

